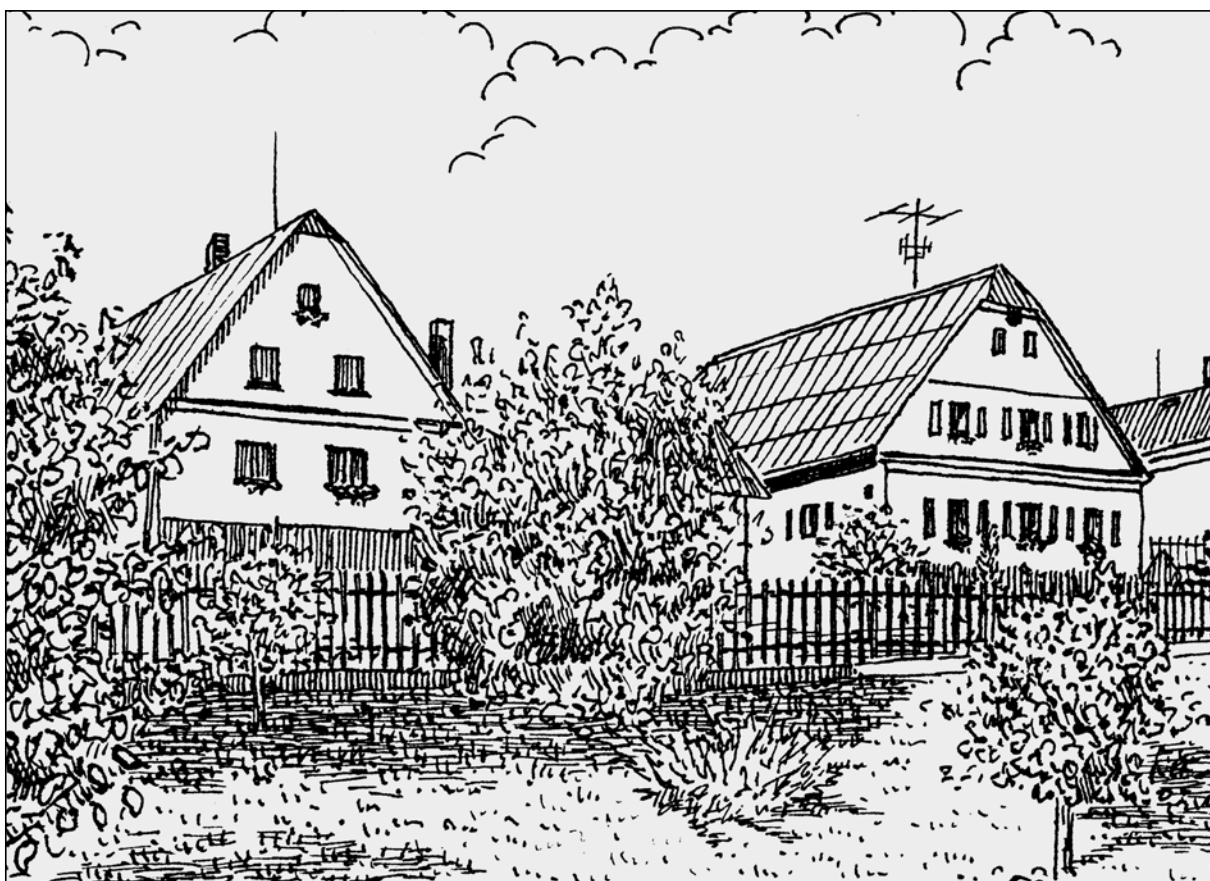

4/2006

cena 25 Kč

POODŘÍ

ČASOPIS OBYVATEL HORNÍ ODRY

Číslo je věnováno
Kamence

POODŘÍ – časopis obyvatel horní Odry

Vydává Společnost přátel Poodří (IČ: 64627870) ve spolupráci se ZO ČSOP Odry, ZO ČSOP Jeseník nad Odrou, Správou chráněné krajinné oblasti Poodří a Svazkem obcí Region Poodří

Redakční rada: Ing. Radim Jarošek, Ing. Petr Lelek, Lumír Kuchařík, Ing. Alena Malíková,
Ing. Oldřich Usvald, Mgr. Ivan Bartoš, Jiří Zelený

Adresa redakce: Výškovická 102, Ostrava, 700 30

E-mail: radim.jarosek@volny.cz

Počítačová sazba a grafické zpracování: Aleš Luzar

Tisk: Tiskárna ZEMAN ART s. r. o.

Vydávání povoleno Ministerstvem kultury ČR. Registrační číslo: MK ČR E 12812.

Vychází 4x ročně

Cena jednoho čísla: 25 Kč, předplatné: 100 Kč

Objednávky předplatného na adrese redakce.

IX. ročník, č. 4/2006

Tištěno na recyklovaném papíře (vyjma obálky).

Titulní strana obálky: Čp. 99 a 60 na dolním konci obce. (Kresba Petr Lelek)

Tato strana: Jako na uvítání v Kamence stojí u silnice na Vítkov dva rozkladité jasany. (Foto Jiří Žůrek)

4. strana obálky: Památný strom javor klen. (Kresba Petr Lelek)

REDAKCE DĚKUJE ZA FINANČNÍ PŘÍSPĚVEK NA TISK TOHOTO ČÍSLA:

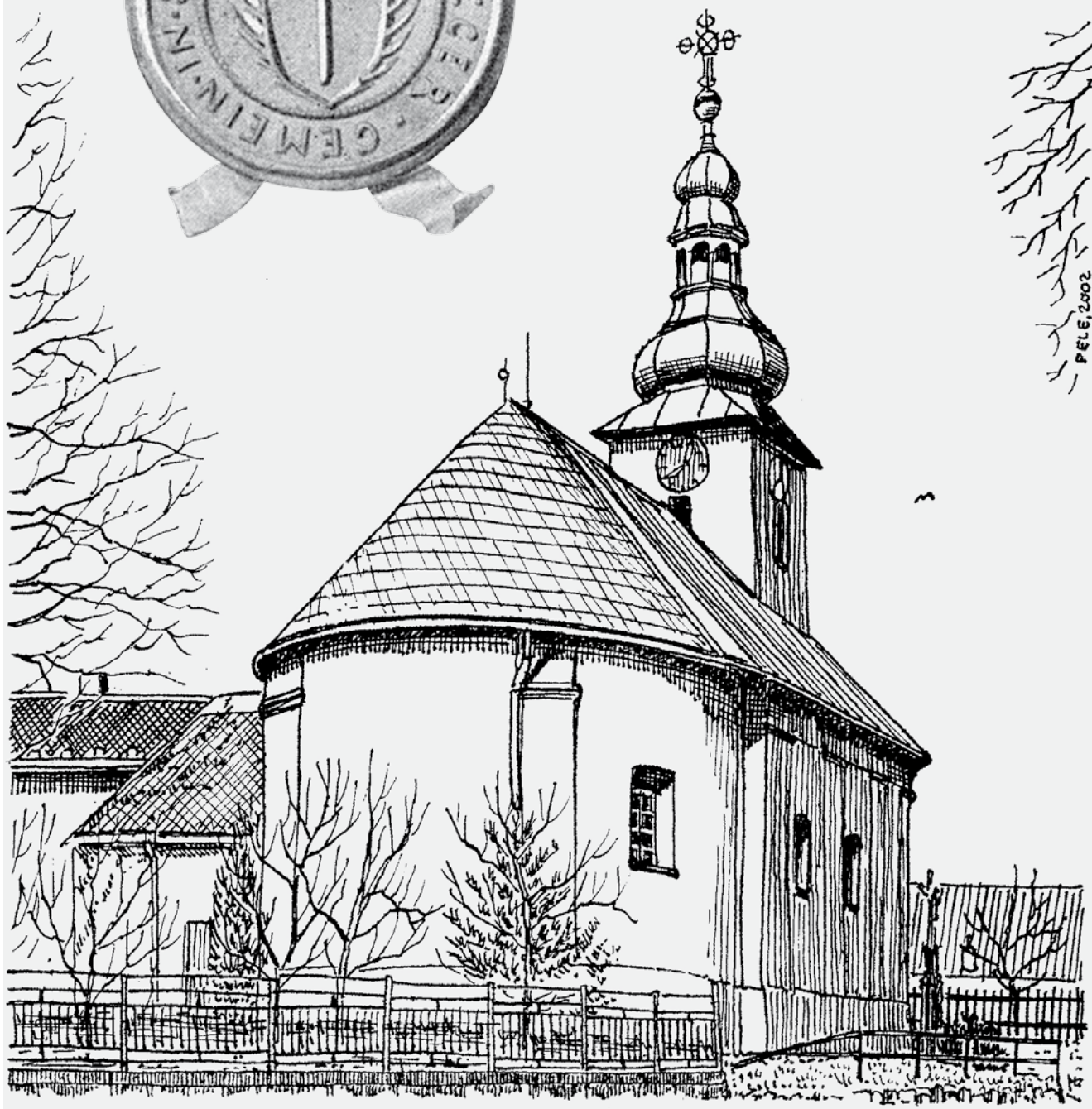
- Obcím Albrechtický, Bartošovice, Bernartice nad Odrou, Hladké Životice, Jeseník nad Odrou, Jistebník, Kunín, Petřvald, Polanka nad Odrou, Proskovice, Pustějov, Stará Ves nad Ondřejnicí, Vražné, městysu Suchdol nad Odrou, Městu Odry a Studénka
- Moravskoslezskému kraji
- Ministerstvu životního prostředí
- Všem čtenářům, kteří přispěli jakoukoliv částkou nad předplatné

Obsah

Úvodní slovo starosty Pavel Matůšů	5	Mapa Kamenky Milan Tomáš	44
Úvod kronikáře Milan Tomáš	6	Pamětihodnosti	
Příroda Kamenky		Několik poznámek k stavebnímu vývoji kaple Nejsvětější Trojice v Kamence Zdeněk Orlita	45
Stručná charakteristika přírodních poměrů Petr Lelek, Radim Jarošek	7	Drobné sakrální stavby Milan Tomáš, Bořivoj Teichmann, Karel Gold, Jaroslav Duda	50
Zajímavosti z květeny obce Kamenky na Novojičínku Marie Sedláčková	10	Vodní mlýny Kde ležel starý kamenský mlýn? Květoslav Wiltsch	56
Herpetologická pozorování v katastrálním území obce Kamenka Květoslav Wiltsch	13	Čermenský mlýn Radim Jarošek	57
Přírodní památka Na Čermence Radim Jarošek	14	Větrné mlýny Milan Tomáš, Radim Jarošek	58
Památné stromy v Kamence Eva Mračanská	15	O záchraně mlýnského kamene z kamenského větráku Jiří Král st.	60
Historie		Česká skála Květoslav Wiltsch	61
První zmínka o Kamence Jaroslav Duda	17	Lawirbach Květoslav Wiltsch	64
Hledání zaniklé vsi Stará Kamenka Květoslav Wiltsch	18	Škola Milan Tomáš	66
Správní a demografický vývoj Obecní symbolika Radim Jarošek	23	Koupaliště Jaroslav Duda	68
Kamenka na mapách 1. a 2. vojenského mapování	24	Další význačnější místa a stavby v obci Jaroslav Duda, Karel Gold	69
Některé události před r. 1945 Karel Gold, Radim Jarošek	25	Osobnosti Milan Tomáš	72
Historie po roce 1945 Milan Tomáš	26	Turistická základna TOM Radim Jarošek, Pavel Vaňásek	73
Pomístní jména		Nový život na železniční zastávce Klokočov Květoslav Wiltsch	74
Název obce a potoků Jaroslav Duda, Radim Jarošek	41	Pověst o ztraceném formanovi a o lupičích	77
Pomístní jména tratí do roku 1945 Jaroslav Duda, Dominik Šima	42	Doslov kronikáře Milan Tomáš	79
Současně užívaná jména tratí Milan Tomáš	43		

KAMENKA

Kaple Nejsvětější Trojice v Kamence na kresbě Petra Lelka.

Vážení čtenáři časopisu POODŘÍ,

k městu Odry patří osm místních částí – Dobešov, Veselí, Pohor, Tošovice, Loučky, Vítovka, Klokočůvek a taky Kamenka, která je nejvzdálenější místní částí města Oder. Osamostatněním obcí Heřmanice u Oder a Heřmánky zůstala Kamenka spolu s Klokočůvkem územní enklávou Oder, která s městem územně nesouvisí.

Dostáváte do rukou časopis POODŘÍ mapující a přibližující tuto místní část zasazenou do krásné přírody Nízkého Jeseníku. Popis samotné Kamenky a jejího okolí si vzali za úkol autoři následujících příspěvků.

Mne osobně, jako starostu města Oder, u Kamenky zaujal fakt, že se při současném negativním demografickém vývoji v našem státě její počet obyvatel za poslední roky zvyšuje. V roce 1991 činil počet obyvatel 191 osob, kdežto v prosinci

2006 v Kamence žilo již 215 obyvatel. Nejedná se sice o nárůst skokový, ale ukazuje to na slibný vývoj v jinak nepříliš optimistickém a obecně platném trendu vylidňování venkova.

Velmi kladně hodnotím udržující se počet dětí v mateřské škole, která je jedna ze dvou činných v našich místních částech. Také skutečnost, že dochází k výstavbě nových rodinných domů a k opravám domů stávajících, je pozitivní zprávou a základním předpokladem k trvalému životu v obci.

Město Odry podporuje a i v budoucnu hodlá podporovat aktivity občanů Kamenky ve zkvalitňování životního prostředí, vzhledu obce a má rovněž zájem napomáhat činností občanských aktivit ku prospěchu všech obyvatel i návštěvníků Kamenky.

Ing. Pavel Matušů, starosta města Oder

Kamenka je součástí Mikroregionu Odersko. (Foto Petr Lelek)

Motto: Naše Kamenka – jen kousíček vlasti, ale domov celý.

Úvod kronikáře

Obec Kamenka leží na náhorní rovince v Oderských vrších v Nížkém Jeseníku. Nejvyšší terénní bod v bezprostřední blízkosti obce je kóta 561 m n. m., která nemá oficiální název, ale pomístní jméno je „U mlýna“. Odtud je překrásný výhled do širého kraje od severovýchodu přes západ a jih až k jihovýchodu. Na severozápad zaujme řetěz Hrubého Jeseníku s Pradědem vpravo až po Pecný vlevo. Přesně naproti na jihovýchodně se táhne horské pásmo Moravskoslezských Beskyd s výrazným Radhoštěm přes Smrk až po Lysou horu a Travný. Turisticky atraktivní upoutávka za hezkého počasí. Otevřená krajina umožňuje čerstvé a skoro neustálé větrné proudění a působí určitou drsnost klimatu. Vzduch je ale čistý a zdravý, v okolí převažují pole a lesy, průmysl je zastoupen v malé míře, neboť Kamenka je výhradně zemědělská.

Domy jsou postaveny podél silnice z Heřmanic do Vítkova v severojižním směru. Od severního konce vesnice k jihu se zvolna prohlubuje mělké údolíčko, jímž teče Kamenný potůček. Jako celé Odry, jejichž součástí Kamenka je, náleží i ona k Poodří.

Pan Milan Tomáš. Fotografoval Petr Lelek v roce 2006.

Ačkoli první písemná zmínka o Kamence pochází ze 14. století, existovalo zde toto staré slovanské osídlení už dávno předtím. Obec patřila vždy k oderskému panství a byla součástí Slezska. Obyvatelstvo se živilo výhradně zemědělstvím a některými řemesly. V první polovině 20. století, ještě za německého osídlení, zde v roce 1939 žilo 637 obyvatel. Obec tehdy byla úplně německá, jen v pěti smíšených manželstvích bylo několik osob české národnosti. Ty však tonuly v německém živlu, takže jejich děti česky neuměly a chodily do německé školy.

Na celkové výměře katastru 1 250 ha hospodařilo 27 zemědělských usedlostí o výměře 10–50 hektarů. Padesát zemědělců mělo výměru do 10 ha a asi 20 domkářů nevladnulo žádná pole, louky nebo lesy. Podle živnostenských provozoven tu byly dvě kovárny, dvě stolárny, jedno kolářství, jedno bednářství, dvě krejčovské dílny a dva hostince.

Tyto a podobné údaje obsahuje německá kronika z 20. a 30. let minulého století. Podle zákona o obecních pamětních knihách (kronikách) z roku 1920 musí každá obec s vlastní správou takový dokument vést. Válečná léta neobsahuje. Zachycuje věci a události nikoliv chronologicky, ale popisně podle předmětů, kterými se v té které kapitole zabývá. Psal ji Karl Köhler, učitel na zdejší škole. Materiály mu opatřoval zprvu Franz Schilhab, později Franz Pauler, oba učitelé na odpočinku. Je dosti podrobná a je opatřena fotografiemi většiny usedlostí z let okolo roku 1930. Měla zajímavý osud: při odsunu Němců v roce 1946 ji tajně vzali s sebou, ale českoslovenští vojáci ji našli a dopravili zpět. Od té doby byla uložena v okresních archívech ve Vítkově a posléze v Novém Jičíně.

Milan Tomáš, Kamenka

Stručná charakteristika přírodních poměrů

Území katastru obce je převážně budováno horninami kulmu spodnokarbonského stáří (svrchní visé). Jde převážně o droby hradecko-kyjovického souvrství. Ve východním svahu údolí Čermenky vystupuje pruh odolných slepenců patřící stejnému souvrství. Slepence vystupují výrazně na den v lokalitě Kozí hřbety v ohbí železniční trati severně od železniční zastávky Kokočov.

Západní část území je pak tvořena sedimenty moravického souvrství (droby, prachovce a břidlice). Karbonské horniny jsou překryty nepříliš mocnými kvartéterními uloženinami, v údolí toků jsou to především fluvialní a deluviofluvialní nezpevněné hlinitokamenité sedimenty.

Geomorfologicky je katastrální území Kamenky součástí celku Nízký Jeseník, podcelku Vítkovská vrchovina a okrsku Heřmanická vrchovina. Charakteristickými rysy jsou ploché rozvodní části terénu a různou měrou zahloubená údolí.

V okolí Kamenky ve výšce okolo 555 m n. m. se rozkládá rozsáhlá, téměř rovná plošina, jejíž povrch zarovnáva silně zvrásněné spodnokarbonské horniny. Plošina pozvolna přechází do mírně ukloněných svahů a široce rozevěřených, postupně se zahlubujících údolí. Plošina je kryta pleistocenními periglaciálními zvětralinami (žlutohnědé eluviální hlíny a v jejich podloží úlomky místních hornin promísené s hlinitým pískem) o mocnosti kolem 1,5–1,8 m.

Říčka Čermenka (též Čermná nebo Červenka) protéká hlubokým údolím s příkrými svahy a poměrně širokým dnem, podobně jako je tomu např. v údolí Moravice, Budišovky nebo Odry. Výškový rozdíl mezi dnem údolí a okolními plošinami je značný a dosahuje více než 200 m.

V katastru Kamenky nebo jeho nejbližším okolí se nalézají několik zaniklých selských lomů – na spodním konci vesnice, u lesní cesty vedoucí od rašeliniště do údolí říčky Čermenky a nad železniční zastávkou Klokočov. Těsně za katastrální hranicí Kamenky se nacházejí další zaniklé kamenolomy v údolí říčky Čermenky – „Česká skála“ (viz samostatný příspěvek) a další na katastru Klokočova. Ve všech zaniklých kamenolomech se těžil stavební kámen – droba. Drobné vodní plochy na horním konci vesnice zřejmě v minulosti sloužily k těžbě cihlářských hlín.

Nejvodnatějším vodním tokem na katastrálním území Kamenky je říčka Čermenka tvořící katastrální hranici na západě. Ta pramení mezi Vítkovem, Čermnou ve Slezsku a Novými Těchanovicemi a u Klokočůvky se z levé strany vlévá do řeky Odry. Čermenka má pomístně upravené koryto kamennými zídками ve styku se železnicí nebo

kamennými záhozy. Do Čermenky se z katastru Kamenky levostranně vlévají drobné lesní potoky, z nichž ten, který se vlévá pod železničním přejezdem, pramení v lesním rašeliništi mezi Kamenkou a Vítkovem. V samotné Kamence pramení Kamenný potok, který protéká kolem Vésky u Oder a ve Vlkočovicích se zleva vlévá do Husího potoka. Na Kamenném potoce bylo pod vesnicí zřízeno koupaliště a v posledních letech u Vlkočovic několik rybníků. Kamenný potok má prameniště zmeliorováno a v Kamence koryto z větší části zatrubněno. Pod Kamenkou však má jeho tok přírodní charakter a jeho údolí je významným krajinným prvkem. Na katastru Kamenky na východ od vesnice v lese pramení levostranný přítok Kamenného potoka, z jehož údolí jsou pěkné výhledy k Fulneku.

Zeměpisný lexikon ČSR (Vladimír Vlček a kol.: Zeměpisný lexikon ČSR, Vodní toky a nádrže, Academia Praha 1984) uvádí k Čermence a ke Kamennému potoku tyto informace:

Čermná č. h. p. 2-01-01-033 (II.) pramení u obce Čermná ve výšce 509 m n. m., ústí zleva do Odry u Klokočůvky v 320 m n. m., plocha povodí 35,5 km², délka toku 12,0 km, průměrný průtok u ústí 0,29 m³/s.

Husí potok č. h. p. 2-01-01-081 (II.) pramení v obci Kamenka ve výšce 539 m n. m., ústí zleva do Odry u Pustějova v 238 m n. m., plocha povodí 143,2 km², délka toku 21,5 km, průměrný průtok u ústí 0,82 m³/s. Hydrologická stanice Fulnek (vč. 1960 -). Vodohospodářsky významný tok, pstruhová voda na celém toku.

Kamenný potok č. h. p. 2-01-01-082 (III.) pramení JV od obce Jelenice ve výšce 508 m n. m., ústí zprava do Husího potoka ve Vlkočovicích v 335 m n. m., plocha povodí 27,3 km², délka toku

Vysoké nebe se klene nad rovinatou plošinou kolem Kamenky. Daleké výhledy, nízký obzor a vítr, ... není divu, že za stromy uprostřed stál nejnvýše položený větrný mlýn v širokém okolí. (Foto Radim Jarošek)

Malebné údolí Kamenného potoka zve k vycházkám.
(Foto Petr Lelek)

11,3 km, průměrný průtok u ústí 0,16 m³/s, pstruhová voda na celém toku.

V případě říčky Čermenky je informace správná. U Husího a Kamenného potoka však došlo k prohození názvů. Řada historických materiálů a map takto oba vodní toky pojmenovává. V současnosti je užíváno pojmenování Kamenný potok pro vodní tok pramenící v Kamence a Husí potok pro vodní tok pramenící jižně od Jelenice, do něž se Kamenný potok ve Vlkovicích vlévá. (Dále k názvům v příspěvku o názvu obce.)

Vodními plochami v Kamence jsou Černického rybníčky v polích na pravostranném přítoku Heřmanického potoka a drobné vodní plochy na horním konci vesnice.

Kamenské lesy jsou bohaté na houby. Pro houbaře z Ostravska jsou atraktivní lesy v údolí Čermenky a mezi Kamenkou a Vítkovem. Z hřibovitých hub je nejhojnější hřib hnědý (suchohřib) ve smrkových lesech a hřib žlutomasý (babka), který dává přednost lesům smíšeným. Z dalších hřibů můžete najít hřib smrkový, nachovýtrusný a další. Na lesních okrajích a v mezích s topolem osikou a břízou bílou naleznete kozáky a křemenáče. V jehličnatých lesích najdete klouzka sličného a lišku obecnou, která se již znovu objevuje hojněji. Hojné jsou různé druhy holubinek a ryzců. V pozdějším létě můžete běžně najít dva druhy bedlí – bedlu vysokou na travnatých lesních okrajích a bedlu červenající ve smrkových lesích. Všude hojně roste neprávem opomíjená jedlá muchomůrka růžovka. Ze žampionů (pečárek) se na pastvinách vyskytuje pečárka ovčí a v lesích nepříliš chutná pečárka lesní. Běžně je možno sbírat různé druhy pýchavek a jen jako koření pestřec. Podzim je ve znamení dřevokazných hub – václavek, kterým se daří především ve smrkových monokulturách. Na padlých bukových kmenech v Přírodní památce „Na Čermence“ a v jejím okolí roste korálovec bukový. Hojnou houbou, rostoucí v listnatých lesích je čechratka fialová.

Nejedlé houby na Kamensku představuje především podhřib žlučový, hořké druhy ryzců a nepoživatelné dřevokazné houby – tzv. choroše. Jedovaté houby jsou na Odersku zastoupeny především muchomůrkami, z nichž nejedovatější je muchomůrka zelená. Naopak muchomůrka červená není tak nebezpečná a pro svou krásu si zaslouží naši pozornost.

Vyšší výtrusné rostliny jsou v okolí Kamenky zastoupeny játrovkami, mechy, plavuněmi, přesličkami a kapradorosty. Ze vzácnějších můžete spatřit např. plavuň vidlačku u lesních cest a kapradinu žebrovní různolistou u kamenského rašeliniště.

Ze vzácnějších vyšších rostlin je pro Kamensko zajímavý výskyt prvosenky vyšší, která zjara žlutě pokryje louky ve vesnici. V létě krásí údolí říčky Čermenky porosty bíle kvetoucí udatny lesní, která roste v okolí železniční tratě. Zajímavý je výskyt brčálu menšího (barvínku) v lesích v údolí potoka nad železničním přejezdem, kde se v minulosti těžilo. Barvínku je možná starou hornickou bylinou.

Kamensko nabízí možnost nasbírat si léčivé rostliny. V zimě je možno sbírat jmelí bílé, které kolonizovalo především lípy v údolí Kamenného potoka, a jmelí jehličnanové rostoucí v tomtéž údolí na jedlích. Zjara je možno sbírat hojnou prvosenku vyšší (petrklíč). V listnatých lesích zjara rozkvétá plicník tmavý a mařinka vonná. Poté na okrajích lesa a v mezích rozkvétá trnka obecná s léčivými květy. S nástupem léta léčivých rostlin přibývá – na loukách je to smetánka lékařská, jitrocel kopinatý, kontryhel lékařský, jetel luční a plazivý. Na okrajích lesů hojně rostou hluchavka bílá, kopřiva dvoudomá, kostival lékařský. Vůni prosycují krajinu rozkvetlé lípy – lípa velkolistá a l. srdčitá. Pole, která nebyla ošetřena herbicidy, jsou místem výskytu heřmánku lékařského, zeměděmu lékařského, chrpy modráku a máku vlčího. V létě podél lesních cest kvete třezalka tečkovaná, jedovatý rulík zlomocný a vzácně divizna velkokvětá. Rovněž je hojný jahodník, maliník a ostružiníky.

Hluboké údolí Čermenky je malebné neméně. Pohled na železniční zastávku Klokočov. (Foto Petr Lelek)

Na výslunných loukách rozkvétá řebříček obecný a mateřídoušky.

V Kamence byly v 80. letech 20. století vyhlášeny dva památné stromy – javor klen a Bürgermeisterův tis (tis červený). Mimo tyto památné stromy stojí za zmínku rovněž jilm drsný (horský), které v minulosti zdobily některé kamenské statky. Většinu skolila v devadesátých letech minulého století houbová choroba grafioza. Jeden z posledních větších jilmů roste v porostu pod silnicí při vjezdu do Kamenky od Heřmanic. V Kamence u statků rostou i další velké stromy – lípy, jírovce ad.

Lesy, květnaté louky u lesních okrajů, údolí říčky Čermenky a Kamenného potoka jsou pro Kamenu nejhodnotnějším krajinným prvkem. Obě zalesněná údolí poskytují nejen dřevo, ale i prostředí pro odpočinek a rekreaci. Původními lesy v okolí Kamenky byly bukojedlové lesy. Nejcenější fragment se dochoval v přírodní památce „Na Čermence“, která je ornitologicky významným územím. Lesy v údolí Čermenky nabízejí možnost sběru řady lesních plodin – jahod, malin, ostružin a hub.

Z bezobratlých živočichů je u Kamenky jsou nejnápadnější lesní mravenci r. *Formica*, kteří staví známá mraveniště např. podél lesní cesty vedoucí od kamenského rašeliniště do údolí říčky Čermenky. Ozdobou kamenské přírody jsou denní motýli – např. chráněný otakárek fenyklový, který bývá lákán květnatými loukami a poli s pícninami.

Řeka Čermenka je součástí pstruhových rybářských revírů horní Odry a patří k chovným potokům, u nichž je rybolov celoročně zakázán. Čermenu ke svému tření využívá především pstruh potoční. Z chráněných obojživelníků můžete v Kamence a jejím okolí pozorovat čolky v jezírcích na horním konci vesnice. Malé lesní potoky jsou biotopem chráněného žlutočerného mloka skvrnitého. Skokani a ropuchy zjara využívají pro naklazení vajíček Černického rybníčky. Z chráněných plazů můžete ještě poměrně často pozorovat slepýše křehkého, ještěrku živorodou a na pasekách v údolí Čermenky můžete vzácně zastihnout zmiji jedovatou.

Kamenka a okolí jsou domovem nebo zimovištěm řady chráněných a ohrožených druhů ptáků. Tak např. říčka Čermenka je lovištěm a hnízdištěm pro ledňáčka říčního, skorce vodního, konipasa bílého a lučního. V chlévech a v kravině hnízdí vlaštovky obecné. Z vnější strany některých budov staví svá hnízda jiříčky obecné. Lesy v okolí Kamenky hostí puštíky, káni lesní a jestřába lesního. Z polních ptáků se v okolí Kamenky vyskytuje chřástal polní a vzácně křepelka polní. Běžným ptačím druhem se stal krkavec velký. Zahrady v Kamence jsou osídleny většinou běžných drobných druhů zpěvných ptáků.

Členitý reliéf skalních výchozů Kozích hřbetů.
(Foto Radim Jarošek)

Vzácní savci jsou v Kamence zastoupeni chráněnou veverkou obecnou. Lovnou zvěř představuje srnčí zvěř (srnec obecný), daňčí (daněk skvrnitý), černá (prase divoké) a zatoulaná zvěř vysoká (jelen evropský). Obnovují se stavy zvěře drobné, představované zajícem polním, koroptví polní a křepelkou polní.

Malebný krajinný ráz Nízkého Jeseníku v okolí Kamenky chrání před neuváženou urbanizací a divokou rekreační zástavbou Přírodní park „Oderské vrchy“.

Petr Lelek, Radim Jarošek

Informace o katastrálním území

Výměra k.ú. činí 1 203,1 ha.

Kamenka sousedí s devíti katastrálními územími (od severu po směru hodinových ručiček) to jsou: Vítkov, Nové Vrbno, Dolejší Kunčice, Slezské Vlčkovice, Véska u Oder, Heřmanice u Oder, Heřmánky, Klokočůvek a Klokočov.

Zeměpisné souřadnice některých míst

Nejsevernější bod katastrálního území:

49° 45' 33" SŠ, 17° 47' 32,7" VD

Nejvýchodnější:

49° 43' 56,5" SŠ, 17° 50' 05,8" VD

Nejjihnější:

49° 42' 45" SŠ, 17° 46' 16" VD

Nejzápadnější:

49° 43' 12,2" SŠ, 17° 45' 24,3" VD

Kaple v obci:

49° 44' 06,8" SŠ, 17° 47' 41,9" VD

Nejvyšší bod 559,8 m n. m. (U mlýna - vodojem) 49° 44' 16,7" SŠ, 17° 47' 24,2" VD

Nejnižší bod 339 m n. m. – u železničního mostu přes Čermenu mezi železničními zastávkami Heřmánky a Klokočov, který se nalézá asi 700 m severně od zastávky Heřmánky.

Délka katastrálního území ve směru sever–jih činí 4,9 km a západ–východ 5,7 km.

Zajímavosti z květeny obce Kamenky na Novojičínsku

Kamenka náleží k nejvýše položeným obcím severozápadní části Novojičínska. Rozkládá se v náhorní plošině Oderských vrchů v okolí bezejmenné kóty 559,8 mezi zaklesnutým údolním tokem říčky Čermné (Čermenky) na západě a údolím Husího potoka na východě. Zatímco vyzdvižené a mírně zvlněné území v okolí obce je dlouhodobě odlesněné a zemědělsky využívané, na západě pokrývají prudké svahy s četnými erozní rýhami spadající do údolí Čermné lesní porosty. Menší plochy lesů se rozkládají na mírnějších svazích v severní a východní části, které odvodňují menší přítoky Husího potoka. Na jihovýchodě lemují lesní porosty převážně střední část zaříznutého údolí Kamenného potoka, význačného pravostranného přítoku Husího potoka.

Po stránce geologické je zájmové území budované prvohorními sedimenty spodního kulmu, které tvoří vrstvy převládajících drob a méně častých slepenců. Reliéf okolí obce je typickým příkladem tektonicky vyzdviženého zarovnaného povrchu, který na západě prudce spadá do údolí Čermné, zatímco východní část, s výjimkou Kamenného potoka, modelují zaoblené mírnější svahy.

Podnebí lze podle Quitta (1971) zařadit do chladnějšího typu mírně teplé oblasti MT 7 s průměrnou teplotou mezi 6–8 °C. Fytogeograficky (Skalický 1988) je území součástí Českomoravského mezofytika ve fytochorionu Jesenické podhůří (75).

Konkrétní údaje, které se jen okrajově dotýkají květeny obce (údolí Čermné pod Vítkovem) publikoval z širšího území Nížkého Jeseníku (Neuhäusl 1961). Od 2. poloviny 60. let, kdy se započalo s terénním průzkumem a dokumentací cévnatých rostlin na pracovišti Okresního vlastivědného muzea v Novém Jičíně, jsou dílčí floristické údaje do roku 1969 z okolí obce zahrnuty v příspěvcích autorky (Sedláčková 1969) a údaje do roku 1975 (Sedláčková 1976, 1977, 1978). Výskyt silně ohroženého druhu (C2) zvonečníku hlavatého (*Phyteuma orbiculare*) z olšiny levého přítoku Čermné z roku 1996 publikoval (Hrabovský 1999).

Pro současnou krajinu katastru obce je příznačné dlouhodobé odlesnění nejvýše položených částí, které od samotného intravilánu obce ve směru na západ i sever pokrývají velkoplošné polní kultury, zatímco na východě a jihovýchodě až k Dolejším Kuncicím a Vlkovicím více převládají obhospodařované pastvinné louky provázené liniovými křovinami a menšími remízky.

Přibližně jedna třetina katastru obce je zalesněna. Lesy navazující na polní kultury nejvyšších

poloh pokrývají jednak prudké západní svahy nad údolím Čermné, jednak na severu ploché až mírně zvlněné rozvodnicové území na hranici okresu Opava a zčásti i na severovýchodě, kde osidlují mírnější svahy podél bezejmenných přítoků Husího potoka. Dříve převažující bučiny, zvláště na prudkých západních svazích, stejně tak i v pramenných oblastech plochého reliéfu, kde se v minulosti mohly patrně vyskytovat i vlhké acidofilní doubravy (*Genisto germanicae-Quercion*), byly tyto lesní porosty již od 19. století postupně převáděny na hospodářsky využívané smrkové kultury.

Dosud rozsáhlejší bukové lesy jsou místy ještě zachovány nad levým břehem údolí Čermné, z nichž část byla vyhlášena přírodní památkou Na Čermence. Porosty situované na hnědozemních půdách, které zvláště v erozních rýhách modeluje suťový reliéf, představují ochuzené květnaté bučiny s četnější kostřavou lesní (*Festuca altissima*), zatímco na vlhkých humózních půdách svahů erozních rýh jsou blízké kyčelnicovým bučinám (*Dentario enneaphylli-Fagetum*). Na vysychavých půdách mírných podvrcholových svahů a na zaoblených plošinách, kde se místy objevují fragmenty porostů s dominantní strdivkou jednokvětou (*Melica uniflora*), inklinující ke strdivkové bučině (*Melico-Fagetum*). Vedle buku lesního (*Fagus sylvatica*) se ve stromovém patře uplatňuje javor klen (*Acer pseudoplatanus*), častější lípa srdčitá (*Tilia cordata*) a ojedinele jedle bělokora (*Abies alba*) a jilm horský (*Ulmus glabra*). Z typicky bučinných druhů jsou zde kromě již zmíněné strdivky jednokvěté a kostřavy lesní zastoupeny kyčelnice cibulkonosná (*Dentaria bulbifera*), ječmenka obecná (*Hordelymus europaeus*), věsenka nachová (*Prenanthes purpurea*), bukovník kapradovitý (*Gymnocarpium dryopteris*) a v r. 1977 zachycená kyčelnice devítilistá (*Dentaria enneaphyllos*). Složení bylinného podrostu bučin provázejí další lesní druhy, např. mařinka vonná (*Galium odoratum*), pitulník žlutý (*Galeobdolon luteum*), bažanka vytrvalá (*Mercurialis perennis*), kapraď samec (*Dryopteris filix-mas*), ostřice lesní (*Carex sylvatica*), rozrazil horský (*Veronica montana*), devětsil bílý (*Petasites albus*), válečka lesní (*Brachypodium sylvaticum*), vrbina hajní (*Lysimachia nemorum*), netýkavka nedůtklivá (*Impatiens noli-tangere*) a další.

Ploché terén náhorních rozvodnicových a pramenných sníženin v severní části území, kde se vyvinuly vlhké a podmáčené půdy, pokrývaly v minulosti lesy blízké vlhkým bezkolencovým březovým doubravám (*Molinio-arundinaceae-Quercetum*). Přestože v současné době zde již zcela převažují druhotné kulturní smrkové lesy, jejich

možnou dřívější existenci odráží složení bylinného podrostu s uplatněním řady diagnostických druhů, zvláště dosud početné populace bezkolence rákosovitého (*Molinia arundinacea*) s dalšími druhy, např. vřes obecný (*Calluna vulgaris*), vrbina obecná (*Lysimachia vulgaris*), pstroček dvoulistý (*Maianthemum bifolium*), šťavel kyselý (*Oxalis acetosella*), mochna nátržník (*Potentilla erecta*), jestřábník hladký (*Hieracium laevigatum*) a borůvka obecná (*Vaccinium myrtillus*).

Vrcholové i svahové polohy kolem 500 m n. m. dříve patrně osidlované acidofilními bučinami (*Luzulo-Fagion*), jsou nyní nahrazeny převážně kulturními smrččinami. Kromě jen lokálně vtoušeného buku a jeřábu obecného (*Sorbus aucuparia*), naznačuje složení bylinného podrostu s účastí některých diagnostických druhů acidofilních bučin, k nimž patří např. bika bělavá (*Luzula luzuloides*), kapraď rozložená (*Dryopteris dilatata*), borůvka obecná (*Vaccinium myrtillus*), pstroček dvoulistý (*Maianthemum bifolium*), metlička křivolaká (*Avenella flexuosa*) a občasné se vyskytuje i třtina chloupkatá (*Calamagrostis villosa*). Jen zřídka jsou tyto porosty obohaceny o některé submontánní druhy, např. bukovec osladičovitý (*Phegopteris connectilis*), pérnatec horský (*Lastrea limbosperma*) nebo ještě v roce 1993 doložená žebrovice různolistá (*Blechnum spicant*).

Do nižších svahových poloh menších přítoků Husího potoka pronikají dubohabřiny (*Carpinion*) s častou lípou srdčitou (*Tilia cordata*), dubem letním (*Quercus robur*), habrem obecným (*Carpinus betulus*) s příměsí dalších dřevin (javory, jasan, topol osika). Indikaci těchto porostů udávají zvláště svízel Schultesův (*Galium schultesii*), černýš hajní (*Melampyrum nemorosum*), ptačinec velkokvětý (*Stellaria holostea*) a mnohé další mezofilní lesní druhy, např. lipnice hajní (*Poa nemoralis*), kokořík mnohokvětý (*Polygonatum multiflorum*), strdivka nicí (*Melica nutans*), plicník tmavý (*Pulmonaria obscura*).

Vzhledem k dlouhodobému odlesnění a zemědělskému využívání krajiny v okolí obce, se v současné době pouze sporadicky zachovaly přírodní biotopy náhradní přirozené vegetace. Za pozoruhodný typ stanoviště bylo možno ještě před 30ti lety považovat fragment rašeliniště situovaného v náhorních polohách pramenné oblasti levého přítoku Čermné, kde na okraji rozvolněného lesa na ploše cca 500 m² převládaly křoviny vrb (*Salix aurita*, *S. cinerea*) a jádro zaujímaly porosty rašeliničů (*Sphagnum* sp.), porosty ostřic (*Carex canescens*, *C. echinata*, *C. nigra*, *C. rostrata*), violka bahenní (*Viola palustris*), svízel bahenní (*Galium palustre*) a další vlhkomilné druhy. V současné době, kdy se projeví důsledky přirozené sukcese a navíc zde před časem došlo k zalesnění stanoviště olší lepkavou (*Alnus glutinosa*), zcela ustoupily porosty ostřic s výjimkou ostřice ježaté

(*Carex echinata*) a dříve souvislé porosty rašeliničů mizí. Lokalita má nyní spíš charakter prameniště olšiny s převládajícími zblochany (*Glyceria* sp.), které kromě pronikajících ostružiníků (*Rubus fruticosus* agg.) provázejí např. řeřišnice hořká (*Cardamine amara*), šiřák vroubkovaný (*Scutellaria galericulata*), sítina rozkladitá (*Juncus effusus*), skřípina lesní (*Scirpus sylvaticus*), vrbina obecná (*Lysimachia vulgaris*), v. hájní (*L. nemorum*), pryskyřník plamének (*Ranunculus flammula*), škarda bahenní (*Crepis paludosa*), pcháč bahenní (*Cirsium palustre*) aj.

Nelesní přírodní biotopy jsou silně redukovány zvláště západně od obce, kde se rozkládají velkoplošné kultury obilovin. Pouze v závěru levého přítoku Čermné – „Liščina“ se mezi lesem a polem rozkládají svahové louky blízké ovsíkovým loukám (*Arrhenatherion*) s mozaikou druhů pastvin a lesních okrajů, např. dominuje chrpa luční (*Centaurea jacea*) a ovsík vyvýšený (*Arrhenatherum elatius*) a s menší pokryvností jsou zastoupeny ptačinec trávolistý (*Stellaria graminea*), chrastavec rolní (*Knautia arvensis*), vikev ptačí (*Vicia cracca*), svízelka lysá (*Cruciata glabra*), bedrník obecný (*Pimpinella saxifraga*), hvozdík kropenatý (*Dianthus deltoides*), kručinka barvířská (*Genista tinctoria*), třezalka skvrnitá (*Hypericum maculatum*) i t. tečkovaná (*H. perforatum*), pryšec chojka (*Euphorbia cyparissias*) a pupava bezlodyžná (*Carlina acaulis*).

Poněkud pestřejší nelesní vegetace je zastoupena východně od obce Kamenky, na mírných jihovýchodních svazích, i když velké plochy pastvin jsou místy silně ruderalizované, zvláště plevelovými

Informační tabule u rašeliniště. (Foto Rudolf Jarnot, 1999)

druhy maceška rolní (*Viola arvensis*), pomněnka rolní (*Myosotis arvensis*), koleneček rolní (*Spergula arvensis*), pumpava obecná (*Erodium cicutarium*). Fragmenty přírodních biotopů se zachovaly podél polních cest se zbytky liniových křovin a starých vysázených ovocných stromů, kde se dosud prolínají druhy suchých acidofilních trávníků s lemy vysokých křovin a lesních okrajů. Mozaika těchto porostů byla např. zjištěna v roce 1997 a 2006 podél turisticky značené cesty (zelená značka) z Kamenky do Dolejších Kunčic. Z původních suchých pastvin zde rostou violka psí (*Viola canina*), hvozdík kropenatý (*Dianthus deltoides*), vřes obecný (*Calluna vulgaris*), pryšec chvojka (*Euphorbia cyparissias*), rozchodník velký (*Sedum maximum*), mochna stříbrná (*Potentilla argentea*), mateřídouška polejovitá (*Thymus pulegioides*). Lokálně se objevují slabě teplomilné druhy, např. pryskyřník mnohotvárný (*Ranunculus polyanthemus*), starček přímětník (*Senecio jacobaea*), čilimník nízký (*Chamaecytisus supinus*), svízel syříšťový (*Galium verum*) nebo devaterník velkokvětý tmavý (*Helianthemum grandiflorum* subsp. *obscurum*).

V lemech křovin hlohů a růží zarůstajících ostružiníky se uplatňují např. klinopád obecný (*Clinopodium vulgare*), kozineček sladkolistý (*Astragalus glycyphyllos*), hrachor lesní (*Lathyrus sylvestris*), jetel prostřední (*Trifolium medium*), j. zlatý (*T. aureum*) a vzácně řepík lékařský (*Agrimonia eupatoria*). V lemu lesa nad údolím Kamenného potoka se zachytily černýš hajní (*Melampyrum nemorosum*) a kručinka barvířská (*Genista tinctoria*), při rozvolněném okraji lesa v místě „Liščina“ také vzácnější kručinka německá (*Genista germanica*). Na horním levém přítoku Kamenného potoka cca 1 km jižně od kóty 480 (při zelené značce) se rozkládají rozsáhlejší nekosené luční porosty, které v roce 1997 tvořily zárosty vysokých bylin. V minulosti patrně mohly tyto porosty inklinovat k bezkolencovým loukám (*Molinion*), což dokládají zjištěné diagnostické druhy – bezkoleneček rákosovitý (*Molinia arundinacea*), bukvice lékařská (*Betonica officinalis*), olešník kmínolistý (*Selinum carvifolia*), mochna nátržník (*Potentilla erecta*) a ohrožený ustupující druh hadí mord nízký (*Scorzonera humilis*), v roce 2006 již nenalezený.

Z významnějších dokladovaných nálezů ohrožených druhů, které v současné době nebyly v terénu znovu potvrzeny je možno uvést především horské druhy např. plavuň pučivá (*Lycopodium annotinum*) z malého levého přítoku Čermné pod Lichtblauovým mlýnem (1969), čarovník alpský (*Circaea alpina*) z pramenné oblasti levého přítoku Čermné východně od kóty 506,1 (1993), žebrovník různolistý (*Blechnum spicant*) z okraje rašeliniště (1993) a hruštica jednostrannou (*Orthilia secunda*) z téže lokality (1993). Z dalších, pravděpodobně dosud se vyskytujících ohrožených druhů, byly doloženy

nepatrneček rolní (*Aphanes arvensis*) z okraje pole při staré cestě (1989), třezalka rozprostřená (*Hypericum humifusum*) z lesní cesty na hranici katastru obce severně od kóty 557,6 (1989) ze zapsaných druhů pak chrpa modrá (*Centaurea cyanus*) a zeměžluč lékařská (*Centaurea erythraea*) z pastvin k Dolejším Kunčicím (1997). I přes postupující ruderalizaci byly v posledních letech v okolí Kamenky zachyceny mnohé zajímavé rostliny, které v území dlouhodobě ovlivňovaném činností člověka, dokládají mizející stanoviště přírodních biotopů a dřívější druhovou pestrost květeny. Jsou to např. válečka prapořitá (*Brachypodium pinnatum*), konvalinka vonná (*Convallaria majalis*), vítod obecný (*Polygala vulgaris*), černýš luční (*Melampyrum pratense*), hasivka orličí (*Pteridium aquilinum*), čarovník prostřední (*Circaea intermedia*), žindava evropská (*Sanicula europaea*), kapradina laločnatá (*Polystichum aculeatum*) a další již obecně rozšířené druhy.

Marie Sedláčková

Literatura

- Chytrý M., Kučera T. a Kočí M. (2001): Katalog biotopů České republiky. –Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 307 p.
Hrabovský S. (1999): Příspěvek k flóře severovýchodní Moravy a Slezska –I. –Čas. Slez. Muz. Opava, (A), 48:86–90.
Hrouda L., Chrtek J. jun., Kaplan Z., Kirschner J., Kubát K. a Štěpánek J. red. (2002): Klíč ke květeně České republiky. –Academia, Praha, 927 p.
Moravec J. red. (2000): Přehled vegetace České republiky. –Academia, Praha, 317 p.
Neuhäusl R. (1961): Příspěvek ke květeně Nížkého Jeseníku. –Přírod. Čas. Slez., Opava, 22:1–18.
Neuhäuslová Z. a kol. (1998): Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky. –Academia, Praha, 341 p.
Procházka F. red. (2001): Černý a červený seznam cévnatých rostlin České republiky (stav v roce 2000). – Příroda, Praha, 18:4–145.
Quitt E. (1971): Klimatische Gebiete der Tschechoslowakei. –Stud. Geogr., Brno, 16:1–73.
Sedláčková M. (1969): Zajímavé botanické nálezy z jihovýchodních svahů Oderských vrchů v povodí Odry. –Čas. Slez. Muz. Opava (A), 18:81–96.
– (1976): Rozšíření některých druhů rostlin v okrese Nový Jičín.
– Zpr. Čs. Bot. Společ., Praha, 11:36–43.
– (1977): Rozšíření některých druhů rostlin v okrese Nový Jičín 3, 4.
– Ibid., 12:129–139, 191–196.
– (1978): Rozšíření některých druhů rostlin v okrese Nový Jičín 5, 6.
– Ibid., 13:37–58, 86–99.
Slavík V. (1988): Regionální fyto geografické členění. –In: Hejný S. a Slavík B. (red.) Květena České socialistické republiky, 1:103–121, Academia, Praha.

Viola bahenní (Viola palustris). Foto Rudolf Jarnot, 1999

Herpetologická pozorování v katastrálním území obce Kamenka

Jeden z Černického rybníčků. (Foto Radim Jarošek)

Z hlediska zachovalosti životních podmínek obojživelníků a plazů v k. ú. Kamenka by se zdálo, že vrcholové partie v okolí samotné obce, které jsou převážně tvořeny poli, a také podmínky přímo v obci nebudou pro tyto živočichy příznivé. Téměř každá mez či zatravněný kus pozemku však skrývají svá překvapení co do počtu jednotlivých druhů. Jako doklad bych rád uvedl několik málo vlastních pozorování a výsledky odborných průzkumů známého herpetologa Ivana Zwacha.

28. květen 1989

- na horním konci obce na kamenné podezdívce plotu u domu čp. 42 pozorován samec ještěrky živorodé (*Lacerta vivipara*)

- jihozápadně od obce - asi 1 km od jejího dolního okraje se na prameništi pravostranného přítoku Heřmanického potoka nacházejí dva malé rybníčky, dnes zvané podle dřívějšího majitele pozemku Černického rybníčky. Zde bylo pozorováno velké množství pulců skokanů hnědých (*Rana temporaria*). I když se myslivci snaží na plošinu kopce vysazovat alespoň liniovou zeleň kolem cest, trpí tento biotop stále větším nedostatkem vody a rybníčky se v posledních letech nedaří dostatečně zavodnit a rozmnožování obojživelníků je zde stále problematičtější.

- lesní rašeliniště mezi Kamenkou a Vítkovem, které se nachází asi dva km severním směrem od obce v nadmořské výšce 470–480 m. Rašeliniště leží v prameništi severní větve lesního potůčku zvaného Pekelný potok. Uprostřed se vytváří malé jezírko se suchopýrem. Mocnost rašeliny dosahuje okolo 50 cm. Plocha rašeliniště je asi z 60 % zarostlá vrbami a olšemi. Na okrajích se vyskytují převážně smrky. Celková plocha rašeliniště je asi 30 x 60 m. Byly zde pozorovány tyto druhy: kuňka žlutobřichá (*Bombina variegata*), ještěrka živorodá (*Lacerta vivipara*), užovka obojková (*Natrix natrix*)

a při pozdějších průzkumech dále čolek horský (*Triturus alpestris*) a ropucha obecná (*Bufo bufo*).

Herpetolog Ivan Zwach zde při svých sledováních v letech 2000–2002 potvrdil následující druhy: čolek horský (*Triturus alpestris*), ropucha obecná (*Bufo bufo*), skokan hnědý (*Rana temporaria*), ještěrka živorodá (*Lacerta vivipara*), slepýš křehký severní (*Anguis fragilis fragilis*), zmijs obecná (*Vipera berus*).

Na lokalitě bylo tedy pozorováno celkem 8 druhů obojživelníků a plazů. Bohužel i tato lokalita trpí v posledních letech nedostatkem srážek. Lesní těžbou došlo k odstínění plochy prořezávkou dřevin, dochází k potlačení výskytu rašeliničku.

17. červen 1992

- malý rybníček o rozloze asi 20 x 20 m v Kamence na horním konci obce za posledním domem. S mladými ochránci zde byl proveden kontrolní odchyt čolků za pomoci čeřenu. Byli zdokumentováni čolek obecný (*Triturus vulgaris*), č. horský (*T. alpestris*) a č. velký (*T. cristatus*), který je znám z podobných nadmořských výšek z okolí i z Dobešova a Luboměře. V rybníčku byl rovněž potvrzen hojný výskyt kuňky žlutobřiché (*Bombina variegata*). V roce 2002 byly Ivanem Zwachem zjištěny tyto druhy obojživelníků a plazů - čolek obecný (*Triturus vulgaris*), č. horský (*T. alpestris*) a č. velký (*T. cristatus*), ropucha obecná (*Bufo bufo*), skokan hnědý f. podhorský (*Rana temporaria f. submontana*) a ještěrka živorodá (*Lacerta vivipara*).

Z dalších nedatovaných pozorování je to výskyt ropuchy obecné (*Bufo bufo*) v okolí železniční zastávky Klokočov. Ropuchy se nejlépe pozorují v letě, kdy pod lampami osvětlení nástupiště loví mýry a jiný hmyz. V okolí zastávky také můžeme běžně pozorovat skokany hnědé (*Rana temporaria*), ještěrky obecné (*Lacerta agilis*), j. živorodé (*L. vivipara*). Na silnici spojující Odry s Vítkovem zde můžeme bohužel vidět přejeté slepýše křehké (*Anguis fragilis*) a se zmijs obecnou (*Vipera berus*) se běžně setkáváme při kosení luk anebo na kolejovém svršku železnice. Zdejší populace zmijs mají převážně světle hnědé zbarvení.

Na katastru Kamenky by se mohl v bukových lesích a hlubokých stinných údolích vyskytovat i mlok skvrnitý (*Salamandra salamandra*). Pro jeho skrytý způsob života byl pozorován pouze v údolí Pekelného potoka pod Kamenským rašeliništěm. Jsem však přesvědčen, že jeho výskyt bude potvrzen i na dalších lokalitách.

Květoslav Wiltsch

Přírodní památka Na Čermence

Starý bukový porost tvoří nejcennější část zvláště chráněného území. (Foto Petr Lelek)

Území bylo zřízeno vyhláškou Okresního národního výboru v Novém Jičíně ze dne 20. prosince 1989 s účinností od 1. ledna 1990 jako chráněný přírodní výtvar Na Čermence (rozloha 50,57 ha).

Nařízením č. 6/99 Okresního úřadu Nový Jičín ze dne 11. listopadu 1999 (s účinností od 26. listopadu 1999) bylo území přehlášeno do kategorie přírodní památka a jeho výměra byla zmenšena na současných 9,27 ha (ochranné pásmo má rozlohu 28,07 ha).

Přírodní památka Na Čermence se nalézá v kat. území Kamenka na částech parcel 656/1, 657 a 1423.

Jde o lesní porost na příkrém levém údolním svahu říčky Čermenky, kde se zachovaly staré bukové porosty. Jejich okolí tvoří různověté smrčiny. Přírodní památka má význam především jako ornitologická lokalita.

V chráněném území a jeho blízkém okolí byl během ornitologického průzkumu prováděného v r. 2004 Adriánem Czerníkem ze ZO ČSOP Levrekův ostrov zaznamenán výskyt celkem 39 druhů ptáků, které jsou vázány převážně na lesní stanoviště. Z tohoto počtu byla zaznamenána přítomnost 12 druhů dutinových ptáků a 27 druhů otevřených hnízd, z nichž 9 druhů bylo zaznamenáno na přeletu, nebo v širším okolí lokality.

Ze vzácnějších druhů ptáků, kteří patří mezi ohrožené živočichy dle vyhlášky č. 395/1992 Sb. byla zdokumentována přítomnost následujících:

Silně ohrožené druhy:

Čáp černý (*Ciconia nigra*), který byl pozorován při přeletech nad okolními loukami a poli. Hnízdění nebylo v chráněném území potvrzeno.

Holub doupňák (*Columba oenas*) - tento druh je v hnízdícím období plně závislý na dutinách vytvořených datlem nebo přirozených dutinách. V chráněném území byly registrovány dva páry u kterých bylo pozorováno chování, jež poukazovalo

na přítomnost obsazených hnízdních dutin. Holub v přírodní památce obývá starší až rozpadající se porosty buku ve střední a severní části území.

Ohrožené druhy:

Bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*) - nevyskytuje se přímo v přírodní památce, ale na blízkých loukách, které navazují na chráněné území v jihovýchodní části.

Krkavec velký (*Corvus corax*) - hnízdění krkavce na lokalitě nebylo prokázáno, pravděpodobně hnízdí v širším okolí lokality. Druh opakovaně pozorován při lovu na okolních polích a přeletu nad územím přírodní památky

Pouze ve vzdušném prostoru nad lokalitou a v okolí při sběru potravy byl pozorován v průběhu celého hnízdního období rorýs obecný (*Apus apus*). Hnízdí pravděpodobně v okolních obcích (Kamenka, Klokočov), odkud pozorování jedinci pocházejí.

Vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*) - na lokalitě vlaštovka nehází, neboť je vázána podobně jako rorýs na lidská obydlí. Nad lokalitou a v okolí opakovaně pozorována při odchytu drobného hmyzu.

V území byl také zaznamenán výskyt dvou chráněných druhů ptáků podle přílohy I. Směrnice

Prudký údolní svah je členěn řadou hlubokých, stinných strží. (Foto Radim Jarošek)

Rady 79/409/EHS – čápa černého (*Ciconia nigra*) a dále datla černého (*Dryocopus martius*), který byl pozorován opakovaně v území přírodní památky a v její blízkosti, kde pravděpodobně také hnízdí, vypovídají o tom četné pobytové stopy a dutiny. Jeho hnízdění však nebylo potvrzeno. Pro lokalitu velice významný druh, který vytváří řadu hnízdních příležitostí pro ostatní druhy hnízdící v dutinách stromů.

Lokalita Přírodní památka Na Čermence je

z ornitologického hlediska zajímavá zejména pro přítomnost a hnízdění datla černého a holuba douprňáka, kteří jsou pro sledované území nejcennějším zjištěním. Jinak je lokalita cenná zejména pro zachovalý bukový porost, který skýtá rozličným druhům ptáků vhodné hnízdní podmínky.

Radim Jarošek,

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, středisko Ostrava

Památné stromy v Kamence

Kamenský klen je významnou krajinnou dominantou.

(Foto Radim Jarošek)

Severozápadně od vesnice Kamenky směrem k Vítkovu roste v polích památný strom **javor klen** (*Acer pseudoplatanus*). Ochrana tohoto stromu byla vyhlášena v roce 1972. Jeho stáří je odhadováno na 150 let. V době vyhlášení měl obvod kmene 320 cm. Při posledním měření v roce 1999 byl naměřen obvod kmene 333 cm. Z toho lze usuzovat, že přirůstá velmi pomalu. Jeho výška je 21 m, šířka koruny 15,5 m. Kmen se ve výšce cca 2 m nad zemí rozděluje do 2 kmenů rostoucích svisle vzhůru a těsně k sobě přiléhajících. Jeden kmen vytvořil vrcholovou část, druhý je potlačený a uplatňuje se v dolní části

koruny. Oba kmeny společně vytvořily krásnou zaoblenou korunu. Mírná asymetrie s jednostranným rozšířením v dolní části koruny vytváří typický vzhled tohoto stromu. Jen málo solitér se v naší krajině zachovalo, protože při intenzivním způsobu obhospodařování byly v minulosti téměř všechny solitérní stromy vykáceny. Přestože je na svém stanovišti ohrožován orbou a sužován větrem, je jeho stav dobrý. Proti poškození kmene a kořenů byl opatřen jednoduchou ohrádkou z dřevěných latí, plocha uvnitř je zatravněna. Kořenové náběhy i kmen tohoto stromu byly v minulosti poškozeny při pojezdu mechanizace. V roce 1998 byl strom ošetřen díky dotaci Ministerstva životního prostředí, příspěvku města Oder a firmy Optimit Odry a. s. Ošetření provedla Základní organizace Českého svazu ochránců přírody z Oder. Z koruny stromu byl odstraněn myslivecký posed, byl proveden ořez suchých větví a pahýlů. Dále byla odstraněna plodnice dřevokazné houby (sírovce žlutooranžového) a provedeno zatření ran stromovým balzámem.

Staré označení původně umístěné na kmene bylo vyměněno za samostatný označnický s tabulí památný strom doplněný informacemi a popisem stromu. Smaltovanou tabulí se státním znakem a zalaminovanou informační tabulí dodal Městský úřad Odry. Od stromu se otevírají nádherné výhledy na kopcovitou krajinu Vítkovské vrchoviny patřící do okresu Opava. Při dobré viditelnosti lze v pozadí zahlédnout vyhaslou sopku Velký Roudný, která se nachází v okrese Bruntál a je chráněna jako národní přírodní památka.

Druhý památný strom v Kamence – **Bürgermeistrův tis** je méně nápadný a nachází se za čp. 46 v soukromé zahradě na východním okraji vesnice. Tisy nedorůstají rekordních rozměrů, poněvadž jde o dřevinu pomalu rostoucí. Jeho stáří je odhadováno okolo 200 let. Stáří tisů je poněkud přeceňováno, o čemž svědčí i původní odhad 400–500 let. Ověření stáří mohutných exemplářů často není možné ani po jejich skácení, protože mívají duté kmeny. Tis červený (*Taxus baccata*) patří mezi silně ohrožené druhy rostlin. Ochrana se nevztahuje na rostliny pěstované v kulturách, které jsou následně vysazované v parcích a zahradách.

Bürgermeistrův tis na fotografii ze 60. let 20. století. (Foto Milan Tomáš, uloženo ve Státním okresním archivu Nový Jičín)

V minulosti se tis přirozeně vyskytoval jako podrost v listnatých nebo smíšených lesích. Pro vysokou kvalitu dřeva vynikající svou pevností, pružností, krásnou kresbou a odolností vůči škůdcům a chorobám měl v minulosti různorodé uplatnění, což přispělo k jeho mizení. Jako jedovatá dřevina byl také z lesů odstraňován kvůli pastvě dobytka. Při holosečném způsobu obnovy lesa byl likvidován. V současné době je jeho přirozený výskyt vzácný a pro posílení populace mají význam i jednotlivé stromy v sídlech v blízkosti původních nálezů. Z těchto důvodů bývají dlouhověké tisy poměrně často vyhlášeny jako památné stromy. Je to dřevina dvoudomá, to znamená, že květy samčí a samičí rostou odděleně na jednotlivých dřevinách. Zcela výjimečně byly zjištěny případy, kdy se květy obou pohlaví vyskytovaly na jednom jedinci.

Tis v Kamence při měření v roce 1999 dosáhl výšky 10,5 m, přičemž koruna sahá až k zemi. Šířku koruny má 7 m a obvod kmene činí 208 cm. Před vyhlášením v roce 1969 měl obvod

kmene 150 cm. Z uvedených údajů vyplývá, že v posledních čtyřiceti letech létech roste dokonce rychleji než výše popsany javor klen. Ve svém růstu je omežován sousední třešní, která roste v jeho ochranném pásmu. V mladém věku tis stínění snáší, později, pokud je omežován ve vývoji, jde o konkurenci. I tento památný strom v roce 1998 ošetřili oderští ochránci přírody z dotace Ministerstva životního prostředí, příspěvku Města Oder a firmy Optimit Odry a. s. Přitom uklidili roztroušené domovní odpady podél plotu, ošetřili staré rány na kmeni nátěrem Stromovým balzámem, vyřezali nárost náletových dřevin v okolí tisu a osadili nový samostatný označnick s tabulí památný strom doplněný informacemi a popisem stromu.

Oba památné stromy jsou perspektivní a věříme, že mohou přispět k záchraně genofondu našich domácích dřevin.

*Eva Mračanská,
Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, středisko Ostrava*

Bürgermeistrův tis v současnosti. (Foto Petr Lelek)

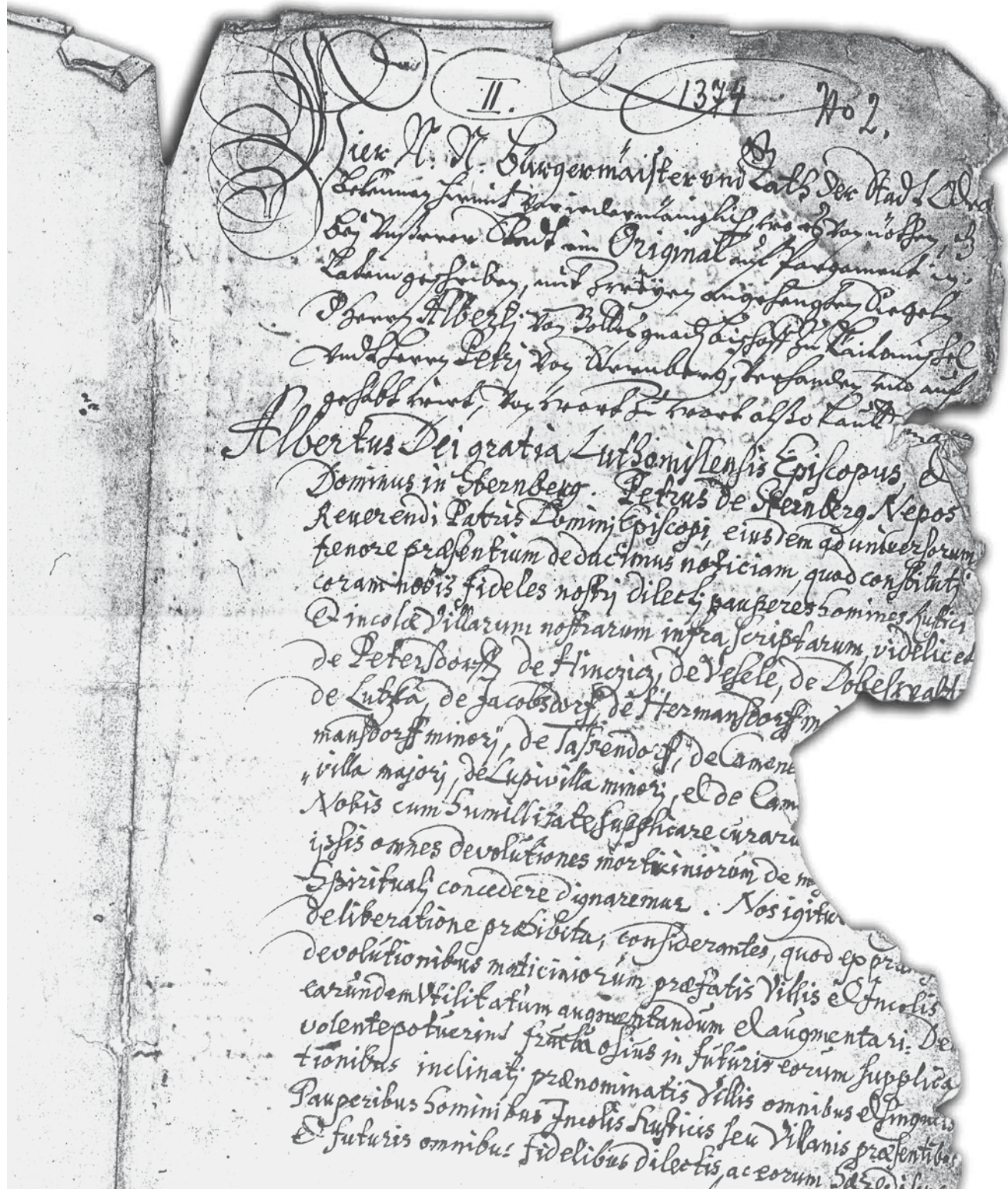
První písemná zmínka o Kamence z 10. srpna 1374

Albert ze Šternberka, biskup litomyšlský a jeho synovec Petr ze Šternberka se vzdávají ve prospěch města Oder a vsí Vražného, Hynčic, Veselí, Dobešova, Louček, Jakubčovic, Heřmanic, Heřmánek, Tošovic, Kamenky Větší, Vlkovic Větších, Vlkovic Menších a Kamenky Menší práva odúmrti, z něhož jsou vyňati pouze rychtáři.

Jde o opis v latině a v němčině z roku 1686, který obsahuje vidimus této listiny z roku 1608.

Uloženo ve Státním okresním archivu Nový Jičín, fond Archiv města Odry.

Poznámka: Ve 14. století tedy existovaly dvě vsi Kamenec menší a Kamenec větší (nikoliv Kamenka). V listině jsou uvedeny jako Camenetz villa majori a Camenetz (minori - slovo minori chybí).

Hledání zaniklé vsi Stará Kamenka

*Pekelný potok pod rašeliništěm s místem nálezu keramiky.
(Foto Petr Lelek)*

Již několik let se členové Historicko-vlastivědného spolku z Oder snaží najít pozůstatky po osídlení středověké vsi Kamenec, námi pojmenovaná „Stará Kamenka“.

Od pamětníků a z místního názvosloví jsme usoudili, že toto osídlení mohlo ležet při pramenech potoka v okolí Kamenského rašeliniště.¹⁾ Z archivů se podařilo zjistit, kdy je osídlení poprvé zmiňováno roku 1374 pod názvem Camenetz maiore. Tento název naznačuje, že mohlo jít původně o nějaký osamocený dvorec založený během vnitřní kolonizace již v první půli 13. století před vpádem Tatarů na Moravu v roce 1241. Osídlení Kamenetz mohlo být zřízeno za účelem hájení hranic újezdů Střelná, Vyhanov a Semislav. Teprve s příchodem německých kolonistů na přelomu 13. a 14. století mohlo toto osídlení přerůst v hornickou ves po vzoru sousedního Nového Vrbna, kde bylo historicky potvrzeno dobývání zlata rýžováním.

Právě další průzkumné práce kovkopů mohly sehrát významnou úlohu v osídlování zdejšího lesnatého kraje. Studium starých vojenských map z l. 1836–1852 jsme zjistili, že údolí potoka, který těmito místy protéká se nazývá Höllengrund nebo též Höllengraben (Peklo, Pekelné údolí).

Zajímavá zjištění přinesly i průzkumné pochůzky v okolním terénu.

Nejnápadnější objekty byly nalezeny u samotného

potoka, zejména při jeho ústí do Čermenky (viz poznámka dole). Šlo zřejmě o základy dřevěných domků, které zde zanechali středověcí horníci. Zcela určitě byly tři. Nad potokem se rovněž zachovala kamenná rampa vedoucí k čelbě zamýšlené štol, která zde měla být vyražena. Havíři zřejmě svůj záměr přehodnotili a dílo nevybudovali. Zřejmě nepotvrdili očekávané zrudnění. Možná jim to nastínily horniny získané z několika sond umístěných nad plánovanou štolou na vrcholu příkrého hřebene zvaný Kozí hřbet.

Asi 50 m pod zamýšlenou štolou se nachází zbytky příčného kanálku v němž mohla být zbudována stoupa na drcení rudy. O kousek níže je pak šikmý protisměrný žlab, kde mohla být hornina propírána, aby se získal rudný koncentrát. To, že se zde nachází nějaká ruda, potvrzují zkoušky rýžováním pánví. Většinou jde o pyrit, siričkaté železo. Také se zde vyskytuje rostlina brčál menší, lidově zvaný barvínek. Ten měl ve středověku pravděpodobně vztah k hornictví, protože z našich terénních průzkumů máme vyzorováno, že roste všude tam, kde v minulosti probíhaly hornické práce. Namátkou jmenujme některá místa – doly na galenit u Pohoře, u Stachovic, Jerlochovic, doly na břidlici u Oder, prospektorské dílo Schusterloch u Oder, dále nad lokalitou Vlčí jámy v prameništi potoka Vítovka, prokutaný vršek v Jarčině údolí u Vlkovic, důlky u Emauz a další četná místa. Přibližně 50 m nad zamýšlenou štolou se nachází zbytky kamenné hráze, která zřejmě později sloužila jako přemostění potoka. Hráz mohla v minulosti zadržovat vodu pro potřebu drcení rudy a její propírání od hlusiny.

Dále proti toku Pekelného potoka nic nenaznačuje lidskou činnost. Až teprve asi 150 m pod Starou Heřmanickou cestou se na pravém břehu potoka rýsuje malá kamenná terasa z volně ložených kamenů. Je vystavěna v jižním svahu, a tak se domníváme, že možná sloužila pro chov včel.

*Jaroslav Duda u základu objektu u Pekelného potoka.
(Foto Petr Lelek)*

Od terasy se zvedá šikmo do straně chodníček na planinu zvanou Kozí hřbet a na ni se nalézají při okraji lesní cesty kamenné řady vyčnívající nad povrch. Co tyto řady kamenů znamenaly, nevíme. Vymezovaly nějakou pozemkovou hranici, nebo šlo o zpevnění cesty nebo základy staveb? Kousek výše naproti terase na levé straně potoka je malý kamenolom, který možná sloužil pro výstavbu základů budov námi předpokládané středověké vsi. Naproti lomu, na pravém břehu potoka je dodnes zřetelný kanálek pro rozvádění vody k zavlažování louky, která zde dříve s určitostí byla. Těchto kanálků se výše nad Starou Heřmanickou cestou nachází několik. Kanálky tam zřejmě sloužily i jako pozemkové hranice, neboť se kolem nich nalézají i hraniční kameny pozemků. To nám napovídá, že zde mohlo být více usedlostí.

Nad Starou Heřmanickou cestou se potok rozděluje na dvě větve – východní a severní. Každá z nich pokračuje vzhůru do hloubi lesního porostu. Ve středověku zde však les nebyl, území bylo rozparcelováno na louky a pole. Z východní větve potoka vycházejí zavlažovací kanálky vždy v místech, kde je tok zpevněn kameny. Při odbočení jednoho z nich se nachází obdélníkový objekt, který připomíná základy dřevěné stavby malého mlýna. Pod stavbou

Zářez rýžovacího žlabu. (Foto Petr Lelek)

je totiž prohlubeň, v níž mohlo být umístěno mlýnské kolo. Kanálky odbočující na pravou stranu toku byly pravděpodobně schopny převádět vodu až do severní větve, k dnešnímu rašeliništi. Rašeliniště mohlo být v minulosti rybníčkem k zadržování vody. V prameništi východní větve se také zachovala hráz rybníčku, který mohl mít rozměr 20 x 40 m. Dnes je zde močál, kde za deště nebo tání sněhu vzniká vodní plocha hluboká 20–50 cm.

V severní větvi potoka jsme 20 m nad Starou Heřmanickou cestou učinili první hmatatelný důkaz o tom, že zde ve 14. století osídlení mohlo opravdu existovat. Byl tu ve štěrkovém náplavu nalezen střep keramiky. Střep je velmi tvrdě

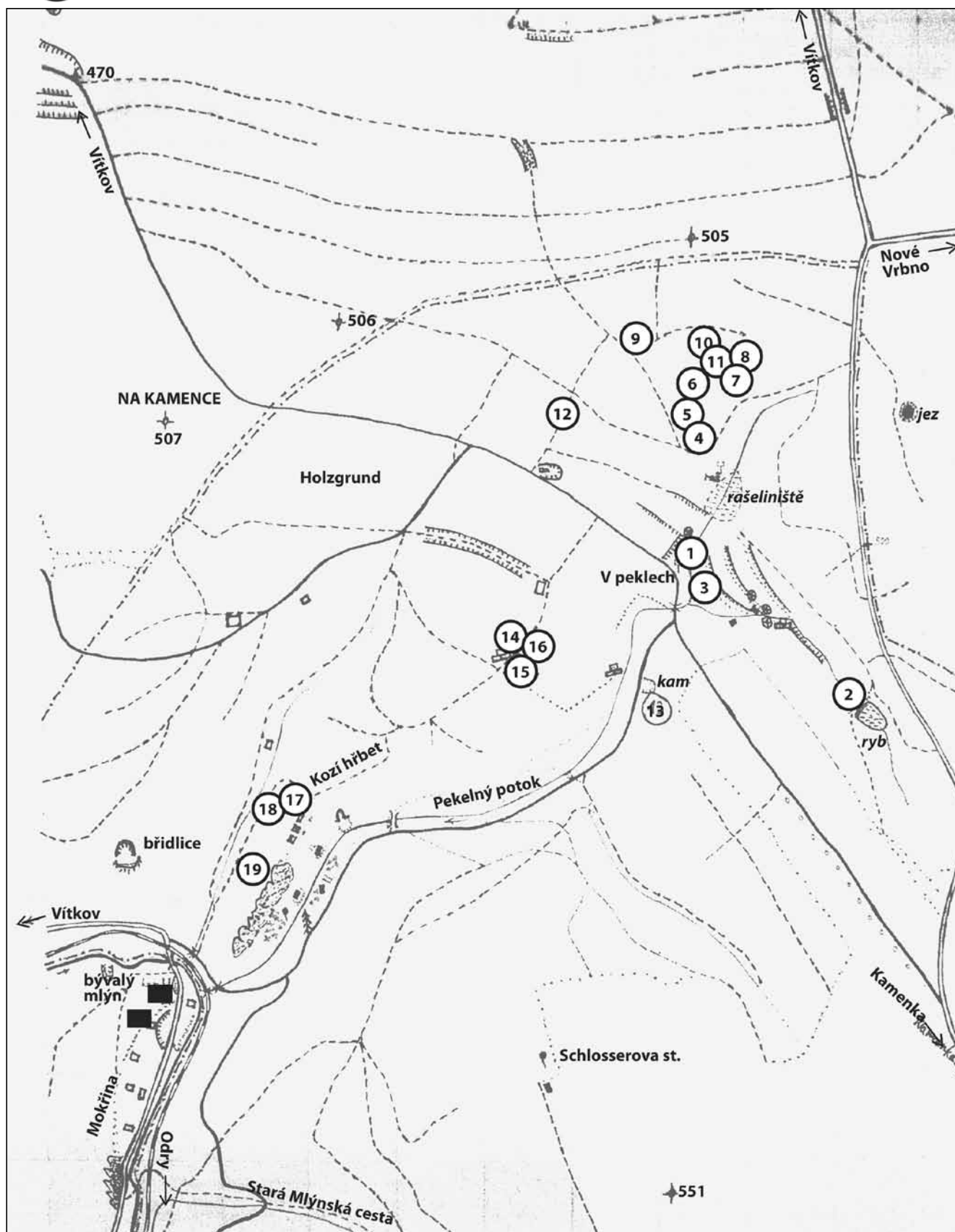

Kamenné přemostění Pekelného potoka. (Foto Petr Lelek)

vypálený do sklovita, má šedo až šedočervenou barvu. Soustředili jsme se proto na severní větev Pekelného potoka 100–300 m za Kamenským rašeliništěm. A byly nalezeny další předměty. Zejména se jednalo o podkovu pro menšího koně z 16. až 17. století. Dále to byla bronzová ozdoba čokovitého tvaru, charakteristická pro 13.–14. století, plochý mosazný knoflík s ouškem, malá železná přezka z postrojů koní. Uvedené předměty byly nalezeny v okruhu 200 m na rovném upraveném terénu, jenž byl protkán malými odvodňovacími stružkami. To znamená, že prostor byl dříve obhospodářovanou loukou. Podle nálezů učiněných na malé ploše zde již tušíme blízkost nějakého obytného nebo hospodářského objektu, který zde mohl dříve existovat. Ostatně i název blízké lokality Holzgrund – V Dřevěném nám napovídá, že zde mohly ve středověku stát dřevěné domy zaniklé vesnice.

Dalším zkoumaným místem je umělá prohlubeň nepravidelného tvaru o rozměrech asi 30 x 15 m při Staré Heřmanické cestě ve vzdálenosti asi 200 m od Pekelného potoka směrem k Vítkovu. Sníženina je 3–4 m hluboká a z jedné třetiny je zaplavena vodou. Po 2. světové válce se stala příležitostným smetištěm. Nicméně v narušených březích lze zjistit, že těžební materiál obsahuje křemičité štěrky spojené jílovou hlinou. Zřejmě jde o glaciální materiál. Otázkou však zůstává, proč lidé tyto štěrky těžili. Buď sloužily ke stavebním účelům nebo možná obsahovala rudní komponenty vhodné k rýžování tak, jak tomu bylo ve středověku ve 2 km vzdáleném Novém Vrbnu.

Dalším místem s možnou vazbou na Starou Kamenku je louka pod ohybem říčky Čermenky pod ústím Pekelného potoka. V mapových indikačních skicích z roku 1836 jsou zde zaznamenány objekty po nichž zůstaly pouze nepatrné zbytky základů. K jakému účelu stavby sloužily a kdy byly vybudovány, nevíme. Určité indicie přece jen existují. Jde o název cesty, která vede levostranným údolíčkem od Kamenky k lokalitě

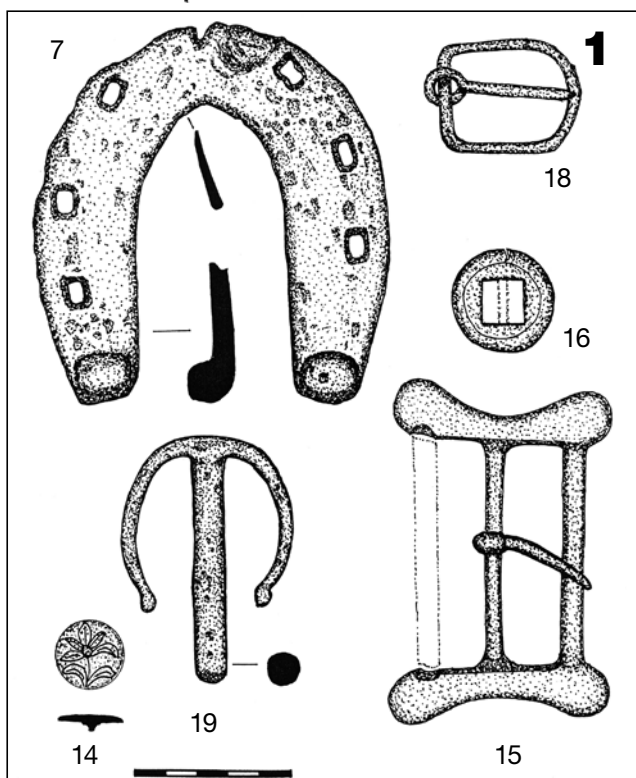
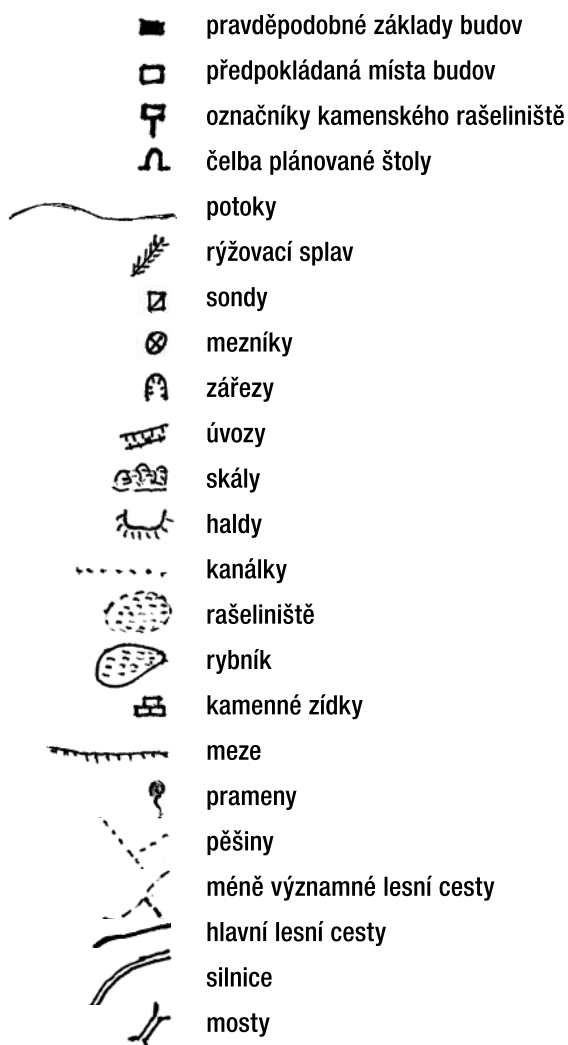
Popisky ke kresbám vedle

1 Nálezy z druhého průzkumu v oblasti Staré Kamenky v roce 2006
Podkova (16.–17. století) (7), železná přezka postrojů koní (18),
měděná ozdoba řemenů koní (16), knoflík s rytinou (14), zákolník
vozu (19) a mosazná přezka koňských či kravských postrojů (15).

2 Nálezy předmětů z průzkumu z roku 2005
Keramika ze 14. a pol. 19. století (1), visací zámek (13), podkova
ze 16.–17. století (2), knoflík (8) a mosazná ozdoba koňských
postrojů charakteristická pro 13.–14. století (9).

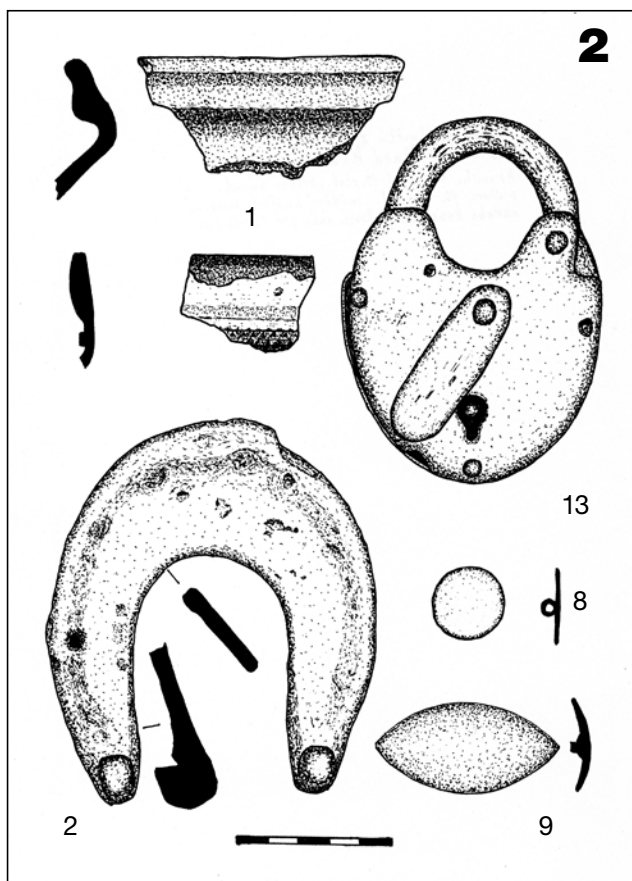

Legenda k mapě

Místa nálezů ze Staré Kamenky

1. Střep okruží hrdla keramické nádoby (hrnce) ze 14. století a střep okruží hrnce z pol. 19. století nalezený J. Dudou.
2. Středověká podkova v hrázi bývalého rybníka, 16.–17. století.
3. Mosazná lžice z 20. století.
4. Menší sekerka, hodně opotřebovaná, asi ze začátku 20. století.
5. Motyka pocházející zřejmě z výsadby smrků, polovina 20. století.
6. Železný hřeb z bran, asi 17.–18. století.
7. Podkova z 16.–17. století, podobná podkově z hráze rybníka.
8. Knoflík s ouškem z 16.–17. století.
9. Koňská ozdoba (faléra) čokovitého tvaru, byla používána ve 13.–14. století.
10. Kelímek na pití ze smaltované polní láhve z 1. světové války.
11. Skoba s terčovitým zploštěním se dvěma důlky za hákem, stáří neznámé.
12. Měděná mince s reliéfem Marie Terezie z roku 1762.
13. Velký visací zámek z 18.–19. století.
14. Cínový knoflík o průměru 20 mm s rytinou květiny, asi 16.–17. století.
15. Velká kravská nebo koňská spona, asi ze 17. století.
16. Okrasný průvlečný koňský terčík z mědi, asi ze 17. století.
17. Průvlečka železného řetězu koňských postrojů, asi z 18. století.
18. Menší železná přezka z koňského postroje, asi 18.–19. století.
19. Zákolník koňského povozu.

Před jednou z vlastivědných průzkumných výprav – zleva doprava Jaroslav Duda, Miroslav Opršal, Květoslav Wiltsch, Zdeněk Melík, Ing. Radim Janovec, Stanislav Prokop a Ing. Petr Mítáček. (Foto Petr Lelek)

Liščina na soutoku s Čermenkou. Na mapách z druhého vojenského mapování z roku 1836–1852 nese název Stará Mlýnská cesta – Altmühlweg. To znamená, že zde mohl stávat mlýn – o něm viz samostatný příspěvek.

Z klokočovské strany vybíhá v těchto místech do údolí Čermenky skalnatý ostroh podobný ostrohu při Pekelném potoku. Snad i zde mohlo dojít k průzkumné prospekci. Nachází se zde malý kamenolom a zavalená štola, o níž nevíme nic bližšího. Právě zde, na místě chráněném před nepohodou, kde byl navíc nalezen zbytek podezdívky, mohli bydlet horníci, kteří se snažili najít v okolí ložiska drahých kovů.

Dalším objektem souvisejícím s hornictvím v okruhu Staré Kamenky je lesní jezírko vzdálené přibližně 500–700 m východně od Kamenského rašeliniště. I když leží až za silnicí spojující Kamenku s Vítkovem, je velice pravděpodobné, že ho vyhloubili horníci v rámci průzkumné těžby. Jezírko je oválné a má rozměry 20 x 30 m, jeho pravděpodobná hloubka je kolem 5 m. Není však vyloučeno, že i více. Těženým materiálem mohly být svrchní štěrkovitá vrstva o mocnosti 1,5 m a níže uložené droby, které vyčnívají při hladině.

Jako poslední lokalitu dotčenou hornickou činností bych zmínil zaniklou štolu při ústí potoka vytékajícího z nádrže zvané Balaton do Čermenky. Dnes již není štola v terénu vidět, ale je zaznamenána na straších mapách. V okolí štoly je vyhlouben kotel o průměru 20 m. Také zde se vyskytují hrubozrnné slepence a křemičité štěrky.

Poslední návštěvu Staré Kamenky učinila naše badatelská skupina na jaře 2006 a byly při ní nalezeny další předměty, jež obohatily soubor nálezů, které mají co říct k pravděpodobnému osídlení lokality již ve středověku. Jsou to nálezy mincí z období Marie Terezie, které prozrazují směr původní

cesty z údolí Čermenky do Vítkova přes lokalitu Holzgrund – V Dřevěném. Potom nález podkovy ze 17. století, volské či kravské přezky, knoflíku s rytinou květu, hrotu z bran, motyky a sekery. To vše napovídá, že se zde obdělávaly louky a pole nebo vysazoval nový les.

Lze se domnívat, že ves Stará Kamenka v těchto místech opravdu existovala nebo alespoň hospodářský dvorec, který se jmenoval Kamenec. Jelikož zmínka o vsi je z druhé půle 14. století, lze očekávat, že nebyla velká, mohla mít maximálně do deseti domů. To byl ve středověku obvyklý počet. Najít dnes přesná místa domů však nebude jednoduché, poněvadž lokalitou prochází Stará Heřmanická cesta, která byla postavena v roce 1856 a na její stavbu byl upotřeben všechen dobře dostupný kámen z okolí.

To znamená, že ze zbytků domů nebo dvorce toho moc nezbylo. Nicméně členům Historicko-vlastivědného spolku z Oder zabývajících se Starou Kamenkou nechybí nadšení do dalšího bádání a o dalších výsledcích se jistě podělí se čtenáři.

Květoslav Wiltsch

Poznámka:

¹⁾ Nelze vyloučit ani možnost, že se osídlení Kamenec mohlo nacházet zčásti už na dnešním katastru Klokočova a pokračovat přes říčku Čermenku do tzv Höllengrundu (Pekla).

Jeden z kamenných mezníků u Kamenského rašeliniště. (Foto Květoslav Wiltsch)

Správní vývoj a vybrané demografické údaje (do roku 1945)

Příslušnost k územně-správním jednotkám

- 1850 soudní okres Opava, 1945 Vítkov
- 1850 okres Opava, 1855 Odry, 1860 Opava, 1938 Nový Jičín, 1945 Opava, 1949 Vítkov, 1960 Opava, Nový Jičín

Zdroj: Turek A. a kol. (2004): Místopisný rejstřík obcí českého Slezska a severní Moravy, Zemský archiv v Opavě, Opava, 979 s.

Demografické údaje

Podle Českého statistického úřadu byl demografický vývoj za dobu od roku 1850 následující:

Rok	Počet obyvatel
1850	653
1869	574
1880	575
1890	555
1900	563
1910	547
1921	529
1930	578
1950	245 (odsun Němců)
1961	304
1970	296
1980	240
1991	191
2000	212
2006	217

Obyvatelstvo se věnovalo převážně zemědělství. V obci byli následující řemeslníci: 2 kováři, 2 stolaři, 1 kolář, 1 bednář, 2 krejčí, 1 obuvník, 1 obchodník s dobyt看em 2 obchody se smíšeným zbožím a dvě hospody. Obyvatelstvo, mimo jedné české rodiny, se hlásilo k německé národnosti.

Někteří představení obce

Prvním známým rychtářem byl Georg Richter, který v r. 1556 prodal rychtu v Kamence za 300 zl. svému synovi Lorenzu Richterovi.

Po zrušení patrimoniálního zřízení bylo dle zákona ze dne 17. 3. 1849 zavedeno obecní zřízení – správu obce vykonával obecní výbor a obecní představenstvo v čele se starostou s tříletým obdobím působnosti. Pro Kamenuku byl významným představeným od roku 1849 Ferdinand Pauler (bližší viz příspěvek Osobnosti). Za jeho nástupce Franze Tenglera z č. 42 (1882–1891) byl roku 1883 založen sbor dobrovolných hasičů. Za Antona Löwa z č. 3

(1891–1911) byla roku 1893 postavena nová škola a 1898 nový obecní dům. Jako nový výdělečný obor byl roku 1892 zaveden chov ryb. Rybník statkáře Josefa Eichlera a sádka Josefa Löwa byly osazeny kapry, které daroval Rakousko-slezský spolek pro chov ryb. Z dalších starostů to byli: Franz Löw (1911–1919), Ernst Urbaschek (1919–1922), Josef Mansky (1922–1927) a Ferdinand Malcher (od r. 1927). V roce 1938 se obec stala součástí Sudet, byla odtržena od ČSR a připojena k Německu

Pečeť obce

Na obecním pečetidle pořízeném v roce 1717, které bylo užíváno ještě v 19. století je zobrazena kolmo postavená ruční lopata mezi dvěma palmovými ratolestmi.

Znamenat může zemědělství nebo hloubící nářadí při kutacích pracích po sondách na hledání železných rud. Tyto pokusy se tu na několika místech v okolí daly někdy v 18. nebo 19. století (lokalita V sadu nebo U kravína).

Zpracoval Radim Jarošek

Převzato z Rollederovy kroniky

Kamenka na mapě 1. vojenského mapování, které bylo ve Slezsku provedeno v roce 1763.

Na mapě 2. vojenského mapování (1836–1840).

Některé události před rokem 1945

Pomník padlým za 1. světové války na hřbitově ve Vésce.
(Foto Petr Lelek)

Roku 1868 byl zřízen **poštovní úřad** v Odrách, 1869 ve Vésce, kam příslušela i Kamenka. Později byl ve Vésce zrušen a 1894 byl zřízen v Jakubčovicích, kam patřila i Kamenka.

Kolem roku 1870 se objevily první **mlátičky a čističky obilí** na ruční pohon, taktéž žentoury poháněné skotem nebo koňmi.

Dne 15. října 1891 byl zahájen pravidelný provoz na jednokolejně **železniční trati** ze Suchdolu nad Odrou do Budišova nad Budišovkou. Trať se táhne západním okrajem katastru Kamenky. Na kamenské půdě stojí také nádražní domek čp. 85, který slouží jako zastávka. Stanice nese jméno Klokočov, neboť Klokočov s ní má solidní silniční spojení, zatímco Kamenka pouze velmi příkrou lesní stezku.

1. světová válka si vyžádala 10 obětí (pomník se nalézá na hřbitově ve Vésce).

V sobotu 30. září 1931 se v 17 hodin projevíly v Opavě dva **záchvěvy půdy**, následovaly dva další záchvěvy v neděli. V pondělí další ještě silnější záchvěvy o půl třetí ráno, které byly citelné i

v Kamence a okolí, projevovaly se kymácením a třesem předmětů.

V únoru 1936 rozhodl obecní výbor k tomu účelu sestavený, že Kamenka bude připojena na všeobecnou **elektrickou síť**. Ještě před dokončením uhodil 30. května 1936 do transformátoru blesk, který zničil střechu a roztrhl zdivo. Koncem června byl záměr úspěšně realizován, a tak se v létě roku 1936 poprvé v Kamence rozsvítilo elektrické světlo ...

Pro zajímavost: sekundární elektrickou síť v obci hradili zájemci o proud a poplatky byly stanoveny podle výměry polností a lesa: z 1 ha polí platil majitel 100 korun a 43 haléřů, z 1 ha lesa 50 Kč. Usedlosti s výměrou pod 1 ha a domy bez půdy paušálně po 100 Kč.

Druhá světová válka si vyžádala mezi obyvateli 46 obětí (37 vojáků a 9 občanů v obci). Pomník vybudovaný a vysvěcený v roce 2001 se nachází na hřbitově ve Vésce.

Zpracovali Karel Gold, Radim Jarošek

Poznámka: další události a informace o dění před 2. světovou válkou – viz jednotlivé tematické kapitoly.

Další pomník na hřbitově ve Vésce je věnován obětem válek a násilí. (Foto Petr Lelek)

Použité zdroje informací

Pro zpracování příspěvků z historie byly kromě vlastních poznatků autorů z terénu a sdělení pamětníků využity především tyto písemné zdroje:

- Kronika obce (1945) 1959–1975, fotokronika 1960–1973 (Česká kronika Kamenky doplněná rozsáhlou fotodokumentací kronikáře p. Milana Tomáše v samostatném svazku, je uložena ve Státním okresním archivu Nový Jičín)

- Anton Rolleder: Geschichte der Stadt und des Gerichtsbezirkes Odrau, Steyer 1903 (české vydání MěÚ Odry, 2004, 590 s.) U textů, popisek kreseb a foto je publikace uváděna jako Rollederova

kronika.

- Karl Köhler: Kamitzer Gedenkbuch, 377 s. (Německá kronika Kamenky z doby 1. republiky, je uložena ve Státním okresním archivu Nový Jičín)

- Josef Malcher (1973): Chronik der Gemeinde Kamitz, Straubing

Dále to byly listinné a fotografické dokumenty získané ze Státního okresního archivu Nový Jičín a Zemského archivu v Opavě.

Další odkazy na zdroje informací jsou uvedeny za některými texty.

Kamenka po roce 1945

Osvobození a osídlování

Už více než šedesát let uplynulo od chvíle, co naším krajem zazněla opět česká řeč. Celé tři generace v Kamence vyrostly od doby, kdy se sem přistěhovali první čeští osídlenci. Jak je to všechno nedávné a živé v paměti těch, kdož ony doby prožili a jak zajímavé ale vzdálené pro ty, kteří se tu již narodili a vyrostli. Pamětník má co dělat, aby se vžil do duší a světa těch, kteří hroznou válku už nepoznali a začasť se jich nedotkly ani její nepříznivé důsledky.

Jak výše řečeno, naše obec byla až do konce války osídlena téměř výlučně Němci, jen několik čeledínů bylo českých (nebo polských zajatců) a tu a tam někdo ve smíšeném manželství, kde se však česky ani nemluvilo.

V současnosti se datum osvobození Kamenky Sovětskou armádou ustálilo na 4. května 1945. Dříve se hovořilo o 5. nebo 6. květnu. Přesné datum nebylo jisté proto, že v těch dnech v Kamence, zcela evakuované, nikdo nebyl. Jisté je, že sovětská vojska přišla od Dolejších Kunčic a Vésy. Určité bojové akce se tu musely odehrát soudě podle škod v obci a několika padlých německých vojáků i dvou rudoarmějců v prostoru Kamenky. Oba byli pohřbeni před kaplí a po roce převezeni na vojenský hřbitov do Opavy.

Pamětník Bohumil Ondřej, který tu pracoval už za války, vzpomíná: „Koncem dubna 1945 se všechno obyvatelstvo Kamenky chystalo na totální evakuaci. Na vozy se naložilo, co jen bylo možné a vyrazilo se na cestu k Olomouci směrem Jakubčovice–Potštát. Silnice byly neuvěřitelně ucpané, evakuanti se pohybovali jen po jedné půli, neboť druhá musela zůstat volná pro vojenské účely. Postupovalo se krokem. Ve vesnici zůstalo vše tak, tak jak bylo. Jen lidé odešli. Ani dveře nezamykali.

S koncem války a přiblížením fronty se množily dezerte Němců z armády. I v Kamence jich

několik hledalo pomoc a úkryt. Kdo byl chycen, byl zabit. Tak se stalo i na samotě na Čermence čp. 63, kde fanatická Němka ohlásila dezertéra na německou posádku v Klokočůvku. Jiní zase unikli ze vsi do lesů nebo navazovali kontakt s vesničany na poli při práci a do vesnice vůbec nešli. Z počátku v prvních květnových dnech se v Kamence objevilo jen několik Čechů, kteří tu byli zaměstnáni již dříve. Sovětští vojáci byli tehdy ubytováni na usedlostech čp. 9, 42 a 44. Odtud odcházeli poslední někdy koncem května.“

Mezitím se vraceli Němci. Jejich návrat z evakuace trval dva měsíce. V červnu přišla do obce skupina české milice odněkud z Hranicka, odebrala těm několika Čechům, co už zde byli, zbraně (přestože měli průkazy a oprávnění je nosit), usadili se v hostinci (čp. 1) a počínali si odtud nevázaně a chamtivě. Sbírali po vesnici různé cennější věci (koberce, rádia, šicí stroje, textil, sklo, servisy apod.) a odváželi je domů do vnitrozemí jako svůj majetek. Odtud tehdy aktuální přezdívka „zlatokopové“.

O prázdninách v červenci a srpnu přibyl první větší příliv osídlenců z Frýdecka (26 rodin), na podzim to byli Slováci od Oravy. Šlo především o zemědělské bezzemky.

Život v obci nebyl tenkrát lehký. Hospodářství bylo rozvráceno, objekty z jedné třetiny spálené (17), další třetina byla poškozena střelbou, okna vytlučená. Ani soužití s Němci nebylo bezpečné. První osídlenci nocovali zprvu společně v sále čp. 87. Po vesnici chodili ve dvojicích, v noci vůbec. Nefungovala elektřina, dopravní spojení ani zásobování. Pro chleba se muselo pěšky do Větrkovic nebo do Spálova (nejbližší české vesnice). Pošta byla jen ve Vítkově a v Odrách. K německému lékaři bylo třeba jít do Vítkova. Nesmírné potíže byly s nedostatkem dobytka, hlavně krav a koní, se sklízením a obděláváním polí. I pracovních sil bylo málo a nesnáze ještě vzrostly po odsunu německého obyvatelstva v letech 1946

a 1947. Celkem odešlo do Německa 472 obyvatel německé národnosti a říšské státní příslušnosti. To bylo zklamáním pro část novoosídlenců, kteří měli za to, že Němci budou pracovat jako čeled na obsazených usedlostech. Někteří proto začali zase odcházet.

Správa obce

Jak již bylo uvedeno, správu obce měla po osvobození v rukou česká milice. Avšak jen krátce. Po jejím odchodu přicházeli do obcí komisaři schválení Okresním národním výborem v Opavě. Pro Kamenku byl ustanoven Antonín Vavrla. Úkolem komisaře byla péče o zásobování, vedení úřední agendy, plnění úředních nařízení a rozdělování nových osídlenců. Měl dávat pokyny k zacházení s Němci, starat se o dobytek a pole. Od října do konce roku 1945 ho vystřídal Jaroslav Majnuš. Jak milicionáři, tak oba komisaři se tu příliš neproslavili, i když v srpnu Okresní národní výbor v Opavě ustanovil pro obec čtyřčlennou správní komisi ze zdejších Čechů.

Dne 26. prosince 1945 byl na veřejné schůzi v hostinci čp. 87 ustaven první místní národní výbor o 15 členech (8 komunistů a 7 národních socialistů). Ten si za předsedu zvolil hostinského Josefa Pastuška. Jak je patrné, Kamenka spadala do okresu Opava v zemi Moravskoslezské, soudní okres sídlil v Odrách, katastrální úřad v Vítkově a poštovní úřad byl až v Odrách. Na konci prvního roku 1945 byla Kamenka nově osídlena sotva ze dvou třetin.

Místní národní výbor začal úřadovat v bývalé nálevně na čp. 1, za rok se přestěhoval do místnosti na čp. 87 v přízemí, kam byl konečně zaveden telefon. Koncem roku 1949 se úřadovna stěhovala znovu, tentokrát do opraveného domu čp. 68 (původní stará škola) a v roce 1958 naposledy do sousední usedlosti čp. 2, která byla přestavěna na místnosti pro národní výbor a v poschodí na byt pro ředitele školy. V roce 1975 skončila éra samostatné obce Kamenka a s ní ukončil svou činnost i vlastní správní orgán.

Když v roce 1949 byly celostátně vytvořeny nové malé okresy, připadla Kamenka pod Okresní národní výbor ve Vítkově. Ten existoval až do voleb v červnu 1960. Od 12. června připadla obec podle reorganizace státní správy do okresu Nový Jičín jako okrajová obec v sousedství okresu opavského. V průběhu třiceti let poválečné samostatnosti se ve vedení národního výboru vystříдалo 12 předsedů! Byla to doba obrovské migrace obyvatelstva. V obci čítající necelé tři stovky obyvatel se v letech 1945–1974 přistěhovalo, odstěhovalo a přestěhovalo v místě 1 200 lidí! Existence Kamenky coby samosprávné obce skončila sloučením s Heřmanicemi u Oder

od 1. ledna 1976. Toto soužití netrvalo dlouho. Jen do Nového roku 1979. Od 1. ledna se jak Kamenka tak Heřmanice staly součástí města Oder a tato situace trvá dodnes. Ovšem jen pro Kamenku. Heřmanice u Oder se v prosinci 1990 osamostatnily. Od doby integrace s Odrami zde působí poradní bezkompetenční orgán o pěti členech pod hlavičkou osadní výbor, dříve správa obce ve vztahu k Městskému úřadu v Odrách.

*Dům čp. 2, kde od roku 1958 sídlil místní národní výbor.
(Foto Petr Lelek, 2006)*

Výstavba

Jakkoli se to dnes zdá nepravděpodobné, platila Kamenka v předválečné době za jednu z nejhezčích obcí opavského okresu. Proslula úpravou a všeobecně udržovaným pořádkem veřejných prostranství, týdenním úklidem a stavební údržbou i výzdobou. Takového stavu se od té doby už nikdy nedosáhlo. Přesto se během uplynulých šesti desetiletí leccos podařilo. Tak třeba obec v roce 1950 zřídila kino v sále hospody čp. 87, vybudovala místní rozhlas, rozšířila veřejné osvětlení, vystavěla požární nádrž u školy. V roce 1971 byl vybudován skupinový vodovod se zdrojem nedaleko kóty 561 i pro Heřmanice a Vésku.

V letech 1955 a 1956 pak byly postaveny řady domů pro dosídlence v pohraničí. Dále to byla například generální oprava školy s přístavbou kotelny a zřízením dětského hřiště, výletní zahrady za hostincem. Rovněž došlo k opravě sedmi obecních studní (dnes již ovšem nefunkčních) a regulaci Kamenného potoka přes obec.

V roce 1960 k 15. výročí osvobození ČSR přiložila ruce k dílu i armáda. Vojáci zbouřali a zplanýrovali neužívané objekty, které opuštěné chátraly a hyzdily obec. Na podzim 1972 byly asfaltovým kobercem zpevněny obecní cesty v délce 2 800 m. Nový obchod – dnešní pálenice lihu – začal prodávat na jaře 1969. Byly by i další méně významné věci, avšak nelze zacházet

do detailů. Mimo tyto akce stojí ovšem výstavba zemědělských objektů, které povstaly z jiných zdrojů než státních. O nich později. Po integraci Kamenky k Heřmanicím a pak k Odrám, výstavba v obci ustala. Od konce války se postavilo v obci jen pět soukromých domů. Předválečného počtu obyvatel Kamenka nikdy později nedosáhla. Počet obyvatel – Čechů a Slováků – nebyl a není ani poloviční, nejvíce jich tu trvale žilo v roce 1966 a to 304. Odúmrť a prodejem se časem změnila řada domů na rekreační chalupy. Dnes jich tu je 19, ale některé se opět změnily ve stále obydlené domy a vrátily se k původním domovním číslům.

*Porodnice prasnic a kravín JZD v roce 1960.
(Foto Milan Tomáš, Státní okresní archiv Nový Jičín)*

Doprava

Kamenka je spojena s ostatním světem silnicí. Nejbližší železniční zastávka Klokočov se nachází na kamenském katastru. Silnice vedou na sever do Vítkova, na jih do Fulneku a do Oder. Obec je veřejnými dopravními prostředky dostupná ze zmíněných měst autobusovými linkami, které je spojují vícekrát denně v pracovní dny. O víkendech a svátcích jezdí ráno autobus z Mohelnice do Ostravy a odpoledne obráceně každého dne bez výjimky. Silnice byla do roku 1960 štěrkovaná a prašná, za deště tedy blátivá. V létě byla překopána, upraveno nové zpevnění lože a nahoře pokryta živičným povrchem. Na podzim v roce 1972 došlo na zpevnění a vyasfaltování 2 800 m obecních cest uprostřed obce. Po občasných opravách péčí Městského úřadu v Odrách slouží dobře svému účelu dodnes. Uprostřed obce stojí čekárna na jediné zastávce autobusů, na místě někdejší váhy.

Jak je uvedeno dříve, katastrem obce vede také jednokolejná železniční trať č. 276 ze Suchdolu nad Odrou do Budišova nad Budišovkou. V malebném údolí protékaném potokem Čermenkou stojí na západní hranici katastru archaicky vyhlížející domek z režného zdiva – zastávka a nádražičko. Má jedinou odstavnou kolej, kam se přistavovaly vagóny k nakládání kulatiny z přilehlé skládky. To bylo v dobách tak říkáje předkamionových, kdy

se dřevo přepravovalo ekologicky po železnici.

Zastávka, ačkoliv v Kamence, se jmenuje Klokočov, takže Kamenka má i nemá nádraží. Zatím tam funguje osobní doprava deseti spoji jedním i opačným směrem, z nichž polovina na zastávce nestaví. Objekt v současnosti slouží jako základna oderské základní organizaci Českého svazu ochránců přírody a (hlavně v létě) jako výletišť dětí při herních aktivitách v přírodě. A ještě nedávno i jako westernová kulisa při jízdách parního vláčku na jaře a na podzim.

Církevní správa

Za zmínku stojí několik slov o církevní správě. Předválečná silná religiozita po osídlení v roce 1945 silně poklesla. Obec Kamenka přísluší k farnosti církve římskokatolické se sídlem ve Vésce, která byla vyfařena z Oder roku 1784. Na církevní správu svých teritorií žádné státní (sekulární) integrace neplatí. S touto farností spadá Kamenka do děkanátu Bílovec a s ním od 30. května 1996 do nově zřízené Diecéze Ostravsko-opavské. Ta je součástí Arcidiecéze Olomoucké a tím České provincie.

Ve 20. století se vystřídalo šest duchovních správců:

- P. Valentin Nepustil (2. 3. 1905 – 31. 10. 1934)
- P. Engelbert Langer (1. 3. 1935 – 8. 6. 1946)
- P. Richard Klíč (červenec 1946 – 15. 12. 1955)
- P. Alois Tkadlec (15. 12. 1955 – 17. 4. 1962)
- P. František Bureš (26. 4. 1962 – 10. 8. 1998)
- P. Jiří Šenkeřík (11. 8. 1998 – současnost)

Farář Valentin Nepustil byl české národnosti a jeho přeložení bylo vynuceno německým tlakem proti Čechům po Hitlerově nástupu k moci v Německu roku 1933. Farář Langer byl s ostatními Němci odsunut do Německa.

Ve vztahu k jiným církvím působícím na severní Moravě náleží Kamenka:

- ke sboru církve českobratrské evangelické v Odrách
- ke sboru církve československé husitské ve Studénce
- ke sboru církve adventistů sedmého dne v Suchdole nad Odrou
- ke sboru církve bratrské v Ostravě (kazatelská stanice Loučky)
- k obci pravoslavné církve v Suchdole nad Odrou
- ke sboru bratrské jednoty baptistů v Suchdole nad Odrou
- ke křesťanským sborům v Ostravě (kazatelská stanice Bílovec)

K těmto v České republice registrovaným církvím

patří od roku 1990 také Svědkové Jehovovi, kteří mají nejbližší středisko ve Vítkově a v Kamence vyvíjejí nepravidelnou pastorační aktivitu.

Zemědělství

Kamenka byla odjakživa zemědělskou obcí. Nikdy tu neexistoval žádný druh průmyslu, pouze individuální drobná řemesla, která venkov potřebuje: stolařství, kovářství, krejčovství atp. Měla charakter živností. Zemědělství je dodnes jedinou výrobní oblastí. Výroba prošla časem různým vývojem i organizací. Válečné události a odsun německého obyvatelstva v roce 1946 způsobily vážný nedostatek pracovních sil a změnu půdního hospodářství. Po vyhořelých statcích zůstalo mnoho půdy bez vlastníka, a tak přistoupili roku 1947 občané k založení pastevního družstva. Patřilo k němu 156 ha pozemků v Kamence a 60 ha orné půdy s loukami ze statku čp. 50 v Heřmanicích. Jako ústřední budova byla převzata usedlost čp. 1 (bývalé fojtství). Jelikož nebylo ani zde dost pracovních sil, byli sem posíláni brigádníci na tři měsíce a jako stálí dělníci tu pracovali Rumuni a Bulhaři.

Jak na vesnici pronikala v novém politickém klimatu socialistická forma zemědělství, bylo v Kamence v létě 1950 založeno Jednotné zemědělské družstvo. Přes různé peripetie v letech 1952, 1956 a 1971 se hospodaření slušně dařilo, až nakonec došlo od roku 1972 ke sloučení se sousedním družstvem v Heřmanicích u Oder v JZD Rozkvět. Vzhledem k budoucímu vývoji předpokládaném v zemědělské velkovýrobě se v prosinci 1975 stalo již sloučené družstvo součástí ještě daleko většího celku JZD Odersko s výměrou 4 730 ha. To úspěšně fungovalo patnáct let do politicko-ekonomického převratu v roce 1989. Tehdy se zahájila éra neutěšené státní zemědělské politiky a nejen vůči družstvům. Obrovské zvýšení cen tzv. vstupů do prvovýroby, daňové odvody a vysoké úroky z úvěrů namísto dotací vytvářejí neúnosný ekonomický tlak. Oddalování koncepce zemědělské politiky a schvalování potřebných zákonů, tendence k rozdrobení podniku nepřispívají k úspěšnému hospodaření. Na valné hromadě 14. května 1992 byla zvolena tzv. transformační rada. V listopadu pak se valná hromada sešla znovu v Jeseníku nad Odrou, ale už jako schůze družstevníků a majitelů půdy (po jejím navrácení). Rozhodnutím přítomných se potvrdilo, že podnik zůstane zemědělským družstvem a v celku. V následujících letech destrukce českého zemědělství úspěšně pokračovala vlivem vládní politiky i v našem zemědělském družstvu, které přesto nikdo v Kamence neopustil.

Družstvo vlastníků se posléze stalo pod názvem Agro Odersko akciovou společností a družstevníci

akcionáři s víceméně bezcennými papíry podle toho, jak podnik upadal.

Na pokraji pole přibývá enkláv ladem ležící půdy, ve zdejší hlavně bramborářské oblasti nebyl vysázen ani hektar brambor, pěstuje se jen špatně prodejné obilí a variabilní řepka. Rozsáhlé plochy orné půdy se zatravňují (se státní dotací!).

Z původně chovaného dobytka nezůstalo vůbec nic. Nemáme ani krávy ani telata ani prasata ba ani brojlerů. Prodána byla třídírna brambor, kravín, výkrmna drůbeže, hangáry na stroje, sušička obilí, silážní věže byly demontovány a prodány do starého železa. Tak se zúročila práce dvou generací zdejších zemědělců. Družstevní zemědělci přicházejí postupně o práci, ale nikdo se neodvažuje začít samostatně. Dne 11 listopadu 1999 se v Odrách konala schůze družstevníků, kteří nedali svůj majetek do Agro Odersko a.s. Byla jich skoro třetina. Za účelem zrušení této části jako zbytku zemědělského družstva byl ustanoven úřední likvidátor.

K zásadní změně vedení a řízení zemědělského podniku Agro Odersko a.s. došlo na podzim 2004. Listopadová mimořádná valná hromada svolaná do Oder zvolila nové a menší představenstvo a dozorčí radu.

V současnosti je Kamenka součástí podniku, který obhospodařuje asi 3 000 ha zemědělské půdy. Zaměstnanců je 48, z toho je 14 techniků a 20 pracovníků v živočišné výrobě. Mechanizace rostlinné výroby je vcelku na dobré úrovni díky nové technice a tím snížení podílu nezbytné lidské práce. Avšak celková ekonomická situace je značně napjatá. K nezbytným hospodářským reformám se přistoupilo pozdě nebo je vedení vůbec nerealizovalo. Nové vedení se pokouší zachránit, co se dá. Neurodí-li se, je zle, když přijde nadúroda, je ještě hůře. Množství sklizeného

Objekty zemědělského družstva ze silnice od Vésky.
(Foto Petr Lelek, 2006)

obilí se nedaří prodat. A cena zatím prudce klesá. Troska kdysi prosperujícího JZD zápasí o přežití. Lidé dost dobře nechápu vládní zemědělskou politiku, jejíž páteří je likvidace domácí výroby

ve prospěch rostoucího dovozu potravin ze zahraničí. Ovšem zase tak zcela nepochopitelné to není. Důvody však leží mimo tuto stat.

Ve zdejších podmínkách se nejlépe daří obilninám, zvláště ozimé pšenici a ječmeni, o něco méně žitu, dále okopaninám, zejména bramborám, méně krmné řepě. Z píce kukuřici na siláž, jeteli a různým směskám. V poslední době dominuje řepka olejka a v menší míře mák. Proslulé bývaly brambory konzumní a sadbové, které se každoročně obměňovaly.

Nyní se hlavně rozšiřují pastviny. Ovocnářství vzhledem k drsnému podnebí tu příliš nevzkvétá, nejlépe jsou na tom peckoviny (třešně a švestky), některé otužilejší odrůdy jabloní a drobné bobuloviny. Ovoce se pěstuje jen pro vlastní spotřebu.

Podobně i zelenina, jejíž sortiment vzrůstá zásluhou množství domácích skleníků a fóliovníků. Je škoda, že valem ubývá včelstev.

Kulturní a spolkový život

V Kamence vždy spolu obě složky této kategorie – spolky a kultura – úzce souvisely. První velkou společenskou akcí byly krojované české dožínky 25. září 1945. Kamenka se ve slunci zaskvěla nevídanou slávou, jaká se tu od té doby už nikdy neopakovala. Svaz české mládeže a Sbor dobrovolných hasičů, první dva spolky vzniklé po osídlení Čechoslováky, byly organizátory. Vesnice voněla koláči, z Bruzovic odkud pocházelo nejvíce osídlenců, přijel autobus zvědavých hostů a z Vítkova i okolních vesnic se sešla obrovská spousta lidí. Průvod s krojovanými chlapci a děvčaty i ověnčenými alegorickými vozy se táhl celou vesnicí. Veselí, jásot, muzika a zpěv – to byla atmosféra prvních svobodných dožínek. Hostinec i sál hrozil probořením. Tolik lidí se sešlo.

Na začátku roku 1946 byl v sále první hasičský bál. Výzdobu chystali mladí už týden napřed.

Kamenští ochotníci ve hře Princezna Zlatovláska na fotografii Milana Tomáše z roku 1960. (Uloženo ve Státním okresním archivu Nový Jičín)

V roce 1946 vznikla z různých darů pohraničí i česká obecní knihovna. A ve stejném roce sehráli členové Svazu české mládeže (bylo jich sotva pětadvacet) i první české divadlo na zdejší scéně vůbec. Byly to dvě zcela nenáročné hry, ale české! A realizované vlastními ochotnickými silami. První se jmenovala Kačenka dědí milióny a druhá Podhorský grunt. Režisérem byl rolník Felix Vojkovský. Ochotnické divadlo se mělo v Kamence dost k světu a udrželo se téměř dvacet let. Za tu dobu ochotníci nacvičili řadu činoher vesměs veseloherního žánru. Zajíždělo se do okolí ke spřáteleným kroužkům, které zase na oplátku hostovaly zde. Byly to hlavně Heřmánky, Klokočov, Dobešov, Luboměř, Větrkovice. Čistý výtěžek byl plně věnován na elektrické vybavení jeviště, rekvizity, novou oponu, horizont, kulisy atd. Na zdejším malinkém ale solidním jevišti vystupovala za uplynulá léta řada cizích divadelních souborů, estrádních skupin, kouzelníků, loutkářů, členové Státního divadla z Ostravy, ba jednou i skupina hostů z pražského Armádního divadla! A těch orchestrů co už jich tu hrálo! Vedoucími a současně režiséry kamenských divadelních ochotníků byli Jan Brojač z č. 105, rolník a pozdější předseda JZD, Felix Vojkovský z č. 6, Antonín Šustek a Milan Tomáš, oba ředitelé školy v obci a Miloslav Prager z č. 101, družstevník – dosídlenec z Prahy, který tu zavedl a hrál pro děti hlavně loutkové divadlo. Loutky dovezl s sebou.

Mimochodem – vždyť i Kamenka měla kdysi vlastní dechovku. Vznikla počátkem padesátých let a řídil ji Jan Brojač. Zanikla s jeho odchodem zpět do Bruzovic na jaře 1957.

A také bezpočet besídek, kulturních pásem a dětských vystoupení tu již odeznělo ze scény – těžko spočítat. Tento zbytek folklóru dodneška přetrvává. Aspoň to.

Bez zřetele na změny společenského klimatu a s ohledem na další a další generace za posledních pár desetiletí se přesouváme od producentů, byť amatérských, do role konzumentů kultury i „kultury“.

Významným kulturním přínosem pro obec bylo zřízení kina na 16 mm film v roce 1950. Několikrát byla modernizována promítací kabina a přístroje i sál. Vystřídala se i řada osob ve funkcích promítačů, pokladních i vedoucích kina, ale nic naplat návštěvnost postupně klesala až kino pro trvalou nerentabilitu definitivně v březnu 1991 skončilo.

Jako divadlu tak i filmu vítězně konkurovala televize. Prosazuje se čím dál více. První televizor v Kamence si pořídil v listopadu 1956 Adolf Dolba na čp. 45, druhý Zdeněk Šťastník na čp. 39 a třetí byl ve škole. Dnes je televizní přijímač v každé domácnosti, někde i více.

Skoro všechny kulturně společenské akce spočívaly na učitelích. Podíl na kulturním životě obce

však nelze upřít ani Jednotnému zemědělskému družstvu, Českému svazu žen (od roku 1990 Klub vesnických žen), Sdružení rodičů a přátel školy, mysliveckému sdružení, osvětové besedě a Jednotě požární ochrany (od roku 1990 Sbor dobrovolných hasičů). Této organizace je záhodno si zvláště povšimnout.

V Kamence se dvakrát rozběhl pokus o vydávání místního časopisu. Poprvé to bylo v šedesátých letech, kdy osvětová beseda za materiální i obsahové spolupráce s tehdejší patronátním závodem JZD Dusíkárný Ostrava vydávala nepravidelně a zdarma Vesnický zpravodaj formátu A5 tištěný v Ostravě pro každou rodinu v obci. Podruhé došlo ve snaze obnovit tuto činnost k podobné akci na konci roku 2000 z iniciativy správy obce a osvětové besedy. Začal vycházet skromný Kamenský občasník taktéž v rozměru A5, ale tištěný doma na počítači. Avšak pro nedostatek přispěvatelů po třech letech zanikl i s počátečním entuziasmem.

Hasiči

Nejdramatičtějšími pohromami v našich klimatických podmínkách jsou povodně, vichřice a požáry. Protože Kamenka leží téměř na náhorní rovině, nepřicházejí v úvahu nějaké zkázonosné povodně, i když náhlá tání sněhu nebo trvalé či přivalové deště přinášejí nepříjemnosti jako nánosy bahna z polí, zatopené sklepy nebo rozlití potoka. Tyto jevy naštěstí nebývají dlouhodobé a následky jsou snadno odstranitelné.

V posledních letech čím dál častěji jsou to vichřice, které působí škody hlavně v lesích, kde vznikají polomy a vývraty vzhledem k intenzivní těžbě dospělého lesa, který je tak otevírán přímému náporu větru netlumenému křovinatými okraji. S tím vším ovšem běžní lidé mohou dělat jen málo. Avšak lesům, polím i budovám hrozí také oheň. A to je třetí živel – a na ten si člověk přece jen našel aspoň částečnou uzdu.

K zakládání a rozvoji dobrovolných hasičských útvarů u nás docházelo zejména ve druhé polovině 19. století, kdy začaly preventivně i zásahově působit téměř v každé obci a městě.

V Kamence byl založen oficiálně Sbor dobrovolných hasičů v roce 1883 z iniciativy Franze Tenglera z čp. 42. V roce 1885 měl sbor 53 členů, velitelem byl Franz Löw z čp. 55 (dnes již neexistující). V rámci příprav si v obci postavili hasičskou zbrojnicu už v roce 1879. Stála u silnice v centru obce naproti statku č. 14 a dostala čp. 84. V květnu 1945 byla poškozena dělostřelbou, postupně zchátrala, JZD ji užívalo jako sklad umělých hnojiv a nakonec byla 6. března 1968 zbořena.

Po druhé světové válce vznikl v obci sbor dobrovolných hasičů v srpnu 1945 jako první

organizace při českém osídlování vůbec. Prvním starostou sboru se stal František Ramík z čp. 77. Vybavení zbrojnice bylo tristní: jen motorová stříkačka ale bez hadic (!) a požární vůz tažený koňmi. Proto se určovaly páry koní, které musely být pohotově ve vsi nebo nejbližším okolí, kdyby snad hořelo. Být hasičem představovalo tradičně jakousi společenskou prestiž. V létě 1945 z doposud neobjasněných příčin do základu vyhořely velké usedlosti čp. 56, 57, 58 a 59 a také zánovní vilka u silnice. Při samotném přechodu fronty bylo v bojích rozbořeno a spáleno 17 obytných a hospodářských objektů.

Snad největší rozmach zaznamenala Místní jednota československé požární ochrany, jak se tenkrát jmenovali, koncem padesátých let, zejména v roce 1958. Předsedou byl od ledna 1958 Albín Chromek z čp. 28 a velitelem Karel Holubčík z čp. 8, hasič tělem i duší. Zdejší jednotka se účastnila kdejaké soutěže okrskové i okresní a všude obsadili některé medailové místo.

Z těchto důvodů se okres Vítkov rozhodl pomoci při opravě chátrající zbrojnice čp. 84. Ta ale byla už v tak špatném stavu, že se zemědělské družstvo v Kamence rozhodlo věnovat hasičům jiný lepší objekt – budovu čp. 40, kde je kamenský hlavní stan hasičů dodnes.

Již v listopadu 1958 se předsedou stal Bohumil Vardžák z čp. 115 a velitelem Josef Velčovský ml. z čp. 10.

V únoru 1961 přivezli hasiči „nový“ požární vůz, koupený od Jakubčovic. Šlo o adaptovanou Praga RN, obecně zvanou erenka. Generální oprava však byla provedena ledabyle a auto bylo pojízdné pouze střídavě.

V následujících letech se množily personální problémy, střídali se předsedové a velitelé, činnost se stala nepravidelnou, cvičení chaotickými a celková úroveň poklesla. V prosinci 1961 byl zvolen nový výbor za předsednictví Albína Chromka z čp. 28 a staronovým velitelem byl zase Karel Holubčík starší z čp. 8. V únoru 1971 byl jako předseda potvrzen opět Albín Chromek, od roku se předsedou stal Silvestr Vardžák z čp. 6 a od roku 1980 Jaroslav Helísek z čp. 62.

Dne 25. ledna 1992 výroční členská schůze Sboru dobrovolných hasičů zvolila starostou Josefa Polcíka z čp. 37, od r. 1994 to byl Zdeněk Vardžák z čp. 35 a od roku 1998 mají hasiči v čele poprvé ženu – starostku Olgu Hajchlovou z čp. 37. V letech 2001–2002 byl starostou Radek Bürgermeister z čp. 114, v l. 2002–2006 Zdeněk Vardžák z čp. 35 a 11. listopadu 2006 byl starostou zvolen Dalibor Bürgermeister.

Po celou dobu existence se však kamenští hasiči podíleli na organizaci tanečních zábav, plesů, táboráků a zábavných akcích pro děti. A také na pomoci v zemědělství a v lese. Přesto, došlo-li už v obci k požární tragédii, vždycky se vzpamatovali

a v rámci svých možností produktivně zasáhli.

Měli k tomu příležitost 23. března 1956, kdy vypukl požár v zadní části statku čp. 41. Ostrý zásah byl nutný 24. dubna 1962 při požáru asi jednoho hektaru lesa jihovýchodně od obce. Nikdo naproti tomu nehasil požár větrného mlýna 8. nebo 9. května 1966, protože se o něm nevědělo. Tehdy bylo špatné počasí, a proto drama za vesnicí nikdo nezaznamenal. Nešťastný byl i říjen 1967. Dne 23. 10. se vzňala stodola za čp. 111, přičemž bylo poškozeno i obytné stavení. Za týden vyhořel družstevní vepřín za čp. 2.

Dne 22. června 1972 shořela střecha a uskladněné seno na novém kravíně JZD. K zahoření došlo i na čp. 66, kde byl zjevný záměr požár založit. Ke vznícení střechy ve hřebeni na čp. 99 došlo po úderu blesku ráno 11. srpna 1994. Dne 6. července 2001 krátce po poledni shořela hospodářská budova a dílna spojená s obytnou budovou čp. 10, kterou se však podařilo zachránit. Dne 29. srpna 2004 shořely stodoly domů čp. 44 a 113, které byly spojené. Obytné části, ač poškozené, se zachovaly.

Při všech neštěstích pomáhaly protipožární jednotky z Vítkova, Oder i Fulneku a dokonce i z Ostravy (vepřín). I s cisternami dorazili na místo nejpozději za 15 až 20 minut. Je smutné, že příčinou poloviny těchto ohňů byly děti školního a předškolního věku.

Hasiči tu fungují nepřetržitě už přes 60 let. Dnes je evidenční stav 44 osob, ale mládeže se nedostává a odborné aktivity bohužel také.

Hasičská zbrojnice čp. 84. (Foto Milan Tomáš, Státní okresní archiv Nový Jičín)

Hasičský vůz z roku 1961. (Foto Milan Tomáš, Státní okresní archiv Nový Jičín)

Dnešní podoba hasičské zbrojnice. (Foto Dominik Štma)

Myslivci

Říká se, že jedině čeština činí výrazný rozdíl mezi pojmy myslivec a lovec. Jde zajisté především o náplň činnosti obou, přičemž myslivec je lovcí nadřazen. Jeho činnost spočívá především v oblasti hospodářské a chovné a teprve nakonec v regulační. Kamenka se stala v minulém století díky své poloze a lesnatému okolí jakýmsi přirozeným honebním střediskem. Poválečné začátky byly poněkud chaotické, ale postupně se vytvářela lidová myslivost, koncentrovala se zelená krev do zdejší obce. V roce 1963 už existoval honební výbor při místním národním výboru ve složení Emil Vardžák, Oldřich Ret a Josef Hajchel. K nim přibyli postupně ještě Oldřich Daníček, Karel Šustek, František Michálek a Vendelín Murín. Patřil k nim i Oldřich Navrátil z titulu zdejšího hajného.

Rozlehlost zdejší honitby obnáší 2 100 hektarů a zahrnuje kromě katastru Kamenky i část Vítkovska, Nové Vrbno, sahá až k Jančí, zaujímá katastr Dolejších Kunčic a Věsky. Celá honitba je pestře zazvěřená. Žijí tu divočáci (černá zvěř), srnčí a daňčí zvěř (několikrát byla záměrně vysazena, protože zpočátku unikala do sousedních revírů), vzácněji tu lze potkat muflony a vysokou zvěř (jeleny).

V září 1995 několik lidí vidělo potloukat se malého medvěda, jehož stopy myslivci sledovali, ale záhy se vytratil, když v Klokočůvku poškodil úly a ochutnal kukuřici. Byl plachý, zatoulal se asi ze Slovenska přes Beskydy.

Z drobné zvěře se lze setkat se zajíci, bažanty, veverkami. Občas myslivci uloví lišku nebo kunu, na obloze krouží dravci jako jestřáb, káně nebo pochop.

V posledních asi dvaceti letech citelně ubývá drobné zvěře, takže je často vyhlášen zákaz lovu zajíců. Naopak černá zvěř, jak se zdá, prosperuje i když není hájena. Kde jsou ty časy, kdy se po honu na výhřadu sešlo i sto zajíců? Nebo šest divočáků.

V červnu 1973 uspořádalo myslivecké sdružení v zasedací místnosti národního výboru výstavu svých loveckých trofejí u příležitosti desetileté existence, která trvala tři dny a byla prezentována hajným Skýpalou a polesným Grygarem, kteří přednášeli návštěvníkům i školním dětem o prospěšné myslivosti.

Cílevědomá dlouholetá práce sdružení lákala jednak přespolní myslivce, z nichž někteří byli až z Ostravy, jednak mladé adepty myslivosti z místa i z blízkého okolí. Například v roce 1976 mělo zdejší myslivecké sdružení 29 členů. Toho roku se ulovilo 42 bažantů, 151 zajíců, 19 kusů srnčího, 3 daňci, 1 jelen, 5 kňourů, 3 bachyně a 10 selat černé zvěře. Organizace disponovala i značnými finančními prostředky, neboť aktiva činila přes 132 tisíc korun. A to bylo tenkrát hodně peněz. Jsa na vrcholu slávy, koupil spolek od JZD dům čp. 42. Myslivci jej brigádnicky upravili a vybavili jako stylově zařízený objekt se zasedací místností asi pro 60 lidí na společenské akce, malou místností pro schůze výboru a moderně zařízenou prostornou kuchyní. K tomu komory, sklep, sociální zařízení, zpracovnu úlovků a garáž pro vlastní traktor. V podkroví chyběla dokončit místnost pro ubytování hostů. Něco takového neměl nikdo v okolí. Nově zařízená klubovna byla slavnostně otevřena 6. listopadu 1976 při poslední leči. Stylový modřínový nábytek byl doladěn zapůjčenými trofejemi členů po stěnách. Navíc myslivci zorganizovali třídní zájezd do Českých Budějovic na výstavu Země živitelka.

V dalších letech zvelebování klubovny pokračovalo břizolitovou omítkou zvenčí. Myslivci zavedli a pečlivě sledovali svůj vnitřní soutěžní bodovací systém. Jejich počet se zvýšil o tři adepty a honitba se rozšířila na 2 462 ha. Dobré výsledky byly v chovu daňků, jelenů v honitbě přibývalo a také černé zvěře byl dostatek po celý rok. Jen drobné zvěře ubývá a váhový průměr srnčího klesá. Největší zásluhu na tom mají rozsáhlé monokultury, chemizace. Myslivci si stěžují na nedostatky hospodaření v lesích, způsob těžby, poruchy vodního režimu, splavování ornice a vůbec

narušování biologické rovnováhy v krajině. Navíc se dodnes intenzívně těží dříví. Používá se k tomu rok od roku těžších výkonnějších mechanismů, které les doslova devastují.

Jinak se pečuje o zvěř svědomitě: obnovují se krmelce a kazatelny i poseady, zásypy, zakládají myslivecká políčka. Sdružení si koupilo od JZD traktor pro vlastní potřebu. Rozvází jím krmení a převáží dříví.

V únoru 1980 bylo vzhledem k probíhající integraci honiteb formálně zrušeno staré a založeno nové Lidové myslivecké sdružení Kamenka. Katastrální změny byly nevelké. Výměra honitby činí teď přes 2 800 ha. Počet členů je 30, předsedou je Oldřich Daníček z čp. 111 a hospodářem Jaromír Grygar z Vítkova. Zvěře ubývá a na výsledcích honů je to znát.

K zásadnějším změnám došlo na výroční schůzi 24. února 1990, která tajným hlasováním zvolila devítičlenný výbor, kde ze starého zbyli jen tři lidé. Novým předsedou se stal František Carbol z Vítkova, místopředsedou Ing. Jaroslav Mareš z Vítkova, jednatelem Ing. Jan Kremser z Opavy, hospodářem Ing. Jiří Neuwirth z Nového Vrbna, pokladníkem František Michálek z Oder a dalšími členy Jaroslav Helísek, Ing. Čestmír Tomáš, Jan Pavlica všichni z Kamenky a Petr Košťál z Oder. Sdružení má 35 členů, avšak třetina je starší šedesáti let. Přesto zalesňovali, sklízeli slámu, opravovali myslivnu, zřizovali krmeliště a u přírodního koupaliště „Balaton“ postavili dřevěný kiosek „U divočáka“, kde v letní sezóně nabízejí zvěřinový guláš, pivo, kávu, uzeniny a někdy i ovoce. V lese okolo jsou stoly a lavičky k posezení.

Tenkrát před 15 lety se na Kamensku střílelo 29 srnců, 21 srn, 23 srnčat, 4 daňci, 4 daněly, 3 daňčata, 3 jeleni, 1 kolouch, 5 kňourů, 4 bachyně, 19 selat, 2 muflončata a 16 zajíců a už žádný bažant. Stav drobné zvěře je ale přesto čím dál víc katastrofální. Jako rekapitulace mnohaletého blahodárného působení lidové myslivosti, nad kterou se zvolna stahují mračna transformace, zapůsobila v červnu 1992 myslivecká trofejní výstava v sále kina. Za tím účelem byl sál upraven a vyzdoben, shromážděny trofeje u nás na Kamensku ulovené zvěře od kuních kožek až po rozložitá paroží jelení a daňčí, množství srnčích trofejí a vyčiněné kůže divočáků nebo jejich preparované hlavy či pouhé kly. Byla to zajímavá podívaná pro nimrody i laiky na doklady o tom, co všechno tu žilo, žije a co se podařilo ulovit. A ovšem i vypěstovat. Taková výstava ukazuje totiž mnoho obětavé dobrovolné práce milovníků myslivosti a přírody. Návštěvníků přišlo hodně a vesměs odcházeli informovanější a spokojeni.

Dne 9. ledna 1993 pořádalo Myslivecké sdružení v Kamence svůj poslední hon a 26. března se konala poslední schůze dosavadního výboru.

Byla vytvořena likvidační komise sdružení za předsednictví Františka Carbola. Příštího dne myslivecké sdružení rozprodávalo v myslivně na čp. 42 různý inventář z místností a z kuchyně, který členové hned odváželi. Platilo se hotově pokladníkovi F. Michálkovi nebo složenkou. Byli tam všichni členové, evidenci vedl místopředseda Jaroslav Mareš už od rána.

Dnem 31. března 1993 podle nového zákona Myslivecké sdružení Kamenka zaniklo. Od 1. dubna 1993 vznikla nová myslivecká společenství, jimž honitby vytvářeli a pronajímali vlastníci půdy.

Přímo v Kamence vznikly dvě myslivecké společnosti: Myslivecké sdružení Čermenka a Myslivecký spolek Kamenka.

Zakladateli prvního byli Ing. Čestmír Tomáš z Kamenky, Ing. Jiří Neuwirth z Nového Vrbna a Jaroslav Mareš z Vítkova. Má 14 členů a honitbu od Lesů ČR 1 001 ha (převážně les).

Zakladateli druhého byli Oldřich Daniček a Jan Pavlica z Kamenky, Rostislav Havlásek z Kunína a Miroslav Zlámal z Vítkovic. Rozloha honitby, a to převážně polí od JZD Odersko, je 870 ha. Okolo získávání honiteb – mimochodem za velmi zvýšené nájemné – vzplály prudké spory, takže vzájemné vztahy obou mysliveckých spolků nejsou právě srdečné.

Sdružení Čermenka si po ztrátě společné klubovny svépomocí upravilo pro svou činnost prostor v domě čp. 10, zatímco Spolek Kamenka přemístil z Kunčické doliny dřevěnou chatu na okraj vesnice za čp. 43, protože myslivna – budova bez zařízení – přišla do dražby. Koupil ji Lesní závod Vítkov a v roce 1997 tam ubytoval skupinu mladých Ukrajinců pro práci v lese na výsadbě stromků. Jejich ukrajinská agentura je tam nechávala o hladu za 600 Kč na měsíc pro 7 lidí, zatímco sama inkasovala normální mzdu od českých lesáků. Žili o chlebu, cukru a rostlinném tuku z obchodu. Brambory vyprosili u sousedů.

Teprve počátkem roku 2005 koupil dům čp. 42 zdejší občan Ing. Milan Mička a začíná se o něj starat. Myslivecký spolek Kamenka se schází v místním hostinci u Pavliců, Myslivecké sdružení Čermenka zase od roku 2000 v obecním hostinci v Heřmánkách, kam až zasahuje jejich honitba.

Obě sdružení mají na co vzpomínat a o čem přemýšlet. Jako ve známé pohádce o rybáři a zlaté rybce: měli všechno, a nemají nic. Lítost nad ztrátou výsledků dlouholeté práce a rozplynutím se majetku je ovšem společnou hořkou zkušeností.

K myslivosti nejbližší mají rybáři, proto se sluší připojit několik vět o tak zvaném Černického rybníku. Asi 500 m na západ od usedlosti čp. 60 se v terénu vytváří mělký zářez, kterým za dostatku srážek protéká malý potůček. Kdysi tam staří hospodáři nízkou hrází vytvořili miniaturní

rybník o pouhých několika arech trojúhelníkovitého tvaru. Příslušná pole patří k citované usedlosti, kterou po válce osídlil pan Václav Černický. Proto se rybníčku říká Černický (nebo též Černického), ale byl po léta ponechán svému osudu zabahněný, zarůstající a vysychající. Až v roce 2000 se ho ujal vnuk Martin Černický. Nechal ho vyčistit, částečně okolo břehů prohloubit a na jižní straně vybudoval sypanou hrázku s betonovou šachticí a propustí do výtokového potůčku. Rybník je napájen ze sezónního pramene o malé vydatnosti a ze dvou drenážních svodů z okolních polí. Ani ty ale nejsou za sucha mnoho platné.

Pan Martin Černický však ze záliby v chovu ryb tam pokusně vysadil kapříky i 90 amurů a 20 tolstolobiků, aby zlikvidovali trávy a řasy začínající se příliš rozprostírat po hladině. Život v rybníčku přilákal i několik kachen ba i nevídanou volavku. Bohužel v roce 2003 bylo léto tak suché, že přítok vody ustal, hladina klesala a voda se přehřívala. Chovatel musel proto ryby v září vylovit. Tlačily se ke hladině a pro nedostatek kyslíku začaly hynout. Část kaprů a tolstolobiků stačil ještě prodat nebo rozdat.

Současně ale pan Černický upravil pod původním další rybníček připravený k rozšíření chovu. Této činnosti naopak sucho nahrávalo. Bylo málo bláta a pevnější terén. V posledních dvou letech přibyl v návaznosti na dva dosavadní ještě třetí nejmenší rybníček s další sypanou hrázkou. Chovatel zajistil a vysadil další nové ryby a k dosavadním druhům přidal ještě líny. Krmí je především pšenicí. Vody je letos dostatek, takže se rybám daří. V jejich prospěch hovoří také radikální omezení použití umělých hnojiv, která pronikala půdou a s vodou se drenážemi dostávala až do rybníčků. Dopusud se v hladině největšího shlíží jediný nachýlený starý modřín. Zanedlouho se možná k němu připojí i mladé smrčky a břízky, které hospodář vysázal na břehu všech tří nádržek. Místo slouží

Mohutný osamocený modřín u Černického rybníčku.
(Foto Petr Lelek)

i k občasným posezením přátel u táboráku v trávě. Letos si na jaře mohli s údivem prohlížet spousty žab. Desítky a možná stovky se tam pářily a kladly kupy vajíček. Tu a tam se mihne hryzec. Stačí tiše stát a sledovat, jak běží život nejen vlastní. Takové divadlo tu zatím nikdo nespatriil.

Mezníky – jak plynul čas

Rok 1945

Po osvobození obce Rudou armádou v květnu začalo osídlování Čechy a Slováky z Frýdecka, Valašska a Oravska. Koncem roku byly osídleny dvě třetiny obce. V létě byl založen Sbor dobrovolných hasičů, Svaz české mládeže, v říjnu základní organizace Komunistické strany Československa a po ní i Československá strana národně socialistická. První z nich předsedal Karel Maciáček, druhé Václav Černický.

Správu obce zprávu vykonávali komisaři schválení Okresním národním výborem v Opavě. Prvním byl Antonín Vavrla, dalším Jaroslav Majnuš. Místní národní výbor byl zvolen o Vánocích na veřejné schůzi v hostinci. Měl 15 členů (8 komunistů a 7 národních socialistů). Předsedou se stal komunista Josef Pastušek, zdejší hostinský. V prosinci byla zvolena též rolnická komise, která prováděla návrhy přidělů půdy pro dosídlence. Předsedou byl Oldřich Ret.

Rok 1946

Dne 14. září bylo zahájeno české vyučování v opravené škole. Učitel Vladimír Ježek vyučoval 30 žáků od 1. do 8. postupného ročníku v jediné třídě společně. Po prázdninách už byla škola dvojtřídní a učili zde manželé Šustáčkovi.

V únoru došlo při manipulaci se sbíranými výbušninami v obci a okolí k obrovské explozi uprostřed obce. Munici a miny naivně shromažďovali v hospodské kůlně tři němečtí zajatci. Ti zmizeli beze stopy, našly se jen kusy koňského potahu. Hospoda a okolní domy byly poškozeny, čp. 5 a 7 se musely zbourat. Dne 5. května byl slavnostně odhalen pomník padlým osvoboditelům za účasti průvodu heřmanických sousedů.

V květnu byl také otevřen první český obchod místního občana Jaroslava Husáka na čp. 88 (bývalá fa Eichlerová). Dosud prodávala na čp. 68 firma Šimíček z Oder coby ve své filiálce.

Po květnových volbách, které vyhrála KSČ, začal odsun Němců, kteří se soustředili ve sběrném táboře v Odrách. Nejdříve odcházeli staří a početné rodiny s dětmi. Celkem se vystěhovalo 472 osob.

Činnost začala česká obecní knihovna vzniklá ze svazků darovaných vlasteneckým českým vnitrozemím. Místní skupina Svazu české mládeže nacvičila za vedení rolníka Vojkovského první dvě

české divadelní hry v Kamence vůbec: Kačenka dědí miliony a Podhorský grunt. Knihy i ochotnické divadlo mělo pro nové občany neocenitelný národnostní a sžívající význam.

První místní národní výbor (dále MNV) úřadoval na fojtství čp. 1 v bývalé nálevně hostince.

Rok 1947

Tento rok byl rokem kruté zimy a mimořádného sucha. Mrazy až $-32\text{ }^{\circ}\text{C}$ a spousty sněhu likvidovaly zvěř a ohrožovaly dopravu. V létě zase horkem zaschla tráva a obilí. Nebylo kde pást ani co kosit. Pro více než 200 ha polí a luk bez pána bylo založeno pastevní družstvo a sjednání Rumuni a Bulhaři jako dělníci. Správcem byl Květoslav Solanský, středisko měl na fojtství čp. 1.

Pozemkový fond a Fond národní obnovy odhadovaly osídlencům nemovitosti, pole a některý mobiliiář. Na pomoc přírodou postiženým zemědělcům přišla finanční i materiální vládní pomoc (osiva, krmiva, průmyslová hnojiva).

Kancelář MNV se přestěhovala na čp. 87 (obecní hostinec).

Rok 1949

Dnem 1. ledna bylo zemské zřízení republiky nahrazeno krajským. Vznikl okres Vítkov z okrajových částí okresu hranického, novojičínského, moravskobrounského a opavského. Kamenka se ocitla zhruba uprostřed něho. Koncem roku se úřadovna MNV stěhovala podruhé a to na opravenou volnou usedlost čp. 68.

Rok 1950

V obci byl zřízen místní rozhlas a v listopadu zahájilo provoz kino na čp. 87. Dne 16. července vznikl přípravný výbor k založení jednotného zemědělského družstva v počtu devíti osob – 7 zemědělců, 1 dělníka a učitele.

V létě byla na čp. 14 zřízena strojní a traktorová stanice, která se vybavila mechanizací, jež družstvům chyběla. Ta zdejší pracovala pro Kamenku, Heřmanice, Vésku, Víkovice a Dolejší Kunčice.

Rok 1952

Dne 11. června byl na občanské schůzi zvolen první výbor žen při MNV jako jeho pomocná složka. Předsedkyní byla Barbora Vojtylová z čp. 83, členek bylo celkem šest.

JZD se potýká s vážnými problémy: špatná pracovní morálka, nedostatek krmiv, nízké výnosy, s námahou plněné dodávky a nakonec nesplněná pracovní jednotka. Došlo ke změně ve vedení. Místo Oldřicha Reta byl zvolen předsedou družstva Jan Brojač z čp. 13. Koncem roku byl Oldřich Ret zbaven i funkce předsedy MNV na nátlak občanů na veřejných schůzích. Vystřídal ho Bohumil Vardžák z čp. 48, 22letý a nezkušený.

Rok 1953

Od června proběhla měnová reforma a byl zrušen dosud trvající válečný lístkový systém na potraviny a některý spotřební materiál. Tento do poslední chvíle přísně tajený krok vlády způsobil mezi občany značnou nevoli.

V listopadu zase nastala změna, v čele MNV a předsedou byl zvolen Felix Vojkovský z čp. 42. Tehdy vznikl první stručný plán pro výstavbu a zvelebení obce, který se v příštích letech postupně naplňoval.

Rok 1955

Hospodaření JZD se výrazně zlepšilo – bohužel jen zásluhou nového účetního Wroblavského z Ostravy, jak se ukázalo později. V Kameně se objevil první soukromý osobní automobil Škoda Spartak, který si na poukaz koupil Karel Šustek z čp. 12.

Rok 1956

Hospodaření JZD opět upadá, vyplácená záloha se ukázala vyšší než skutečně dosažená jednotka na konci roku. Tři měsíce byli družstevníci zcela bez platu. Nastal dramatický ústup ze slávy. Úroda okopanin a sláma se ani zcela nesklidila.

MNV zajistil opravu pěti obecních studní k veřejnému používání s dobrou pitnou vodou.

V budově školy zřídila obec zemědělský útulek pro děti pracujících matek. Posloužil k tomu byt ředitele školy, který nepřijal náhradní, a proto byl přeložen. Do Kamenky nastoupil ředitel Milan Tomáš a učitelka Eliška Staňková. Škola se stala zase dvojtřídní, dosídlováním přibývá dětí.

Adolf Dolba na čp. 45 si pořídil první televizor v obci – ruský Ekran s malou obrazovkou.

Rok 1957

Předseda JZD Jan Brojař se odstěhoval a do čela podniku se volbou vrátil Oldřich Ret. Družstevníci naříkali, že nebudou dřít zadarmo, nechodili do práce, nechtěli krmit dobytek. Deprese se však povedlo překonat a výše pracovní jednotky 12 korun byla dodržena. Situaci zachránil příznivý úrodný rok a naturálie (podíl na produktech).

Dvaceti budovám byla přidělena nová domovní čísla, zejména výměnkům usedlostí.

Rok 1958

Byla dokončena generální oprava čp. 2, kam se v dubnu potřetí a naposledy stěhovala úřadovna MNV. Předsedou byl tehdy Josef Hajchel z čp. 37 a tajemníkem Ludovít Tallo z čp. 94.

Generální opravou a určitou přestavbou prošla i školní budova čp. 86. V 1. – 5. ročníku se učí 47 žáků, místo učitelky Staňkové přichází Jarmila Bartošáková z Tošovic, čerstvá absolventka z Nového Jičína.

Rok 1959

Zemědělské družstvo postavilo kravín pro 100 krav, s vlastním vodovodem, první stavbu budoucího komplexu.

Rok 1960

Vojsko demontovalo chátrající nevyužívané objekty podle přání národního výboru.

Od 12. června 1960 je Kamenka okrajovou obcí okresu Nový Jičín.

V létě byla od základu přestavěna a vyasfaltována hlavní silnice přes obec. **Rok 1965**

Oprava koupaliště počátkem 60. let. (Foto Milan Tomáš, Státní okresní archiv Nový Jičín)

Stavební skupina JZD postavila na středisku č. 14 hangár se sušičkou obilí a dostavěla tam i garáže.

V říjnu začal Vlastivědný ústav z Nového Jičína s generální opravou větrného mlýna z roku 1801.

Od 1. října se zemědělský útulek stal regulérní mateřskou školou.

Rok 1966

8. nebo 9. května zcela lehl popelem právě renovovaný větrný mlýn za vesnicí.

Přes léto fungovaly na čp. 102 dětské jesle pro malé děti i z Heřmanic. Pro nerentabilitu však jen v tomto roce, pak byly zrušeny.

Fojtství (čp. 1) dostalo novou střechu.

Rok 1967

Byla dokončena požární nádrž u školy, dne 23. října shořela stodola JZD u domu čp. 111 a za týden vyhořel vepřín za čp. 2. Hospodaření zemědělského družstva se už několik let zlepšuje.

Rok 1969

Hospodářství JZD se opět otrásá: nekázeň a rozkrádání, špatné zacházení se stroji. V kanceláři se losovalo (!), kdo dnes půjde krmit dobytek, když pravý krmič byl nemocný. Nespolupráce funkcionářů, alkoholismus. Záchranou byla vydatná a levná pomoc sovětských vojáků z Libavé, kterou zařídil

*V roce 1967 požár zle poničil vepřín.
(Foto Milan Tomáš, Státní okresní archiv Nový Jičín)*

předseda Ludvík Podešva. Sklízeli úrodu okopanin, kopali základy, stavěli hangáry na středisku a na čas družstvo zachránili.

Rok 1971

Pokračující pokles ekonomiky JZD a absence pracovní morálky vyústily v odchod předsedy Podešvy a ke konci roku ve sloučení zdejšího družstva s družstvem v Heřmanicích pod vedením Oldřicha Reta z Kamenky. Tak vzniklo JZD Rozkvět o 1 250 ha zemědělské půdy.

Přestavba a přístavba školy: nová kotelná (ústřední topení), toalety, septik, fasáda, hřiště a oplocení.

Poněkud příliš rušný občanský i „kulturní“ život v obci dokládá statistika Veřejné bezpečnosti, která jen v roce 1971 byla nucena v Kamence zasahovat 65krát, jen tak pro zajímavost ...

Rok 1972

Kamenka vybudovala obecní veřejný vodovod se zdrojem v Heřmanicích, který se zanedlouho ukázal nedostačujícím. Voda se musela dovážet do vodojemu v cisternách.

Místní komunikace byly zpevněny a vyasfaltovány.

Družstvo vybudovalo novou bramborárnu. Nevyplácejí se už zálohy, ale plná odměna. Po bilanci za rok ještě podíl na zisku 10 % z celoroční mzdy.

Konec dvojtřídní školy v Kamence pro nedostatek žáků. Z uvolněné třídy je tělocvična i pro mateřskou školu.

Zaveden každodenní autobusový spoj Mohelnice – Ostrava a zpět.

Rok 1975

Poslední rok samostatné obce Kamenka. Zrušena základní škola 1.– 5. ročník pro nízký počet žáků. Celou budovu užívá mateřská škola nyní se dvěma třídami po zrušení zemědělského útulku v Heřmanicích.

Obec se slučuje s Heřmanicemi od 1. ledna 1976.

Zemědělské družstvo Rozkvět se rozrostlo o JZD Víkovic. Hospodaří čím dál lépe, životní úroveň družstevníků roste.

Předsedkyní MNV je Ludmila Tomášová z čp. 2, tajemníkem Albín Chromek z čp. 28. Ředitelka školy je učitelkou na zdejší mateřské škole. Školáci dojíždějí na dvojtřídku do Heřmanic. Kamenka tak postupně ztratila JZD, školu i národní výbor.

V roce 1975 byla slavnostně zasazena Lípa svobody vedle čp. 86 (třetí kamenská škola). Foto Petr Lelek, 2006

Rok 1976

Po sloučení obcí je předsedkyní MNV v Heřmanicích Ludmila Tomášová z Kamenky a tajemníkem Vladimír Fegler z Heřmanic.

JZD Rozkvět se stalo součástí ekonomického celku JZD Odersko.

Rok 1979

V rámci zjednodušení státní správy došlo od 1. ledna 1979 ke sloučení Heřmanic i s Věskou a Kamenkou s městem Odry. V místních částech (někdejších samostatných obcích) vznikly občanské výbory jako pomocné orgány Městského národního výboru v Odrách, ale bez správních pravomocí.

Rok 1982

Navrtán nový zdroj pitné vody v Kamence do hloubky 68 m. V řadě studní v obci však poklesla hladina. Vrt byl vydatný (3,5 l/s), ale s příměsí sirovodíku, železa a údajně i manganu. Zásobuje Kamenku, Heřmanice i Věsku, od roku 1986, kdy

hygienik prohlásil heřmanický zdroj za závadný.

Rok 1988

Dne 7. září začalo bourání čp. 1, někdejšího fojtství, potom střediska JZD. Nakonec byl objekt opuštěn ač v docela dobrém stavu. Nikdo ho nechtěl koupit, ba ani přijmout darem. Občané si se souhlasem družstva rozebrali, co kdo potřeboval.

*Dnes zůstaly z bývalé mohutné budovy fojtství jen základy.
(Foto Petr Lelek, 2006)*

Rok 1990

V rámci převratných politických změn v roce 1989 přestaly od 25. listopadu existovat všechny orgány státní správy soustavy národních výborů. Nastala doba dezintegrace, avšak se souhlasem většiny občanů z ankety v únoru zůstala Kamenka součástí města Oder.

V dubnu byla skončena demolice největší usedlosti v obci – čp. 1 bývalé fojtství.

Hospodaření a produkce zemědělského družstva je trvale dobrá už po řadu let. Zde se integrace osvědčila přes některé řídicí nedostatky.

Rok 1991

Rok sčítání lidu, domů a bytů. Kamenka měla 190 trvale bydlících osob. Mužů 98 a žen 92. Celkem 65 domů, 7 neobydlených. Celkem 69 bytů, trvale obydlených 62.

Vybavení domácností automatickou pračkou 5, barevným televizorem 22, osobním automobilem 20, ústředním nebo etážovým topením 36, koupelnou 56 a telefonem 2.

Dne 29. března se v Kamence naposledy promítalo kino.

Na výroční členské schůzi Svazu požární ochrany v Kamence 9. února byla tato organizace přejmenována na Sbor dobrovolných hasičů, jak tomu bývalo kdysi.

Podobně 8. května zanikla místní organizace Českého svazu žen a byl ustaven Klub vesnických

žen jako suverénní instituce sui generis.

Výroční členská schůze zemědělského družstva 15. března konstatovala znepokojivý stav v zemědělské politice vlády vůči zemědělcům vůbec a vůči družstvům zvláště. Obrovské zvýšení tzv. vstupů do prvovýroby, daňové odvody a vysoké úroky z úvěrů vytvářejí neúnosný ekonomický tlak. Snaha po zprivatizování majetku a tendence k rozdrobení podniků brání úspěšnému hospodaření. Došlo i ke snížení stavu skotu z ekonomických důvodů.

Rok 1992

Poslední rok existence Československé federativní republiky – přípravy na její rozdělení na konci roku. Zdejší občané jak české, tak slovenské národnosti jsou hluboce rozhořčení a bezmocně nesouhlasí.

V zemědělském družstvu byla ustanovena 11. května transformační rada. Dne 13. listopadu proběhla valná hromada ZD Odersko v Jeseníku coby schůze družstevníků – majitelů půdy po jejím navrácení. Přítomní rozhodli, že podnik zůstane zemědělským družstvem a v celku. Podnik hradí majitelům zemědělskou daň a platí nájemné podle vložené výměry polí.

Jako poradní orgán rady města byla ustanovena komise pod názvem Správa obce Odry – Kamenka. Předsedou zůstal Radoslav Doležel z čp. 70.

Rok 1993

Rozpad čs. federace, od Nového roku žijeme v České republice.

Konec smíšené prodejny Jednoty a od 26. července vznik nového (soukromého) obchodu Ludmily Pavlicové v přízemí hostince.

Vznik dvou nových mysliveckých sdružení z jednoho: Myslivecké sdružení Čermenka a Myslivecký spolek Kamenka.

Zemědělské družstvo je finančně ztrátové, přestože živočišná i rostlinná produkce stoupla (výnosy dřívě nevídané, ale ubývá osetých ploch, brambor je jen polovina). Dále ubývá dobytka. Provozní náklady stoupají, ale výkupní ceny klesají až pod hranici rentability. Na trhu však ceny potravin rostou. Přetrvává bezkonceptnost zemědělské politiky.

Rok 1995

Veřejná doprava se omezuje jak autobusová, tak vlaková. Zato ceny jízdného stouply o čtvrtinu, slevy takřka vymizely.

Osobní změny ve správě obce: předsedkyní místo R. Doležela se stala Věra Vardžáková z čp. 35 a novým členem Milan Tomáš z čp. 2.

Rok 1998

Vodovodní řad Kamenky (a s ním i Heřmanic a Vésky) byl napojen na vodovodní štolu ze Slezské Harty a Kružberku do Ostravy v Dolejších Kunčicích. Od 1. prosince pijeme

nezávadnou vodu z Moravice. U hlavních silnic a lesních cest se objevily tabule vymezující Přírodní park Oderské vrchy.

Od Nového roku je v provozu v objektu bývalého obchodu Jednoty pěstitelská pálenice firmy Miva (Mička – Vardžák) s malou nálevnou. Pracuje dobře, je hodně vyhledávaná.

Zemědělské družstvo – nyní Agro Odersko – vyzvalo majitele pozemků, aby svůj majetek převedli na akcie. Mnozí pochybovali a neudělali to. Byla jich skoro třetina. Za účelem zrušení této části jako zbytku zemědělského družstva byl v listopadu 1999 ustanoven úřední likvidátor.

Rok 2000

Projev na zahájení „Prvního srazu československých rodáků po roce 1945 v Kamence“ dne 9. září 2000.

(Foto zapůjčil Milan Tomáš)

Dokončení telefonizace Kamenky zřízením 32 pevných linek telefonních stanic. Mobilní telefon má dnes už kde kdo. I děti. Avšak vesnice je zadrátovaná kabely jako pavučinou.

Správa obce se opět jmenuje jinak: osadní výbor. Letos zpracoval obsáhlý a otevřený Program obnovy vesnice od roku 2000. Odry ho schválily 14. prosince.

Ze slavnostního sázení Lípy tisíciletí na srazu československých rodáků v rohu hřiště uprostřed obce.

(Foto zapůjčil Milan Tomáš)

Živočišná výroba v zemědělském družstvu v Kamence skončila zrušením kravína a převodem posledních jalovic do Heřmanic.

Byla uskutečněna náročná akce „První sraz československých rodáků po roce 1945“. Vynikající průběh i výsledek. Celodenní akce by vydala na zvláštní kapitolu. Je podrobně zachycena v obecní kronice a dostupná na videozáznamu pořízeném firmou Alois Mik v Odrách, kde lze koupit kopii.

Rok 2001

Dne 1. března na prahu 3. tisíciletí se konalo celostátní sčítání lidí, domů a bytů opět po deseti letech. K rozhodnému datu má Kamenka 208 stálých obyvatel, 79 bytů a 13 rekreačních chalup. Časem se některé rodinné domy stávají rekreačními chalupami, avšak dochází i k opaku, že víkendový objekt se znovu stane trvale obydleným domem a vrátí se mu původní popisné číslo.

Rok 2004

Rok změn ve vedení a řízení zemědělského podniku Agro Odersko. Mimořádná valná hromada zvolila 11. listopadu novým předsedou představenstva zdejšího občana Ing. Čestmíra Tomáše z čp. 52, tříčlenné představenstvo doplnil Oldřich Šindler z Dobešova a Ing. Karel Fuksík z Opavy. Podnik obhospodařuje asi 3 000 ha zemědělské půdy. Ekonomická situace je napjatá. Nové vedení zahájilo nutné reformy, a tak torzo kdysi prosperujícího JZD zápasí o dotace a o přežití.

Loni i letos pracovali amatérští archeologové – členové Historicko-vlastivědného spolku z Oder na průzkumu zaniklé osady Pustá Kamenka na zdejším katastru v lese pod rašeliništěm.

Rok 2005

Vzpomínková akce k 60. výročí konce 2. světové války. Datum osvobození obce se ustálilo na 4. květnu 1945. Toho dne po šedesáti letech jako zázrakem vysvitlo slunce po deštivém dni. Členové osadního výboru za zvuků hudby z místního rozhlasu přinášeli věnec k pomníku padlým. Tam čekalo přes čtyřicet lidí. Takovou účast na veřejné oslavě jsme nezaznamenali patnáct let. Za zvuků hymny byl položen věnec i s kytičkami od účastníků i se svíčkami. Karin Kopecká a Silvinka Mičková přednesly verše Viktora Dyka a Miroslava Floriána. Se slavnostním projevem vystoupil člen správy obce Milan Tomáš. Jen málo přítomných však bylo ještě pamětníky. Hlavně že přišli mladší a děti. Je to jejich domov.

Spontánně založený a zcela neoficiálně fungující Klub nezávislých mužů v Kamence nabývá rok co rok na lesku a prestiži. Uspořádal papučový bál s večerníčkovými postavami z pohádek a zábavným programem. V dubnu zase rodinný zájezd do ostravské zoologické zahrady a ČEZ

arény na „Westernové odpoledne“. Dne 5. července pak na hřišti uprostřed obce zorganizovali poutavý Sportovní den za přispění klubu žen. Spočíval ve třech disciplínách: turnaj v nohejbale pro muže, kterého se zúčastnilo 9 družstev (i přespolní), za druhé závodivé hry a soutěže pro děti a za třetí jídlo a pití pro všechny. Tucet „nezávislých mužů“ prodával za režijní ceny občerstvení, griloval kuřata, opékal sele, smažil řízky a čepoval pivo a limonádu. Účast velmi početná, nálada a počasí vynikající a vstup zcela volný. Organizace skvělá, dobrovolná a nezisková, jen tak pro lidi a pro radost.

Na konci babího léta, v říjnu, uspořádali muži s mateřskou školou tzv. drakiádu na hřišti za Kamenkou se soutěžemi o nejhezčího, nejrychlejšího, ba i nejlínějšího draka. Přišly spousty dětí z Kamenky, Heřmanic, Vésky, Vlkovic a dokonce i z Vítkova. Odměnění byli všichni závodící. I rodičů a dospělých bylo požehnaně. Od vesnice až ke kříži na Vítkov parkovala kolona aut. A zase šlo o neziskovou akci. Muži sebrali a prodali staré železo, dopravili stany a lavice, dříví na táborák, koupili párky, nápoje – a to vše prodávali za ceny jako v parlamentní restauraci. Povedeným momentkám paní Vardžákové ve vývěsní skříňce se lidi chodili zasmát ještě pár týdnů. Všem patří vděk a uznání veřejnosti.

V zemědělském družstvu začala za nového vedení modernizace polních technologií při sklizni trávy a žních – lisování a balíkování pokosené hmoty.

Rok 2006

Kompletní výměna sekundární elektrické sítě včetně přípojek k jednotlivým domům. Současně provedena rekonstrukce veřejného osvětlení. Městský úřad v Odrách zajistil generální opravu

Klub nezávislých mužů zleva: Albín Weissmann starší, Ing. Milan Mička, Karel Šustek starší, Ladislav Svinčák, Martin Černický, Silvestr Vardžák; v dřepu Stanislav Švrčina, Zdeněk Krátký, Otakar Bürgermeister, Rudolf Bürgermeister a Jaromír Mička. Fotografoval Ladislav Foldyna, který je rovněž členem klubu. Foto u obnovené obecní studny je z roku 2006.

*Kameny vyložená studna u domu čp. 19 je krásná.
(Foto Petr Lelek, 2006)*

(výměnu) venkovní sítě místního rozhlasu a zvýšení akustické účinnosti přidáním reproduktorů ze sedmi na dvanáct.

Opuštěný a později rekonstruovaný kravín ožil po letech umístěním dvou set vepřů na výkrm.

Klub nezávislých mužů pečlivě obnovil obrovskou kamennou studnu z roku 1935 u domu čp. 19 (cca 75 m³) – někdejší požární nádrž, které hrozilo zasypání, neboť na její opravu dlouho scházely peníze.

Prameny:

Kronika obce Kamenka 1924–1939 (německá)
Kronika obce Kamenka 1945–2005 (česká)

Milan Tomáš

Název obce

Název obce se v průběhu staletí objevuje v různých podobách.

V listině z 10. srpna 1374 se vzpomíná „Camenetz majori a Camenetz minori“. Byly tu tedy původně dvě vsi, Velká a Malá čili Nová Kamenka, z nichž druhá později nejspíš zanikla. Další české zdroje ves uvádějí v r. 1411 Kamenec a od 1586 Kamenka. Roku 1602 se píše o stížnosti dědiny Kamenky, a že lidé z Kamenky při dvoře kamenském robotovat musí; současně se vzpomíná trati Nová Kamenka. V r. 1771 je zmiňována jako Kamenice a v r. 1893 jako Kaménka.

V německé podobě je obec nejčastěji uváděna jako Kamitz někdy i Camitz, ale jsou známy i tvary Camnitz, Khomitz, Kamentz, Komitz a Kamnitz.

Z latinských tvarů se pak objevují podoby Komitium a Kamitium.

Původní pojmenování osady, jak svědčí zápis z roku 1374 a 1411, bylo Kamenec. Toto slovo označovalo ve staré češtině jednak ledek, jednak skalnatou horu (A. Sedláček, Snůška starých jmen, Praha 1920). Tvarově tu jde o zdobnělinu ke kámen.

V pozdějších pramenech se objevuje místo Kamenec poněkud obměněný tvar Kaménka, ačkoliv bychom podle základního slova kámen očekávali tvar Kamének rodu mužského. Na změnu rodu působila četná substantiva na -ka, jako bylo např. místní jméno Studénka. Lze mít za to, že se zde uplatnil i vliv toho, že mnohá jména přešla z mužského rodu do ženského (Starý Boleslav – Stará Boleslav apod.), a že se někdy místní jméno chtělo nějak odlišit od jména obecného. Německý tvar Kamitz je zkratkou původní české podoby.

Dnešní název obce je Kamenka.

Literatura:

Gregor A. (1971): Název Kaménka u Oder, Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, č. 6–7.

Turek A. a kol. (2004): Místopisný rejstřík obcí českého Slezska a severní Moravy, Zemský archiv v Opavě, Opava.

Název Kamenského potoka

Kamitzer resp. Kamitz Bach, Gans Bach, Stein Bach, Grenze Bach, Harten Bach – názvosloví potoků souvisejících s Kamenkou v průběhu dějin na mapách. Někdy se Kamenskému potoku vyvěrajícímu v Kamence říká Kamenný potok, někdy Husí potok. Co je tedy správně?

Ve starých katastrálních mapách se uvádí potok, který teče z Kamenky jako Kamitz(er) Bach (Kamenský potok), který v trati Harta u kat. hranice s Věskou mění název na Harten Bach (Dravý, Krutý potok). Tento potok se v katastru

Říčka Čermenka má ještě dosti zachovalý přírodní charakter. (Foto Radim Jarošek)

Vlkovice vlévá do (Stein Bach) Kamenného potoka a s ním do Gans Bach (Husího potoka). Do Harten Bach se vlévá dále tzv. Grenze Bach (Hraniční potok) tekoucí mezi katastry Kamenka a Kunčice resp. Vlkovice. Tento Kamitz(er) Bach resp. Harten Bach se spolu s Wolfsdorfer Bach (Vlkovický potok) vlévá do Stein Bach (Kamenný potok), který prochází Dolejšími Kunčicemi (zmiňován v roce 1301) a ve Vlkovicích se mění na název Gans Bach (Husí potok).

Husí potok jako levostranný přítok řeky Odry je uváděn ve všech katastrálních obcích od Vlkovic, ale se dvěma prameny, pramení v Kamence a jindy začíná u Větkovic. Větev od Větkovic je ovšem delší Husí potok by tedy měl mít pramen někde nad Větkovicemi. Jenomže potok kolem Dolejších Kunčic s názvem Steinbach (Kamenný potok) má historické kořeny, a tak přiřadili název Husí potok s pramenem v Kamence. Jenomže na jiných mapách pramení v Kamence Kamenný potok a někde nad Větkovicemi Husí potok.

Co je tedy správně?

Rovněž v aktuálních základních mapách 1:10 000 je potok pramenící v Kamence označen jako Husí, pod obcí je uváděn jako Kamenný a dále pak znovu jako Husí potok. Za nejzávažnější platné mapové podklady lze považovat Základní vodohospodářské mapy 1:50 000, kde je pramen

Husího potoka uváděn nad Větrkovicemi a potok pramenící v Kamence je označen jako Kamenný potok.

Černá x Čermenka

Rozdílně se uvádějí i názvy potoka, který pramení u Černé, protéká Vítkovem a ústí do Odry pod Klokočůvkem.

V aktuálních mapách je uváděn jako Černá. V okolí Kamenky však místní obyvatelé používají od nepaměti v hovorovém i psaném projevu název Čermenka, což je asi i název původní (ve starých písemnostech je uváděn jako Cirminia).

Jaroslav Duda, Radim Jarošek

Názvosloví tratí v Kamence do roku 1945

- 1) **Augärten** (Zahrady) – uvnitř obce na Husím potoku (katastrální mapa z r. 1836 uvádí název Kamenský potok), je to prostor od tenisového kurtu po školu
- 2) **Im Grund** – V údolí – louky pod vsí, po levé straně silnice směrem na Vésku.
- 3) **Im Tannengraben** (V jedlině) – lesy a pole podél potoka na hranici s Věskou. Ještě nedávno zde rostlo posledních par kusů 150 let starých jedlí.
- 4) **Zwirnsgraben** (úzký pás pozemků – nit) – lesy a pole zastrčené do vlkovického katastru u tzv. Hraničního potoka
- 5) **Am Schafstall** (U ovčína, salaše, u ovčí stáje) mezi Hartou a tratí Zwirnsgraben (dnes tomuto prostoru říkají někteří Kamenští „U sadu“) – pozůstatky starých ovocných planých stromů se třemi mohutnými duby min. 250 let starými a s kamennými základy ovčína i kamenné cesty, která byla spojnici Kamenky s Vlkovicemi a tedy Vítkova s Fulnekem.
- 6) **D´Hort** (Härte) – (V tvrdosti) Harta – pole, louky a lesy v blízkosti vlkovických a kunčických kat. hranic. Jedná se o prostor s drsnými podmínkami, divoký prostor, staří Věščané říkali tomuto prostoru Pustina. Byl zde nalezen hraniční kámen z roku 1836.
- 7) **Hoferbe** (dědické statky) – polností na obou stranách vsi za humny jednotlivých statků připojené (přilehající).
- 8) **Auf der Kunzendorfer** (Na Kunčicku) – ke kunčickému lesu přilehající pole, hraničící polnosti
- 9) **Auf der Goldseifener** – (Na Zlatisku) - Ke novovrbenskému panskému lesu přilehající, hraničící trať
- 10) **Hirschtob** (Jelení les) – lesy nacházející se z obou stran nové cesty do Vítkova
- 11) **Höllengrund** někdy **Höllen Graben** (Pekla) – svahovité údolí začínající u potoka Čermenka až po starou cestu do Vítkova. Ještě dnes se zde nacházejí pozůstatky kamených základů.
- 12) **Neukamitz Ried** – (trať Nová Kamenka) – lesy západně od Pekla, Pekelného údolí.
- V 16. století pusté Kamenské pole obnovené koncem 18. století. Höllengrund a Neukamitzer Ried (Stará Kamenka) jsou místa původní vsi Kamenec.
- 13) **Holzgrund** – lesy u potoka Čermenka jihozápadně od Pekla
- 14) **Ziegenrücken** (Kozí hřbet) – Les nad Peklem tahajícím se od potoka Čermenka, ukrývající veliké množství sond – pozůstatek středověké těžby.
- 15) **Schlosser´s Gründle** – pozemky rychtáře Schlossera – pěkně upravené políčka mezi lesními porosty jižně od staré cesty do Vítkova. V současné době se na této trati nachází památný strom – Kamenský klen.
- 16) **Mühlgrund** – pole a lesy podél Mlýnského potoka - příkopu. Vedla zde stará mlýnská cesta (Alter Mühlweg) do mlýna na k. ú. Vítkov. – k č. 36
- 17) **Kolum** (Chlum?) – prostor kolem cesty k železniční zastávce Klokočov.
- 18) **Rodacker** – pole a lesy přilehající k Oderským pánským lesům, nacházející se u Panského lesa.
- 19) **Monde** (zde v minulosti chodili občané Kamenky rádi na večerní procházky) rozsáhlé pole nacházející se u cesty směřující k hájence
- 20) **Hegerei** (Hege=ochrana zvěře) – Přírodní památka Na Čermence.
- 21) **Diebsteig** (Loupežnická, Zlodějská stezka, pěšina) – příční stezka podél Panského lesa.
- 22) **Kohlgrund** (Zelné pole) – jde o pole a lesy u katastrální hranice s Heřmánkami a Klokočůvkem.
- 23) **Steinriegel** (Kamenná závora). Po roce 1945 měl tento kopeček u silnice mezi Věskou a Kamenkou název Biskupův vršek.
- 24) **Freibad** (Koupaliště)
- 25) **Wind Mühle** (Větrák – Větrný mlýn)
- 26) **Viehweg** – Dobytčí cesta směřovala k pěkně upraveným polním zahradám rychtáře Schlossera a ke staré mlýnské cestě.
- 27) **Breiter Weg** – Široká cesta – směřovala do Nového Vrbna kolem dnes už zaniklé kapličky.
- 28) **Kapelle** (U kapličky) – zaniklá kaplička

u cesty do Nového Vrbna těsně u hranice k. ú. Nové Vrbno

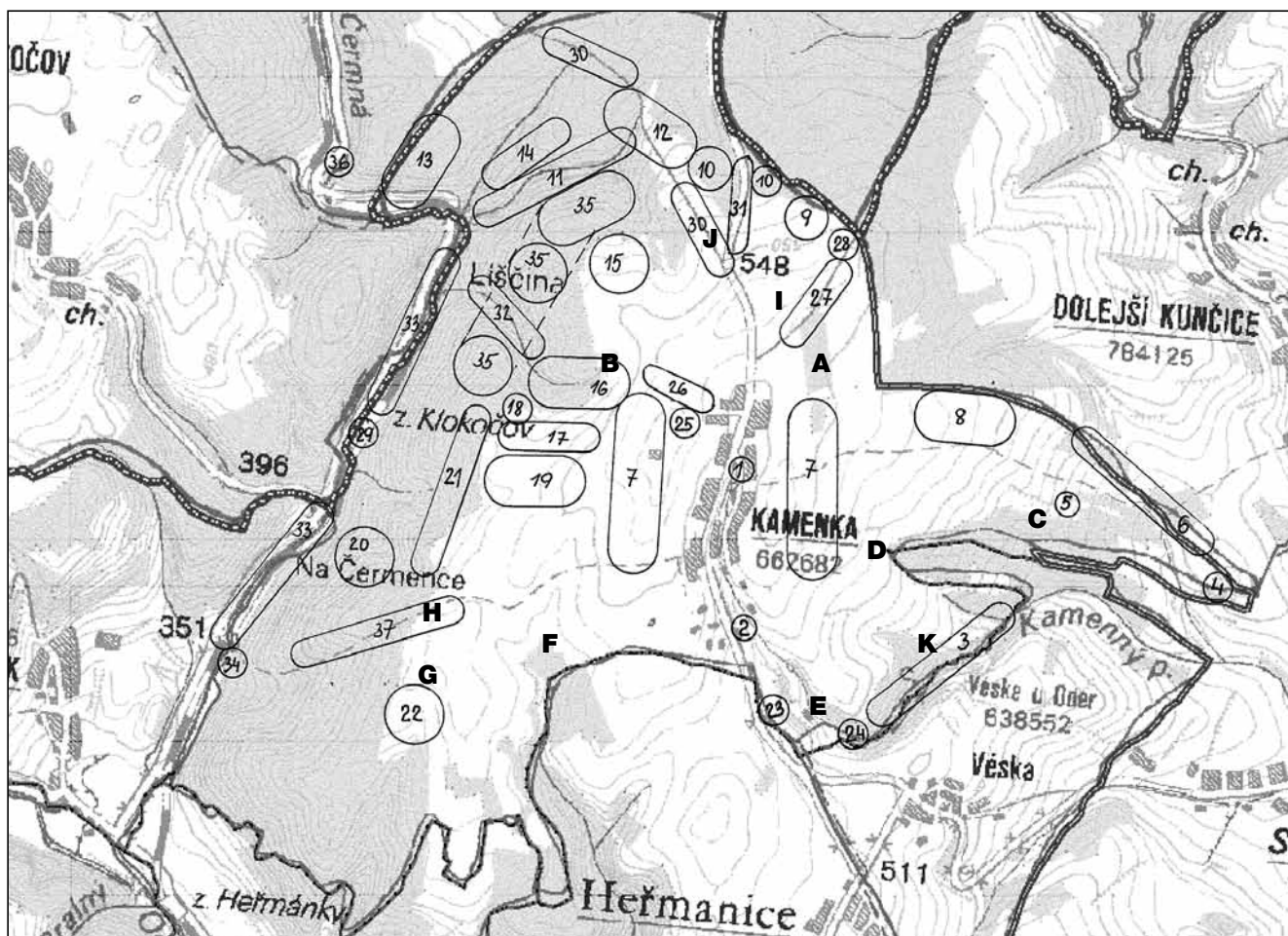
- 29) Bahnhofstelle** – vlaková zastávka v údolí potoka Čermenka (u hranice k. ú. Klokočov).
- 30) Alte Strasse** – Stará cesta, u rašeliníště s posledním kamenným kilometrovníkem
- 31) Neue Strasse** – Nová cesta
- 32) Alter Mühlweg** – stará mlýnská cesta k mlýnu na potoku Čermenka na k. ú. Vítkov – k č. 36
- 33) Tschermenka Bach** (někdy Czermenka Bach, Tzermenka Bach a dokonce i Czerwenka Bach) se objevuje na starých historických mapách v souvislosti s potokem Čermenka.

- 34) Czermenka Mühle** – mlýn na potoku Čermenka
- 35) Herschaftswald** – Panský les s množstvím hraničních kamenů
- 36) Starý Mlýn** na potoku Čermenka, na k. ú. Vítkov
- 37) Neuer Mühlweg** (Nová mlýnská cesta) – k mlýnu na potoku Čermenka na k. ú. Kamenka

Jaroslav Duda a Dominik Šíma

Základní zdroj:

Josef Malcher, rodák z Kamenky a jeho příspěvky k dějinám obce.

Názvosloví tratí po roce 1945

- Klokočovský chodník** – polní cesta na železniční zastávku Klokočov, dodnes používaná.
- Šťastníkův les** – podle jména prvního osídlece na čp. 39, ke kterému tento les patřil (v mapě A).
- Mokrošův kopec** – podle jména prvního osídlece na čp. 22, ke kterému tamější pozemek patřil (v mapě B).
- U sadu** – dolík přivrácený k jihu, kde se pěstoval jablonořový sad a také chovaly

ovce (patřil k čp. 48) (v mapě C).

- U pěti třešní** – pět třešňových stromů v poli, kde se uschlé nahrazují do původního počtu (v mapě D).
- U koupaliště** – prostor se zbytky koupaliště z roku 1938 na Kamenném potoce (v mapě E).
- Černického rybníky** – tři vodní nádržky na prameni Heřmanického potoka s chovem ryb (podle prvního osídlece Václava Černického z čp. 60, kam rybníček patřil) (F).

Liščina – svažité zalesněné území – svah do údolí Čermenky.

Mimohon – místo mezi lesem (Čermenkou) a Černického rybníkem (v mapě G).

Nad Čermenkou – pole nad lesnatým svahem Čermenky (v mapě H).

U kapličky – šlo o boží muka u polní cesty do Nového Vrbna, která byla zbořena počátkem 60. let 20. století při zemědělských pracích (v mapě I).

U staré cesty – u staré cesty do Vítkova (v mapě J).

U větráku – častěji užíváno U mlýna – název podle bývalého větrného mlýna.

V jedlině – lesy a pole podél potoka na hranici s k. ú. Véska (v mapě K).

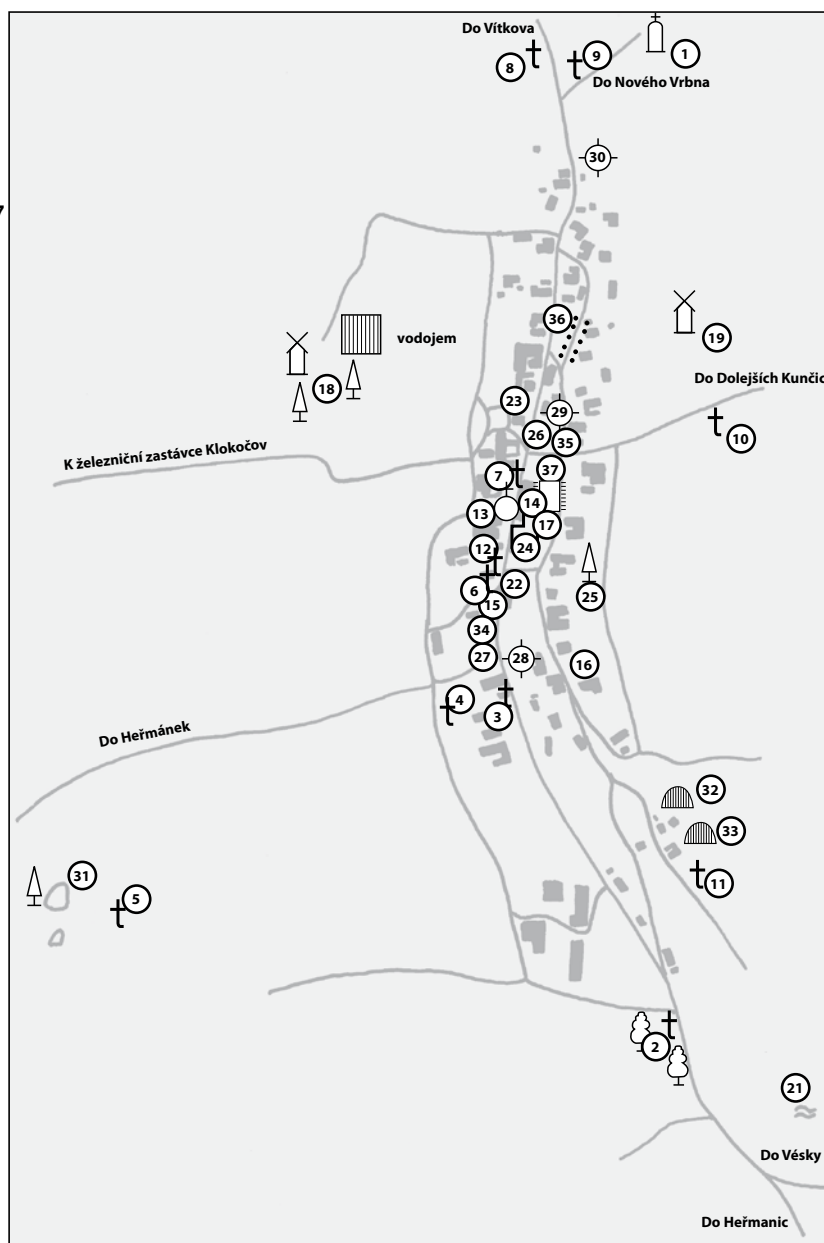
Za Hajchlem – prostor východně od dolní části obce.

U mlýna. (Foto Petr Lelek, 2006)

Legenda k mapě Kamenky

1. Boží muka zaniklá počátkem 60.let 20. století
- 2.–12. Kříže (čísla viz příspěvek str. 50–55)
13. Kaple Nejsvětější Trojice z roku 1828
14. Škola z roku 1893, poschodí z roku 1907 (v obci čtvrtá)
15. Škola z roku 1817, v obci jako třetí
16. Škola do roku 1808 (neznámo od kdy), v obci jako druhá
17. Škola asi z roku 1760, v obci jako první
18. Větrný mlýn (1801–1966), památka, shořel...
19. Větrný mlýn na pozemku čp. 39
20. Vodojem z roku 1971
21. Bývalé krásné, nyní zcela zdevastované koupaliště z roku 1938
22. Hostinec – obecní z roku 1898–1899
23. Hospůdka a pěstitelská pálenice
24. Pomník padlým rudoarmějcům z roku 1946
25. Jeden z nejstarších stromů v obci – památný tis červený za čp. 46
26. Volejbalové a dětské hřiště
27. Bývalé fojtství čp. 1, zbouráno roku 1990
28. Požární studna u čp. 49
29. Požární studna u čp. 19
30. Obecní studna u čp. 95
31. Černického rybníčky
32. Opuštěný kamenolom
33. Opuštěný kamenolom za čp. 80
34. Lípa 25. výročí osvobození ČSSR
35. Lípa Třetího tisíciletí zasazená 9. května 2000 v rámci I. srazu československých rodáků po osídlení obce v roce 1945
36. Jasanová alej
37. Požární nádrž a zimní kluziště vedle školy (rok 1967)

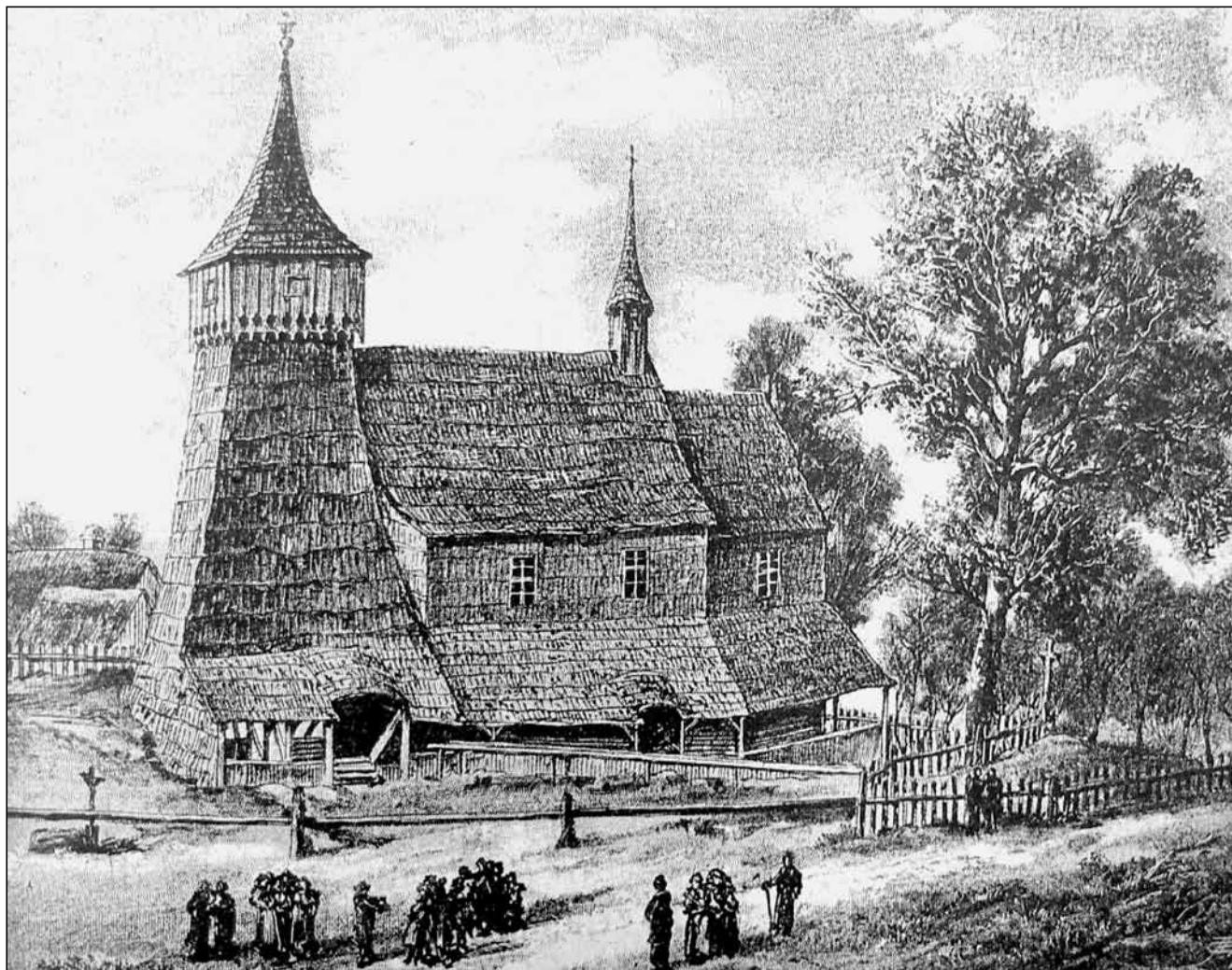
Několik poznámek k stavebnímu vývoji kaple Nejsvětější Trojice v Kamence

Osudy drobných sakrálních objektů ve farnosti Véska, která nově vznikla vydělením z původní oderské farnosti až v období josefínských reforem (1784), jsou poznamenány poměrně malým množstvím dochovaných pramenů. Na tuto skutečnost v polovině 19. století upozornil již Gregor Wolny, který charakterizoval farnost ve Vésce jako „*velmi chudou na historické údaje z dávných dob*“¹

Jedním z nejucelenějších pramenů k církevní topografii farnosti Véska pro období 17. a 18. století jsou děkanské matriky. Pro období 17. i 18. století existují dvě řady těchto „matrikul“, které představují cenný pramen pro poznání fundací, stavebního stavu i liturgického vybavení sakrálních objektů. První dvě řady děkanských matrik (1671–1673, 1690–1691) vznikly za episkopátu olomouckého biskupa Karla z Lichtensteina-Castecorna a Véska se svými filiicemi byla vizitována jako součást oderské farnosti, a to v rámci děkanátu Lipník nad Bečvou.² Stejná situace byla i o necelých

dvacet let později (1690), kdy pořizoval soupis lipnický děkan Jiří František Balšánek. I zde se uvádí deset vsí spadající pod oderskou farnost.³ Obě matriky se však vyjadřují pouze k stavebnímu stavu farních či filiálních kostelů a o vzhledu kaplí mlčí.

V podstatě stejný obraz vykazují mladší matriky z druhé poloviny 18. století. Z nastávající nové farnosti jsou zde zachyceny pouze stavby kostelů ve Vésce, Vlkovicích a Heřmánkách. Ani skutečnost, že v době vizitace v 70. letech 18. století byla kaple v Kamence dřevěnou stavbou, nevysvětluje absenci jejího popisu v matrice. Bylo totiž běžné, že děkanské matriky evidovaly dřevěné vesnické farní i filiální kostely, jak to dokazuje dochované hodnocení dřevěných kostelíků v Tošovicích, Pohoří a Vésce. Dřevěné sakrální stavby oderského děkanátu byly v matrikách hodnoceny podle stejných kritérií jako v sousední vřatislavské diecézi v průběhu 17.–18. století.⁴ Popis nabízí základní údaje o rozměrech, stáří,

Původní dřevěná kaple v Kamence. Převzato z Franz SLÁMA Oesterreichisch Schlesien, s. 27.

stavu dochování, vnitřním mobiliáři a liturgickém vybavení.

Poměrně málo informací o kapli v Kamence nabízí i vlastní fond římskokatolické farnosti Véska. Dochované inventáře farního a jednotlivých filiálních kostelů skrývají pouze stručné popisy nové zděné kaple z doby těsně po stavbě (1828) a z roku 1923.⁵ Chudé jsou i materiály uložené ve fondu děkanského úřadu Odry, kde lze využít pouze inventář evidující paramenty, liturgická roucha a bohoslužebné náčiní kaple z první čtvrtiny 20. století. Písemné prameny uložené ve fondu arcibiskupské konzistoře v Olomouci se týkají jen liturgického chodu kaple a pro stavebně-historický vývoj je lze využít pouze okrajově. Dosud nejvýznamnějším pramenem je kronika farnosti Véska započatá roku 1846 kooperátorem Antonínem Mudrákem.⁶ Jednotlivé záznamy se zmiňují alespoň o zásadních stavebních úpravách kaple v průběhu 19. století a nabízí také základní zprávy o osudech objektu v 17. a 18. století.

V Kamence stála již od 60. let 17. století dřevěná kaple, která po své obnově roku 1730 sloužila obci až do první čtvrtiny 19. století, kdy byla stržena a nahrazena zděnou stavbou. První zprávy o staré kapli v Kamence pochází dle farní kroniky z nápisu na původní oltářní menze, kde byla stavba svatyně datována do roku 1668. Další informace o vzhledu a vnitřním vybavení kaple jsou více než skoupé. Původní dřevěná kaple byla tři sáhy dlouhá a opatřena „malou zvonící“. Farní kronika informuje pouze o existenci blíže nedatované křížové cesty vysvěcené nejmenovaným františkánem z opavského konventu.⁷ S největší pravděpodobností se jednalo o soubor křížové cesty instalovaný v kapli po roce 1776. Dne 2. října téhož roku žádal olomouckou konzistoř oderský děkan Augustin de Beer o potvrzení papežského privilegia k vztyčení a vysvěcení křížové cesty v kapli v Kamence.⁸

Po roce 1668 však mizí o kapli veškeré zprávy a dalším možným záchytným bodem je až rok 1743,

Celkový pohled. (Foto Radim Jarošek)

kdy tehdejší olomoucký kanovník a oderský děkan Ferdinand svobodný pán von Longueval žádá biskupskou konzistoř o svolení k celebrování mší v obecní kapli. Z listu je zřejmé, že 5. června 1731 obdržela obec svolení konzistoře k stavbě kaple.⁹ Okolnosti stavby nejsou blíže upřesněny, ovšem s největší pravděpodobností nešlo o vybudování nové kaple, ale pouze o obnovu původní raně barokní dřevěné stavby.¹⁰ Nezodpovězené prozatím zůstanou i důvody a charakter obnovy kaple, která měla sloužit teprve od roku 1668 a nepředpokládá se nějaké zásadní chátrání stavby. Vzhledem k děkanově žádosti o sloužení mší je možné, že nebyl do té doby prostor liturgicky využíván anebo pouze nepravidelně. Oderský děkan se přimlouval za místní vesničany již vzhledem k velké vzdálenosti od farního kostela, protože ves odsud leží dobrou míli a vzpomněl i na staré a slabé, kteří nemohou často navštěvovat farní chrám (*ac senes et debiles raro ecclesiam frequentare valeant*).¹¹

O dalších osudech kaple se dovídáme až z listu oderského děkana Augustina de Beer z 1. května roku 1777. Děkan žádá olomouckou konzistoř o povolení k sloužení mší v obecní kapli před přenosným oltářem a hned v úvodu vyzvedává horlivost místních farníků. Tehdejší obyvatelé obce velebí jako obzvláštní ctitele ortodoxního náboženství (*orthodoxae religionis singulares cultores*) a i on poukazuje na jejich přílišnou vzdálenost od farního kostela v Odrách, který je od obce Kamenka vzdálen jednu míli. Z hlediska osudů samotné stavby je však důležité, že se hned v zápětí zmiňuje o stavbě soukromé kaple uprostřed vesnice, dokončené roku 1732 a vysvěcené jeho předchůdcem, oderským děkanem Josefem Schlosserem. Kaple měla být postavena z dobrého materiálu a děkan uvedl i základní rozměry stavby.

V osmdesátých letech 19. století zařadil František Sláma do své publikace věnované rakouskému Slezsku také nesignovanou a nedatovanou perokresbu původní dřevěné kaple v Kamence.¹² Podobně jako v případě ostatních sakrálních dřevěných staveb ve Slezsku i zdejší kaple byla vybavena mohutnou zvonící, která odkazovala na původní obranný charakter dřevěných kostelů.¹³ Konstrukčně se dřevěná kaple v Kamence podobala filiálnímu kostelu v Tošovicích či Studénce. Věž byla pevně přisazena k lodi a stavba tak působila jako organický a jednotný celek. Na první pohled vypadá, že kaple v Kamence byla stavěna podle tošovického či studénského vzoru a věž zvonice netvořila samostatně stojící stavbu. Na základě dochované plánové dokumentace tošovického kostela je však zřejmé, že věž i loď stály odděleně a byly spolu propojeny pouze vnějším pláštěm šindelového bednění.¹⁴ Zatímco trámy zvonice kostela ve Studénce byly provázány s krovem lodi

Kněžiště kaple. (Foto Petr Lelek)

a tvořily tak jeden konstrukční celek.¹⁵ Kaple nebyla stavěna podle vzoru blízkého kostela ve Vésce, kde tvořily zvonice a loď již na první pohled dvě oddělené stavby.¹⁶ Otázkou tedy zůstává vnitřní dispozice kaple, zda byla zvonice oddělenou stavbou sjednocenou s lodí vnějším bedněním nebo se jednalo o souvislou konstrukci.

Stavbu současné zděné kaple zasvěcené Nejsvětější Trojici lze poměrně přesně datovat na základě dopisu faráře z Věsky Karla Hoppa, který informoval o okolnostech stavby 8. října 1828 biskupskou konzistoří. Farář vyzvedává původní prostornou dřevěnou kapli, kde mohli starší a nemohoucí farníci předkládat své modlitby, aniž by museli putovat do vzdáleného farního chrámu. Upozorňuje, že kromě povolených mší se v přesně stanovené dny konaly v kapli i katecheze. Ihned vzápětí si ovšem farář stěžuje, že vzhledem ke svému stáří začal být stavební stav kaple nevyhovující a opravy si vyžádaly vysoké náklady. Proto byla „na místě hrozící ruiny postavena nová kaple z pevného materiálu ve shodě s nákresem přiloženými pod literami C a D“.¹⁷ Zasláná plánová dokumentace se však ve fondu olomouckého arcibiskupství nenachází.

Osudy kaple v 19. století lze sledovat v dochované farní kronice. Zápisy si však všimají spíše liturgického vybavení a hmotného zázemí kaple a stavební úpravy komentují jen výjimečně. K okolnostem samotné stavby roku 1828 autor těchto řádků kooperátor Anton Mudrak podal

pouze kusé informace. Kaple byla postavena v letech 1827–1828 a ves za dovoz stavebního materiálu a práce samotné zaplatila 3252 zl. konvenční měny. Stavitelem byl Engelbert Frei z nedaleké Moravice. 22. neděli po Svatodušních svátcích vysvětil novou kapli oderský farář Anton Beinbauer a kázání držel spálovský farář Johann Brustmann.¹⁸

Kromě několika zmínek o založení kaple se autor v zápisech z první poloviny 19. století věnoval výhradně darům a zbožným odkazům, které se týkaly většinou liturgického vybavení a bohoslužebných rouch. Roku 1832 si kooperátor stěžoval, že v době jeho nástupu byla kaple „na prádle a mešním oděvu tak chudá, že se kněz styděl předstoupit před oltář.“¹⁹ Téhož roku obdržel zelený damaškový mešní ornát a rok na to byl v kapli umístěn nový přenosný oltář s ostatky sv. Inocence, Pacificia a Perfekta vysvěcenými olomouckým biskupem Ferdinandem Mariou Chotkem. Roku 1834 odkázala kapli v Kamence vdova Anna Maria Wilsch z Opavy monstranci v ceně 30 zl. a o dva roky později nejmenovaná žena rochetu s širokými síťovanými krajkami. Nová postříbřená kadidelnice i s lodkou na kadidlo a dvě červené komže pro ministranty s rochetami byly kapli darovány roku 1846. Téhož roku v červenci odkázal umírající mládenec Anton Löw peníze na pořízení černého mešního roucha.

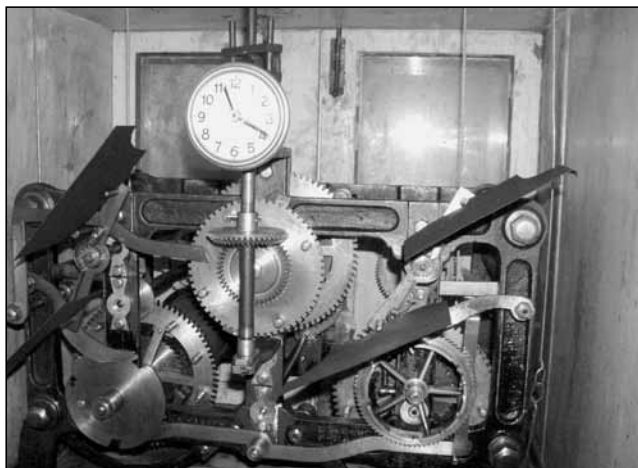
O stavebních zásazích se kronika zmiňuje až v souvislosti s požárem věže kaple v červenci roku 1857. Dne 27. července okolo druhé hodiny odpoledne uhořel do věže blesk, ale díky poměrně rychlému zásahu se oheň nerozšířil na loď a poškozena byla pouze věž. Na obnovu stavby vydala obec kolem 270 zl. a ještě v srpnu

Nápis na skříni hodinového stroje ve věži. (Foto Petr Lelek)

Diese Uhr wurde gestiftet/zur Ihre Gottes von/Anton u. Aloisia Schenk/Grundbesitzer in Kamitz No 13./im Jahre des Heiles 15. 11. 1924,/erbaut durch Johann Janec,/Uhrmacher in Altstadt bei Ung. Hradisch.

(Tyto hodiny věnovali kamenští občané Antonín a Aloisie Schenkovi z čísla 13 dne 15. listopadu 1924. Byly sestaveny Janem Jancem, hodinářem ze Starého Města u Uherského Hradiště.)

Hodinový stroj. (Foto Petr Lelek)

téhož roku restauroval fulnecký malíř Kopal malbu křížové cesty v interiéru kaple. V březnu roku 1858 přišly do Kamenky nové kasule, které šily pražské voršilky. Bílou kasuli pro mariánské svátky a červenou v celkové hodnotě 38 zl. zaplatili členové místního růžencového bratrstva.

K zásadnějším stavebním úpravám došlo až roku 1863, kdy byla v létě na náklady obce kaple nově pokryta břidlicí, nabílena fasáda a vylíčen interiéru. Současně byl pořízen nový oltářní obraz Nejsvětější trojice od fulneckého malíře Kopala.²⁰ Pro druhou polovinu 19. století nepodává farní kronika žádné zprávy a o kapli v Kamence se dozvídáme až v souvislosti s osazením věžních hodin. Na podzim roku 1924 byly osazeny na věži kaple hodiny vyrobené pražskou firmou Hoffmann. Hodinový stroj do věže instaloval pan Janek, hodinář ze Starého města u Uherského Hradiště. Pořízení hodin financoval Anton Schenk z gruntu č. 11 ležícího při kapli.²¹

Ačkoliv je v inventáři kaple Nejsvětější trojice roku 1923 uvedeno, že „kaple byla z venku zásadně restaurována“, farní kronika o těchto stavebních pracích mlčí. Pouze z inventáře vyplývá, že náklady na opravy se pohybovaly kolem 25 000 korun. V tomto popise je rovněž uvedeno nové předláždění interiéru stávající keramickou mozaikovou dlažbou, a to roku 1904, kdy byla kaple i vymalována.

Inventář z roku 1923 je cenným průvodcem po tehdejší kapli a všimá si především liturgického vybavení a mobiliáře. Od 26. října 1910 měla kaple novou křížovou cestu, kterou zde zřídil fulnecký kapucín Ildefon Komárek.²² Kostelní lavice nacházející se v presbytáři měly své přesné určení. Lavice pod kazatelnu byla rezervována pro místního kantora, lavice na epištolní straně presbytáře byla vyhrazena pro příslušníky statku č. 10, jehož tehdejší vlastníci přispěli roku 1828 na stavbu zděné kaple. Konečně místo na evangelijské straně bylo určeno dědičnému rychtáři v Kamence. Dřevěné plastiky nacházející se v kapli pochází

z druhé poloviny 19. století. Sošku Panny Marie na bočním oltáři daroval kapli Josef Löw a Srdce Ježíšovo pořídila Theresie Pauler.

Založení kaple v Kamence v 60. letech 17. století lze jistě vysvětlit velkou vzdáleností, kterou museli místní věřící urazit na pobožnosti do oderského farního chrámu. Ovšem zdejší vesnická komunita se rozhodla postavit si vlastní svatostánek i přes skutečnost, že hned v sousední nedaleké Vésce již tehdy stál dřevěný mariánský kostelík „celý ze dřeva vystavěný“ (Děkanská matrika Odry 1771).²³ Je nutné brát v úvahu i snahu místní vesnické honorace reprezentované místními rychtáři, která mohla chápat zbudování poměrně prostorné kaple uprostřed vsi jako posílení společenského postavení zdejší obce.

Zdeněk Orlita

POZNÁMKY

- ¹ Gregor WOLNY, Kirchliche Topographie von Mähren, meist nach urkunden und Handschriften. Brünn 1859, s. 188.
- ² Děkanská matrika děkanátu Lipník nad Bečvou 1672. ZA Opava-pobočka Olomouc, fond ACO, kniha č. 195.
- ³ Děkanská matrika děkanátu Lipník nad Bečvou 1690. ZA Opava-pobočka Olomouc, fond ACO, kniha č. 196, fol. 26r.
- ⁴ K využitelnosti vizitačních protokolů vřatslavské diecéze pro studium dřevěné sakrální architektury J. MATUSCZAK, Z dziejów budownictwa drewnianej na Śląsku. Bytom 1971, 53–58.
- ⁵ Inventarium der Pfarrkirche Visitation, Pfründe und des Pfarrgebäudes bei dem Pfarre Dörfel was sich vom Jahre 1786 an verändert hat bis zum Jahre 1802 (1897). SOKA Nový Jičín, fond FÚ Véska, inv.č. 2.
- ⁶ Chronik der Pfarrei Dörfel und der dazugehörig Filialkirchen und Capellen. Uloženo FÚ Římskokatolické farnosti Véska.
- ⁷ „nach dem in Altarsteine der alten hölzernen Capelle vorgefundenen Inschrift wurde selbe im Jahren 1668 erbaut, mit einem seit undenklichen Zeiten eingeweihten Kreuzwege – der Tradition nach weihte diesen ein franziskaner Mönch aus Troppau“ Chronik s. 8.
- ⁸ ZA Opava-pobočka Olomouc, fond ACO, sign. G3, karton č. 4819, nefoliováno
- ⁹ „iam anno 1731 5ta junii ex altissima gratia reverendissimi episcopali officii communitas Kamutzensis, quo ad curam spiritualem ad parochiam Odrensem spectans, licentiam in suo pago sacellum extruendi obtinuit...“ tamtéž, nefoliováno.
- ¹⁰ Takto prezentoval stavební aktivity roku 1730 i Anton Rolleder. Srov. Anton ROLLEDER, Dějiny města a soudního okresu Odry. Odry 2002.

- ¹¹ „maxime ob nimiam distantiam a parochiali, a qua praefatus pagus solide miliari distat“ ZA Opava-pobočka Olomouc, fond ACO, sign. G3, karton č. 4819, nefoliováno.
- ¹² Franz SLÁMA, Oesterreichisch Schlesien. Landschafts-, Geschichts- und Kulturbilder. Prag 1887, s. 27.
- ¹³ K stavební typologii dřevěné sakrální architektury na Kravařsku viz Gustav STUMPF, Die bauliche Entwicklung der Holzkirchen in Schlesien. Das Kuhländchen. Geschichts- und Kulturbilder aus alter und neuer Zeit. 4/1922, s. 159-164.
- ¹⁴ Gustav STUMPF, Die ehemalige Holzkirche in Taschendorf. Das Kuhländchen. 4/1924, s. 4.
- ¹⁵ Týž, Die ehemalige Holzkirche in Stauding. Das Kuhländchen 3/1923, s.164.
- ¹⁶ Kolorovaný stavební plán starého dřevěného kostela ve Vésce zhotovil před jeho stržením v 80. letech 18. století fulnecký stavitel Václav Tallher. Plán je uložen v Moravském zemském archivu v Brně (MZA Brno - Kunštát, místodržitelství - církevní oddělení, B 15, k. 960, sign. 12/2). Za upozornění na tento pramen a poskytnutí plánu laskavě děkuji panu Jaroslavu Dudovi z Vésky.
- ¹⁷ „locum ruinam minantis capella alia ex solido materiali conformiter adjacentibus delineationibus sub Lit. C., D. exstructa est.“ ZA Opava-pobočka Olomouc, fond ACO, sign. G3, karton č. 4819, nefoliováno.
- ¹⁸ FÚ Římskokatolické farnosti Véska, Chronik der Pfarrei Dörfel, s. 25.

Zvon z roku 1929. (Foto Petr Lelek)

- ¹⁹ Tamtéž, s. 27
- ²⁰ Tamtéž, s. 78
- ²¹ Tamtéž, s. 129
- ²² SOkA Nový Jičín, fond FÚ Véska, inv.č. 2., nefoliováno.
- ²³ Děkanská matrika děkanátu Odry 1771. ZA Opava-pobočka Olomouc, fond ACO, kniha č. 208, fol. 15r.

Poznámky ke kapli po 1. světové válce

Okolo kaple kdysi stávaly statné lípy a jilmy. Protože budovu a zejména střechu poškozovaly, byly roku 1922 skáceny. Současně byla obnovena fasáda firmou Hanusek z Vítkova. Poslední větší opravu prodělala kaple v roce 1938, kdy byla břidlicová krytina nahrazena eternitem, zdi zevně upraveny a věž dostala novou plechovou kopuli. Do kříže na vrcholku byl namontován bleskosvod. Rok před tím, 28. srpna 1937, uhořel do věže blesk, naštěstí nezapálil. Dnes je to státem chráněná stavební památka kvůli lidovým dekoračním prvkům ve výzdobě interiéru.

Kaple Nejsvětější Trojice je dle podkladů Národního památkového ústavu od 3. května 1958 nemovitou kulturní památkou a je vedena v rejstříku pod číslem 31718/8-2072.

Milan Tomáš

Zvony v kapli

Zmínku o zvonu v kamenské kapli nacházíme v Rollederově kronice o zvonu, který byl darován vrchností v r. 1735 a dále že hraběnka Barbora Kajetána Lichnovská rovněž darovala Kamence zvon.

Další údaje o zvonech pochází z farní kroniky Vésky (r. 1828), kde se uvádí tři zvony. Velký o váze 3 ct, který byl ulit na náklady Karla a Josefa Paulerů roku 1828 zvonařem Leopoldem Stanke. Střední zvon pořízen obcí má kolem 2 ct. a nese nápis: Per Franciscum Stanke 1818 a nejmenší váží kolem 1 ct. s letopočtem 1828.

Farář ve Vésce P. Valentin Nepustil uvádí (10. 7. 1917), že v kapli v Kamence jsou zavěšeny dva zvony. Velký zvon o průměru 62 cm a váze cca 90 kg s figurální výzdobou ulil roku 1828 Leopold František Stanke a zvon o průměru cca 25 cm a váze 20 kg má letopočet 1818 bez uvedení dalších údajů.

Zvony byly z nové kaple za 1. světové války sňaty, v roce 1929 darovali do kaple zvon Anton a Aloisie Schenkovi (viz foto).

V současnosti se v kapli nalézá velký zvon z roku 1929 a umíráček s rozvilinovým vlysem na čepci, reliéfem polopostavy Madony a latinským nápisem, který svědčí o tom, že zvon odlil v roce 1828 Leopold František Stanke z Olomouce (zn. PER LEOPOLDUM FRANC: STANKE OLOMOUCII ANNO 1828).

Drobná sakrální architektura

Po staletí dotvářela kolorit krajiny takzvaná drobná náboženská (sakrální) architektura jako jsou kapličky, kříže nebo boží muka. Do současné doby se zachovalo v katastru Kamenky jedenáct takových objektů ze dvanácti, které se tu nacházely na konci druhé světové války. Šlo o devět kamenných a dva dřevěné kříže a jedny zděné **boží muka** nedaleko lesa u polní cesty z Kamenky do Nového Vrbna, kdysi velmi frekventované (viz č. 1 v mapě str. 44). V horní části byl malý prostor obrácený k jihu na obrázek nebo sošku a na květiny. Byl uzavřen zaskleným okénkem se čtyřmi tabulkami. Tato stavbička vzala za své vinou nepozornosti při strojovém obdělávání pole a při svážení dlouhých kmenů z těžby lesa. Stalo se tak někdy v roce 1962 nebo 1963.

Podle informací z německé kroniky a podle podání českých pamětníků – čeledínů u Němců šlo o kříže prosebné, děkovné a upomínkové. První dva druhy měly příznivě ovlivnit úrodnost polí a zahrad, třetí typ připomínal různé tragické události.

V posledních letech se začal o stav těchto drobných stavbiček zajímat Historicko-vlastivědný spolek v Odrách. Vytkl si za cíl opravu a obnovu oněch objektů. V Kamence byla realizace rozdělena do tří etap.

V první byl opraven a 17. října 1995 znovu vysvěcen kříž u hlavní silnice na Vítkov mezi dvěma vzrostlými jasaný.

Ve druhé došlo na restauraci čtyř křížů v obci a jednoho mimo ni u silnice nad koupalištěm směrem na Vésku (v katastru Vésky). V obci samé to byly: za humny čp. 62, v polích za čp. 60, u silnice před čp. 60 mezi dvěma zeravy a pak mezi lípami u silnice na hranici Kamenky a Heřmanic. Slavnostní znovuvysvěcení se konalo 25. dubna 1996.

A konečně v roce 1997 skončily opravy vysvěcením (6. května) posledních tří křížů v Kamence, a to u polní cesty do Nového Vrbna, u polní cesty směrem na Dolejší Kunčice (200 m od čp. 43), kam byl kříž přemístěn z bezpečnostních důvodů z původního stanoviště uprostřed pole, kde by mu hrozilo opětovné poškození. Poslední byl znovu postaven u polní cesty z Kamenky ke koupališti nedaleko potoka na jižním konci obce.

Všechna vysvěcení vykonal děkan bíloveckého děkanátu P. Hubert Šula z Hladkých Životic za asistence dalších duchovních z okolních farností.

Tak bylo dovršeno dílo obnovy objektů představujících pro někoho především výraz spirituality, pro jiného důležité topografické prvky. Na finančně materiálním zajištění se podílela oderská radnice a nevšední iniciativa pánů Františka Eliáše a Ing. Petra Lelka z Historicko-vlastivědného spolku z Oder.

Bývalá boží muka u cesty do Nového Vrbna. (Foto Milan Tomáš, Státní okresní archiv Nový Jičín)

2. Dřevěný jetelový kříž vlevo u silnice od Vésky

Betonový základ v úrovni terénu, ramena kříže nesou nápis GRATIAS TIBI, JESUS. Na kříži je malovaný, plechový korpus a INRI, vzadu datum renovace 25. 4. 1996.

Výška kříže 375 cm.

Na tomto místě stával obecní kříž, který byl vyvrácen vichřicí a z tohoto důvodu nahrazen křížem od kostela, když byl tento v roce 1896 nahrazen křížem kamenným. V roce 1927 byl obnoven křížem z dubového dřeva (viz souvislost s křížem č. 6).

3. Pískovcový jehlančitý kříž manželů Eichlerových

z roku 1929 v obci před domem čp. 99 (resp. výměnkem čp. 60)

Na betonové podstavě je uvedeno kamenictví Ertelt Odrau, vlastní kříž má kovový korpus a plechovou tabulku INRI.

Na přední straně jsou dva nápisy

Gelobt sei

Jesus Christus!

(Překl.: Pochválen buď Ježíš Kristus!)

Bože, dej pokoj světu

25. 4. 1996

Nápis na zadní straně

Gewidmet von

Josef u. Hedwig(a)

Eichler

in J. 1929

(Překl.: Věnováno Josefem a Hedwigou Eichlerovými v roce 1929)

Celková výška kříže je 375 cm.

4. Mramorový jehlančitý kříž Josefa Malchera

z roku 1899 za humny u polní cesty na zelené turistické značce směrem do Heřmáněk

Bez uvedení kameníka, vlastní kříž je šípový.

Na přední straně jsou tři nápisy:

*Bože, dej zdraví duši i tělu
25. 4. 1996*

*Gelobd zei Jezus Chrstus.
Am 29. Juli 1898
ist an dieser Stelle
die Grundbezitzersgattin
Magdalena Malcher
in 54. Lebensjahre
verunglückt.*

*(Překl.: Pochválen buď Ježíš Kristus. 29. července
1898 se na tomto místě stalo neštěstí statkářce Magdaleně
Malcherové v 54. roce jejího života)*

*Errichtet von
Josef Malcher
1899*

(Překl.: Pořídil Josef Malcher 1899)

Celková výška kříže je 280 cm.

*(Překl.: Já jsem vzkříšený a život.
Kdo ve mě věří, ten bude žít i když zemře
Věnovala Marie Malcherová jako vzpomínku 1... červen
1915 na nehodu mého manžela
Edmunda Malchera)*

Zadní nápis na mramorové desce

*Bože žehnej
našim polím
25. 4. 1996*

Celková výška kříže je 270 cm.

Manžel Marie Malcherové z čp. 58, Edmund Malcher, byl se synem v lese pro chvojí. Při utahování nákladu na voze, se roztrhl provaz, E. Malcher spadl z vozu hlavou na pařez a na místě zemřel

Vdova Marie Malcherová nechala na křižování své polní cesty s příční cestou postavit kamenný kříž.

5. Mramorový latinský kříž z roku 1917 v polích u Černického rybníčku

Betonová podstava nese označení kamenictví Ertelt Odrau. Kříž je latinský výšky 70 cm.

Přední nápis:

*Ich bin die
Auferstehung und
das Leben.
Wer an mich glaubt,
der wird leben
ob er gleich stürbe.*

*Gewidmet von
Marie Malcher
zum Andenken an ihren am 1... Juni 1915
verunglückten Gatten
Edmund Malcher*

6. Mramorový latinský kříž v zahradě před čp. 11 u silnice uprostřed obce naproti restaurace

Na soklíku je uvedeno kamenictví Ertelt Odrau, vlastní kříž nese kovový korpus a plaketu INRI.

Nápis na přední stěně

Gelobt sei

Jesus Kristus!

(Překl.: Pochválen buď Ježíš Kristus!)

Celková výška kříže je 250 cm.

Původně zde nechal v roce 1880 postavit Franz Lowag dřevěný kříž, který jeho vnuk Josef Lowag nechal v roce 1917 nahradit křížem mramorovým. Kříž byl postaven jako prosební z důvodu dlouhé nemoci rodinného příslušníka.

7. Latinský kříž manželů Schenkových z roku 1896 u kaple Nejsvětější Trojice

Na podstavě se šikmým završením je uvedeno kamenictví Heidrich Troppau, na druhém hranolovém nástavci je kovová soška P. Marie a kovový držák.

Nápis na přední stěně

Gelobt

sei

Jesus Christus

1896

(Překl.: Pochválen buď Ježíš Kristus 1896)

Nápis na zadní stěně

Gestiftet

von

Ferdinand u. Theresia

Schenk

(Překl.: Pořádili Ferdinand a Terezie Schenkovi)

Manželé Schenkovi z čp. 9. nechali po náhlém úmrtí syna Josefa nahradit původní dřevěný kříž u kostela křížem kamenným (viz souvislost s křížem č. 1).

8. Latinský kamenný kříž manželů Tenglerových

z roku 1883 vlevo u okresní silnice na Vítkov za vesnicí mezi dvěma jasaný

Dva nápisy na přední stěně

Podzim 1995

Město Odry

Errichtet

von

Franz & Theresia Tengler.

im Jahre

1883.

(Překl.: Pořádili František a Terezie Tenglerovi v roce 1883)

Nápis na zadní stěně

Gelobt

sei

Jesus Christus!

(Překl.: Pochválen buď Ježíš Kristus)

Celková výška kříže 270 cm.

Franz Tengler z čp. 42 byl v době, kdy byl kříž postaven představeným (starostou) obce – kříž je ze slezského mramoru

9. Mramorový jehlančitý kříž

z roku 1912 vpravo za vesnicí směrem na Vítkov u spojovací polní cesty do Nového Vrbna

Vlastní kříž nese kovový korpus a plaketu INRI. Na přední stěně je uveden rok zhotovení 1912 a datum renovace 6. 5. 1997.

Já jsem cesta,
pravda a život
Jan 14.6

Celková výška kříže 210 cm.

Zemědělec Vinzenz Pauler z č. 12 byl 2. září 1911 na poli nakládat hrách (uvádí se i to, že šlo o obilí, které svážel před bouřkou). Při utahování pauzu se provaz roztrhl, Pauler spadl z vozu (snad si roztříštil lebku o železnou obruč na kole povozu) a po několika dnech v bezvědomí zemřel. Roku 1912 nechal syn German Pauler na památku této události postavit kříž.

Poznámka: pauz lidově silnější, cca 5–6 m dlouhý dřevěný kuláč, 8–12 cm v průměru, kterým se shora stahovaly fúry se senem, obilními snopy a podobnými náklady pomoci provazu, lidově paužňákem.

10. Dřevěný latinský kříž

z roku 1997 vpravo u polní cesty (zelená značka směr Dolejší Kunčice)

Nápis na přední stěně vybroušeného kamene nepravidelných rozměrů asi 60 x 50 cm.

*Zdravím tě,
uctívám tě,
objímám tě,
ó kříži mého
spasitele
6. 5. 1997*

Ramena kříže nesou nápis
Svatý kříži, Tebe ctíme

Celková výška kříže 280 cm.

Kříž tvarem zcela neodpovídá původnímu – je větší a je zasazen do kamenného podstavce. Původně se kříž nacházel v poli.

11. Mramorový latinský kříž

vlevo u polní cesty za obcí v údolí Kamenného potoka

Dva nápisy na přední stěně

Já jsem vzkříšení a život

6. 5. 1997

Jan 11.25

Gelobt sei
Jesus
Christus
und
Maria!

(Překl.: Pochválen buď Ježíš Kristus a Marie!)

Celková výška kříže 240 cm.

12. Kamenný kříž

u transformátoru pod kaplí u čp. 6

Na kamenné podezdívce s mohutným soklem je umístěn nízký mramorový kříž s korpusem Krista.

Na podstavci je nápis

*Selig sind
die da Leid Tragen:
denn sie sollen
getröstet werden
(Math.kap V. ?)*

Pod nápisem je letopočet 1912.

Nápis na zadní straně

*Errichtet von der Witwe
Aloisia Olbrich*

Celková výška kříže 290 cm.

Kříž nechala roku 1912 postavit ve své zahradě vdova po Franzi Olbrichovi Aloisie.

Zaniklé objekty

- traduje se, že smrtelný úraz – prý bleskem – se stal důvodem k postavení nízkého kříže ze dřeva na pastvině, asi 300 m východně od čp. 41. Ten však zanikl při přeměně pastviska na pole.

- v roce 1860 (1861?) byl postaven dřevěný kříž před dnes již neexistujícím domem čp. 30 (Franz Eichler) na horním konci obce. Kříž byl v roce 1925 odstraněn při úpravě okresní silnice.

- na mapě 1. vojenského mapování je zachycen kamenný kříž na staré stezce na hranici k. ú. mezi Kamenkou a D. Kunčicemi.

- roku 1860 nechal pod vesnicí Franz Lowag postavit boží muka. Ty se nachází už na katastru Heřmanic u Oder asi 30 metrů od trojmezí Véska, Heřmanice, Kamenka.

Poznámka

- na trojmezí (či poblíž něho) Kamenky, D. Kunčic a Sl. Vlčovic se nalézá kamenný kříž z roku 1872.

Milan Tomáš, Bořivoj Teichmann,

Karel Gold, Jaroslav Duda

(využito též knihy Karl Köhler: Kamitzer Gedenkbuch)

Foto Petr Lelek, Radim Jarošek

Kde ležel starý kamenský mlýn?

Příspěvek o Staré Kamence bude namísto doplnit i zmínkou o staré Mlýnské cestě a bývalém mlýně v údolí Čermenky. Sám název napovídá, že jde o bývalou cestu k nějakému mlýnu, který již není zachycen na mapách 2. josefského mapování (konec 18. století) a patrně tehdy už neexistoval. Zachovalý úsek zmíněné cesty se dnes nachází v zalesněné rokli potůčku, jehož tok směřuje od východu k západu a vlévá se do Čermenky v místě zvaném Liščina. Je možné, že mlýn patřil ke Staré Kamence a otázkou je, kde vlastně měl mlýn stát. Nejbližší mlýn o němž jsou informace z doby před výstavbou železniční trati Suchdol nad Odrou–Budišov nad Budišovkou ležel asi jeden kilometr výše od Liščiny a jmenoval se Weidelův, dříve Drešlův. Ten bychom však měli vyloučit, protože se nachází na jiném katastrálním území. Ostatně od Liščiny k němu zřejmě vůbec cesta nevedla, protože dřívější silnice do Vítkova šla z údolí Čermenky roklí zvanou Holzgrund do prostoru Staré Kamence.

Při studiu starých mapových podkladů pro katastrální mapu Kamenky (indikační skici, z roku 1836) jsou zřetelně vidět nějaké stavby k nimž stará Mlýnská cesta vedla. Ještě dnes lze v terénu

pozorovat pozůstatky základů staveb. Nacházejí se na louce v níž lze také pozorovat i dřívější koryto potoka Čermenky. To znamená, že katastrální hranice mezi Klokočovem a Kamencou v údolí vedla dříve úplně jinak, neboť hranici tvořil téměř s určitostí dřívější tok Čermenky, a tak i když jsou stavby zakresleny na klokočovském panství mohly původně patřit ke Staré Kamence.

Z historie jsou nezřídka známy spory o hranice v důsledku změn koryt toků po velkých povodních. V roce 1555 postihla horní Poodří rozsáhlá povodeň a jí by se dala vysvětlit i uvedená změna katastrální hranice a zánik mlýna v této lokalitě. Je sice připomínán ještě v roce 1556 při prodeji fojtství v Kamence, ale to již mohl být nefunkční. Pak již o něm nenalzáme dalších zpráv.

Snad další pátrání Historicko-vlastivědného spolku v Odrách poodhalí historii tohoto zaniklého mlýna a možného osídlení v jeho okolí.

*Květoslav Wiltsch,
Historicko-vlastivědný spolek v Odrách*

Poznámka: Lokalita je zakreslena na mapě u příspěvku Hledání zaniklé vsi Stará Kamenka.

Lokalita Mokřina – pravděpodobně u stromu uprostřed snímku se nacházel starý kamenský mlýn. (Foto Petr Lelek)

Čermenský mlýn

Čermenský mlýn podle kresby K. Gerlicha někdy na konci 19. století (Rollederova kronika).

Na katastru Kamenky se nalézá bývalý Čermenský mlýn (je uváděn i jako Červenkovský, německy pak Tschermenka Mühle, Czermenka Mhle, Červenka-Mühle apod.), který ležel přibližně 1 km od ústí Čermenky do Odry.

Na Čermenském potoce jej dal postavit říšský hrabě Johann Peter Anton von Werdenberg, ve snaze zvýšit příjmy ze svého panství. Mlýn na mouku prodal roku 1704 včetně pozemků, které k němu náležely, bývalému majiteli pily z Louček Baltazaru Schulzovi za 225 tolarů. Roční poplatky měl složit vždy při obecním shromáždění (Afterdingu) a musel se také zavázat, že pozemky u mlýna nebude používat. Na svatého Michala měl platit 24 zl. a na Vánoce 5 měřic čistého zrna.

Později mlýn přešel na jeho syna Jakuba za 225 zl., od něj jej dostal za stejnou cenu roku 1768 jeho syn Karel, kterému mlýn patřil až do roku 1809.

Od roku 1809 do roku 1848 patřil mlýn na Čermence Simonu Scholzovi. Roku 1848 předal mlýn, olejnu, krupárnu a pilu svému synu Josefu Scholzovi, který jej prodal 1872 za 8 000 zl. oderské vrchnost. V roce 1895 se uvádí, že oderská vrchnost vlastní u mlýna, který již nebyl funkční, na Čermence pilu valašku na vodní pohon a hájovnu. Objekt pily a mlýna posléze patřil velkostatku A. Potockého z Oder. V roce 1932 je podle výměru Okresního úřadu v Opavě o vodním právu zařízení mlýna i pily delší dobu nepoužíváno a je odstraněno.

Současná podoba. (Foto Radim Jarošek)

Úzký pruh luk nad mlýnem byl odedávna uměle zavlažován z Čermenky. K přivedení vody na louky sloužilo sedm dřevěných prahů v potoce, odkud byla voda přiváděna stružkami a z nich se přeronom dostávala na louky. Prahy byly očíslovány římskými číslicemi po vodě a ve vztahu ke staničení železnice se nacházely v těchto kilometrech: 21,33, 21,11, 20,89, 20,78, 20,50, 20,05 a 19,78. U prahů bylo jednoduché nápuštěné zařízení se stavidlem. Na zavlažovacích stružkách byly na několika místech zřízena menší stavítka sloužící k rozdělení závlahy na menší úseky. Dřevěné konstrukce prahů byla vysoké 0,30–0,80 m a byly zbudovány z kuláčů nebo trámů.

Práh č. VII sloužil nejen k zavodňování, ale i k pohonu vodní pily a mlýna. Stupeň byl 0,30 m vysoký, objekt se těsně přimýkal k tělesu dráhy a náhon byl oproti potoku oddělen fošnovou stěnou. Náhon se nacházel na parcele č. 1487 a z něj odbočovaly zavlažovací stružky. Zavodňovací zařízení bylo v této podobě zřízeno roku 1853.

V současnosti jsou objekty čp. 63 bývalého mlýna využívány jako hájenka.

Radim Jarošek

Zdroje:

- 1) Rolleder Anton (1903): Geschichte der Stadt und des Gerichtsbezirkes Odrau, Steyer
- 2) Výměr Okresního úřadu v Opavě Správe velkostatku A. Potockého v Odrách ze dne 9. června 1932 o vodním právu spojeném s vodním dílem „Červenka-Mühle“ (Státní okresní archiv Nový Jičín)

Větrné mlýny

Gödrichův větrák

Tento starý beraní mlýn stál na návrší ve vzdálenosti 400 m severozápadně od kostela v nadmořské výšce 561 m. Rok jeho stavby – 1801 – byl vypálen na nosném sloupu (tzv. tatítkovi) v prvním poschodí. Na hřídeli kola pak bylo datum 1. červen 1912, což bylo zřejmé datum poslední velké opravy mlýna.

O stavbě mlýna se dočítáme v protokolu z 15. června 1801, který byl podepsaný oderským vrchním úředníkem Ignazem Poppem, písařem a soudním zapisovatelem Johannem Neumannem, majitelem kamenského dědičného fojtství Josefem Paulerem a mlynářem na Čermenském vodním mlýně Karlem Schulzem. Záležitost stavby se jim zamlouvala a nic proti ní nenamítali. Výnosem krajského úřadu v Opavě z 14. září 1801 byla fojtovi Josefu Paulerovi udělena za úhradu koncese pro větrný mlýn s podmínkou, že mlýn bude postoupen osobě schopné vykonávat mlynářské řemeslo (bude „osobou způsobilou“). Mlýn byl postaven na pozemku náležejícímu k domu čp. 17.

Mlýn patřil do roku 1825 k fojtství, ale již roku 1820 jej propachtoval rychtář Johannu Sigmundovi a v roce 1825 mu ho prodal.

Jeho dědici prodali mlýn 1853 za 400 zl. Josefu

Mlýn na kótě 561 m byl již v roce 1960 dosti poškozen. (Foto Milan Tomáš, uloženo ve Státním okresním archivu Nový Jičín)

Gödrichovi, vdova po něm převzala mlýn r. 1854 za 1 000 zl. a přenechala jej r. 1858 svému synovi Johannu (I.) Gödrichovi, který mlýn za stejnou cenu prodal r. 1890 svému synovi Johannu (II.) Gödrichovi. Pak mlýn přešel na Johanna (III.) Gödricha a po návratu jeho syna Josefa z ruského zajetí v roce 1919 na tohoto. V období první republiky patřil větrák k nejvytíženějším v okolí. Josef Gödrich 16. prosince 1935 utrpěl při práci ve mlýně smrtelný úraz. Mlýn ještě nějakou dobu vedla jeho vdova.

Od čtyřicátých let 20. století mlýn postupně chátral, ještě na konci 2. světové války však byl celkem zachovalý, od té doby jen pustl (v roce 1951 měl již jen jedno křídlo). Poslední majitelem byl v roce 1956 Miroslav Šedý.

Okresní národní výbor ve Vítkově začal s jeho opravou, kterou měl provést Okresní stavební podnik ve Vítkově. Odborné tesařské práce měl mít na starosti zkušený Josef Rycek ze Spálova. V roce 1957 byl dovezen materiál – šindele a prkna. Vlivem změny územní správy (zánikem okresu Vítkov a rozšířením okresu Nový Jičín o 20 obcí z něho) došlo k přerušení snah o opravu ...

Novojičínský vlastivědný ústav o něj projevil zájem až po pěti letech. Na podzim 1965 se konečně začalo. Několik dělníků od Vsetína

Letopočet postavení Gödrichova mlýna v roce 1801 byl vyrytý na nosném sloupu. (Foto St. Koňářík, 1956)

Mlýn s triangulačním bodem v roce 1960. (Foto Milan Tomáš, uloženo ve Státním okresním archivu Nový Jičín)

udělalo novou šindelovou střechu a opravilo část pláště na obvodu pod ní. Také ji naimpregnovali. Pokračovat se mělo na jaře, protože už přicházela zima.

Oprava byla pojata velkoryse. Mlýn měl být uveden do původního stavu. Byl celý ze dřeva až na několik železných svorníků a mlýnské kameny. Spočíval celou vahou na mohutném dubovém pilíři „tatíkoví“ o průřezu velikosti 66 x 60 cm s letopočtem vzniku. Čtyři obvodové stěny končily kousíček nad terénem tak, aby se celá stavba dala natáčet ve vhodném směru proti právě vanoucímu větru. Za tím účelem se do kovových objímek u spodu pláště dala nasadit dlouhá vodorovná páka jako oje a pomocí potahu se mlýn pootočil tím, jak koně chodili dokola. Čtyři asi šestimetrová křídla otáčela složením, jehož soukolí byla také celá ze dřeva.

Spáleniště mlýna 10. května 1967. (Foto Milan Tomáš, uloženo ve Státním okresním archivu Nový Jičín)

Přitom ozuby a kolíky na kolmých převodech byly ze zvlášť houževnatého dřeva hlohu. Palečné kolo mělo 80 zubů. Uvnitř byla tři patra nad sebou, střechu pokrýval šindel.

V roce 1966 bylo vcelku přívětivé jaro. Avšak o svátcích 8. a 9. května bylo deštivo, studený déšť padal hustou mlhou od rána do večera. Viditelnost jen na pár metrů. Jen tak se mohlo stát, že celé vesnici unikla tragédie, která se toho dne (nebo noci) na kótě 561 odehrála: větrný

mlýn zdejší památka a chloubka shořel. Zmizel tak dokonale a náhle, že z něho zůstaly na zemi jen doutnající trámy, několik ožehklých železek a žárem popraskané mlýnské kameny v malé hromádce popela.

Ztrátu jako první objevili krmiváři JZD, když jeli na pole pro píci. Obrátili koně a ztropili ve vesnici poplach. Policejní šetření i za pomoci psů nevedlo k úspěchu. Příčina požáru nebyla objasněna.

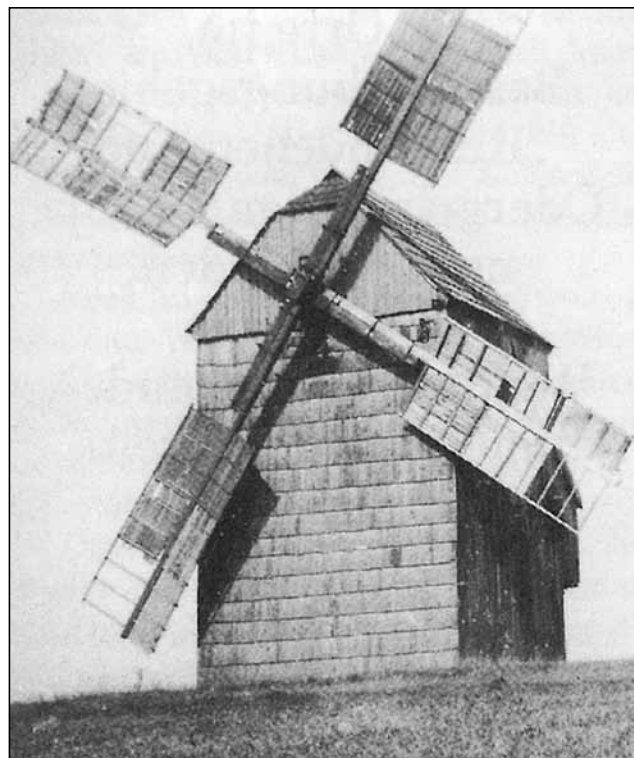
Výšina nad Kamenkou zpustla. Orientační bod viditelný z okruhu mnoha kilometrů zmizel. Za pár let na místě spáleniště zasadili občané Karel Šustek a Jan Vepřek na památku čtyři lípy a uprostřed jasan. Při budování vodovodu v roce 1971 byla v těsném sousedství vybetonována vodní nádrž, nad kterou byla navržena mohyla hlíny – vodojem. Pořád se ale pro ono místo používá vžitého místního názvu „U mlýna“ ...

Ehlerův větrák

V Kamence existoval ještě jeden větrný beraní mlýn. Stál asi 200 m východně od horního konce obce a asi 550 m sv. od kostela na pozemku usedlosti čp. 39 – u rozcestí jež tvoří cesta vedoucí východně za obcí s cestou do Kunčic.

Vystavěl jej roku 1853 Georg Ehler a zpočátku sloužil pro vlastní potřebu majitele. Konstrukci mlýna nesl mohutný „tatík“ o průřezu velikosti asi 50 x 50 cm.

V roce 1862 byl mlýn prodán Josefu Greipelovi,

Větrný mlýn ve Staré Libavé, který byl přemístěn z Kamenky (první Ehlerův větrák) asi v roce 1935. Autor neznámý.

rodákovi z Leskovce nad Moravicí. Ten ho rozebral a odvezl do Staré Libavé u Moravského Berouna, kde byl znovu postaven na výšince západně od Staré Libavé na pozemku č. 1 asi 450 m jihozápadně od tamějšího kostela na návrší, které nese od těch dob název Mlýnský kopec (Mühlberg). Větrák mlel až do roku 1939, kdy v srpnu shořel po zásahu blesku.

V Kamence postavil G. Ehler na stejném místě druhý větrný mlýn, aby mohl mlít i dalším mlecům v obci. Není známo zda šlo o mlýn nový nebo odněkud přivezený.

Ve mlýně pracovali postupně tři najatí větrní mlynáři: 1877–1884 Franz Simon, 1884–1891 Stefan Wagner, 1891–1907 Eduard Hainisch. V březnu 1909 již zchátralý mlýn tehdejší majitel mlýna Franz Ehler zbořil.

Milan Tomáš

Čerpáno rovněž z příspěvku Františka Šustka „Větrné mlýny na bývalém oderském panství“, který byl publikován v roce 1985 ve Vlastivědném sborníku okresu Nový Jičín č. 36, s.18–36 a knihy Antona Sedlmeira „Windmühlen im Kuhländchen und im Odergebirge“ vydané v Augsburgu v roce 2002.

Na místě shořelého mlýna byly dne 28. října 1968 zasazeny Karlem Šustkem st., Miroslavem Šedým a Janem Vepřekem Lípy svobody. Byly původně čtyři a uprostřed jeden doubek, ten časem uschl a byl nahrazen jasanem. Ze čtyř lip zůstaly jen dvě. (Foto Milan Tomáš, Státní okresní archiv Nový Jičín)

O záchraně mlýnského kamene z kamenského větráku

Větrný mlýn v Kamence shořel v roce 1966, a protože byly na mlýnském kameni německé nápisy, což zřejmě v té době někomu vadilo, byl kámen „uschován“ do lesa mezi Kamenkou a Dolejšími Kuncicemi. Družstevníci z Kamenky kámen buldozerem za pomoci řetězů odtáhli do lesa, kde jej zahrnuli.

Protože i já jsem v té době pracoval v zemědělství – na Státním statku v Odrách, doslechl jsem se o likvidaci pozůstatků kamenského větráku. Protože mám historii a krajinu Oderska rád, již od sedmdesátých let minulého století jsem se začal zajímat o lokality, kde v minulosti větrné mlýny stály. Při svých toulkách přírodou jsem postupně jednotlivé lokality navštívil a u pamětníků jsem se snažil zjistit, zda po zaniklých mlýnech nezůstaly nějaké památky.

Asi dvacet let jsem pátral po pravděpodobném místě, kde mlýnský kámen z kamenského větráku „odpočíval“. Místo mi pomohli lokalizovat obyvatelé Kamenky, z nichž se někteří na jeho „úklidu“ přímo podíleli. Vytipované místo se ukázalo jako správné a nacházelo se asi 4 km od původní polohy větrného mlýna. To vše se událo až po „Sametové revoluci“, kdy se mi podařilo nalezený kámen přemístit do připravovaného muzea mlýnských kamenů u mého domu (o něm se psalo v POODŘÍ v čísle 2/2006).

Od počátku jsem měl jasno v tom, jak tento zajímavý a hodnotný kámen použiji a zároveň ochráním před atmosférickými srážkami. A sice, použil jsem jej na netradiční stůl v zahradním altánku. Kámen jsem ustavil na trojnožku, okolí

jsem vydláždil dlažebními kostkami a nad „stolem“ jsem zřídil dřevěný altánek. V současnosti altánek využívám k posezení s hosty a stále dbám na to, aby i při těchto posezeních nepřišel k úhoně. Nadále tak netradičně slouží, je chráněn před nepohodou a přitom je součástí mé venkovní sbírky mlýnských kamenů.

Přímo na místě lokality větráku jsem udělal průzkum a všechny nalezené úlomky horního mlecího kamene jsem rovněž převezl do své sbírky mlýnských kamenů. Na místě větráku do dnešních dnů zůstaly dva ohořelé trámy, které tvořily křídla (lopaty) větrného mlýna.

Ještě několik slov k samotnému mlýnskému kameni:

Jedná se o spodní mohutnější mlýnský kámen, který má vnější průměr 127 cm, průměr vnitřního otvoru činí 33 cm a jeho výška (tloušťka) je 30 cm. Byl vyroben z hrubozrnného pískovce, mlecí plocha má opatřenou vykřesanými radiálními drážkami a z opačné strany jsou do něj vytesány německé nápisy. Největší a nejzachovalejší je nápis s letopočtem 1926. Dále se na kameni nacházejí další již téměř nečitelná slova. Já jsem mlýnský kámen ustavil v opačné poloze, než byl původně instalován v mlýně – mlecí plochou s drážkami dolů a nápisy nahoru (plocha s nápisy tvoří plochu „stolu“).

Pokud se budete Oderskem toulat, zastavte se u nás a potěšte se pohledem na tento pěkný kámen umně opracovaný našimi předky. Pro připomenutí jen uvedu, že muzeum mlýnských kamenů se nachází na ulici Nadační, která

Mlýnský kámen dnes slouží jako deska stolu v zahradním altánku pana Jiřího Krále. (Foto Petr Lelek, 2006)

je zároveň regionální cyklotrasou č. 503 „Odersko“, na výjezdu z Oder v areálu Ski centra u rodinného domu č. p. 436, č. orient. 29. Nemáme zde žádnou pevnou otevírací dobu, ale pokud nás zastihnete doma, budete vítáni.

*Na setkání s Vámi se těší
Jiří Král st.*

Čitelné německé nápisy na mlýnském kameni u pana Jiřího Krále:

*Aus der Zeit grösser deutscher 19 NOT 26
NiemaS
verlassen – verzichten
verzagen – verzweifelt
versagen – vergesse
immer wir hoffen*

...die Freiheit offen

Překlad „rozluštitelných“ německých slov:

*Z doby velké německé nouze 1926
Nikdy
neopustit – nevzdát se
nezmalomyslně – nepochybovat
neodepřít – nezapomenout*

vždy doufáme

...svoboda...

Překlad provedl Mgr. Zdeněk Orlita dne 29. 1. 2007.

Česká skála

Česká skála se nachází v údolí říčky Čermenky mezi Vítkovem a železniční zastávkou Klokočov. Údolí Čermenky zde tvoří esovité prohnutí a zdejší výchozy kvalitní droby uvnitř ohbí údolnice se staly zdrojem těžby kamene. Zejména jej bylo použito při výstavbě silnice a později i železnice. Bylo to zhruba v letech 1885–1891. V počátcích se zřejmě jednalo o malé selské kamenolomy. Později s výstavbou železniční trati Suchdol nad Odrou–Budišov nad Budišovkou (roku 1891) přestala selská těžba stačit, a tak došlo ke sjednocení do jednoho podniku. Ten dostal, nevíme proč, název Česká skála. Byla zde vybudována překládková kolej pro dodávání kameniva po železnici, budovy technického a sociálního zabezpečení. Překládková kolej byla zřejmě důležitá pro dopravu kamene na výstavbu železnice dále směrem na Budišov nad Budišovkou a pro stavební aktivity v městě Vítkově.

Vypuknutí 1. světové války zde znamenalo útlum výroby kamene. S příchodem nového podnikatele italského původu byla těžba obnovena. Šlo o stavitele Karla Posegu z Oder. Do zdejšího kraje přišel po I. světové válce z Ruska a ihned začal podnikat v kamenolomu Česká skála. Konkurence však byla tvrdá poněvadž v blízkosti kamenolomu působily další lomy – byla to Hannelova skála v Heřmánkách, Teltschikův kamenolom v Jakubčovicích nad Odrou a tzv. kamenolom II. tamtéž, který otevřel Ital Alois Vanzin a kde

se vyrábělo i betonářské zboží.

Tato konkurence vedla spolu s vlivem hospodářské krize k vyřazení kamenolomu na České skále z provozu. Podobně tomu bylo v případě Hannelovy skály a svou činnost ukončil i kamenolom č. II v Jakubčovicích nad Odrou. Oživení činnosti přinesly až státní zakázky na výstavbě velkých školních budov v Odrách a ve Vítkově. V Odrách byla vybudována v roce 1930 tzv. česká škola – dnes malá budova ZŠ Komenského a v I. 1931–1932 tzv. velká budova, bývalá obecná a měšťanská německá škola. Na těchto stavbách se podílel i stavitel Posega, který dodával zejména blokový kámen na podezdívky staveb. Však také při slavnostním otevření velké německé školy jeho jméno figurovalo na pamětní desce věnované jejím stavitelům. Po II. světové válce byla deska odstraněna a dnes je neznámá.

S blížícím se nebezpečím ze strany Německa začalo zakázek přibývat, a to zejména při stavbách silnic. Pamětníci vzpomínají, jak firma Posega dodávala drcené kamenivo na výstavbu silnice v údolí Suché v I. 1936–1938. Pamětníci z Oder (např. p. Erich Lux) zase připomínají práce Posegovy firmy při zpevňování břehů Odry v úseku od tzv. IV. splavu až po mankovický most.

Také za okupace nebyla o práci pro kamenolom Česká skála nouze. Naopak zakázek ještě přibývalo, a proto firma Posega modernizovala provoz. Byla přemostěna silnice a železnice, aby mohl být těžen

*Rodina Posegova – vlevo nahoře Karel Posega ml. († 2006 v Německu), syn stavitele; vedle něj dcera Natálie (Lia), žije v Německu. Vlevo dole Elfriede Posegová, roz. Schindlerová, manželka Karla Posegy st. (*27. února 1906 v Odrách, † 19. října 1980 v Odrách), dole uprostřed Editha Ingrid Posegová, provdaná Garguláková (* 21. května 1943 v Odrách, † 12. dubna 1998 v Německu), vpravo dole stavitel Karel Posega st. (* 6. října 1890 v Terstu, † 4. října 1960 v Odrách)*

Za zapůjčení foto patří poděkování panu Františkovi Gargulákovi.

kvalitnější kámen z klokočovské strany. Drážkou byl kámen převážěn na vagónovací překladiště, které se již nacházelo v katastru Kamenky. Pro přepravu na menší vzdálenosti koupil Posega na splátky nákladní automobil. Na konci války pak zabavila jeho nový nákladní vůz sovětská armáda. S autem se již neshledal, ale dluhy mu zůstaly, ty musel splácet bance i po osvobození.

Po únoru 1948 byl kamenolom zestátněn stejně jako všechny v okolí, a proto si Posega hledal jiné zaměstnání. To našel jako odborný stavitel v Příboře, kde řídil stavby při opevňování břehů řeky Lubiny. Zde pracoval až do důchodu. Poněvadž však neměl všechny dluhy zaplacené, přešel tento závazek na jeho dům, jímž za dluhy ručil. Dluhy byly vyrovnány až dvanáct let

po jeho smrti v roce 1972 jeho zetěm Františkem Gargulákem.

Zařízení kamenolomu Česká skála bylo v padesátých letech demontováno a převezeno do kamenolomu v Jakubčovicích nad Odrou, jak to uvádí ve svém vyprávění p. František Kostka z Jakubčovic, který pracoval dlouhá léta v jakubčovicím kamenolomu a stavitele Karla Posegu dobře znal. Sám se svým automobilem pracoval na strhávání traverz přemostění silnice na České skále. Ty pak včetně ostatního zařízení převážel do lomu v Jakubčovicích nad Odrou. Takový byl konec existence kamenolomu Česká skála v údolí Čermenky pod Vítkovem.

Dnes můžeme spatřit pouze zbytky staveb, skalní stěny pohlcené lesem a najdou se i hromady ručně rozklepaného kamení (figury) připravené k odvozu. Také překládková kolej byla zrušena.

Zbývá jen připomenout osobu stavitele Karla Posegy, posledního podnikatele v kamenolomu. Narodil se 6. října v severoitalském přístavním městě Terstu. Byl synem dělníka Antonína Posegy a Kateřiny Čechové. Po 1. světové válce přicestoval do Československa z Ruska, kde působil jako legionář. Po příchodu do našeho kraje se ihned zapojil do budování nové republiky. Poznal zde svou nastávající manželku Elfrídu Schindlerovou se kterou uzavřel sňatek 16. července 1927 v Opavě.

*Zaniklé lomy s kvalitní drobou na klokočovské straně.
(Foto Petr Lelek)*

Spolu pak vychovali tři děti – syna Karla a dcery Natálii a Editu. Svou profesní dráhu ukončil v roce 1950 a o deset let později umírá. Je pochován v rodinném hrobě na oderské hřbitově. Rodina Posegova bydlela až do odchodu posledních členů rodiny do Německa v Odrách na Růžové ulici číslo 4.

Květoslav Wiltsch

Po napsání článku se k osobě podnikatele Posegy přihlásil jeho vzdálený člen rodiny p. Oskar Kubíček z Nadační ul. č. 20 v Odrách. Dal nám k dispozici fotografii, která zachycuje jeho matku u domu majitele kamenolomu Česká skála v údolí Čermenky. Místo domu není z fotografie možno jednoznačně určit. Dům mohl stát někde poblíž pylonu s německým nápisem ve směru k potoku Lawirbach (viz příspěvek Lawirbach. V úvahu přichází i možnost, že dům majitele kamenolomu byl objekt bývalého Weidelova mlýna, jestli ještě po 1. světové válce nějaká část existovala. Mlýn totiž musel ustoupit stavbě zdejší železniční dráhy postavené v roce 1891.

Pan Kubíček uvedl i další informace k rodinným poměrům podnikatele Posegy. Doposud neznámou nám bylo to, že první ženou Posegy byla Rosa Fridrichová se kterou měl dceru Elsu. S ní zřejmě příliš šťasten nebyl. Po rozchodu se jeho druhou ženou stala Elfrida Schindlerová z Oder, s níž uzavřel sňatek 16. června 1927 v Opavě. Za 2. světové války podnikal Posega také na Opavsku, kde pro něj pracoval pan Kubíček z Oder v kamenolomu Skrochovice – Brumovice. Byl to otec pana Oskara Kubíčka z Nadační ulice. Čistě jako spekulace se nabízí úvaha, že druhé manželství podnikatele Posegy mohlo souviset s větší majetností druhé ženy, neboť posléze došlo k modernizaci kamenolomu Česká skála.

Překládková kolej u České skály. (Foto Petr Lelek)

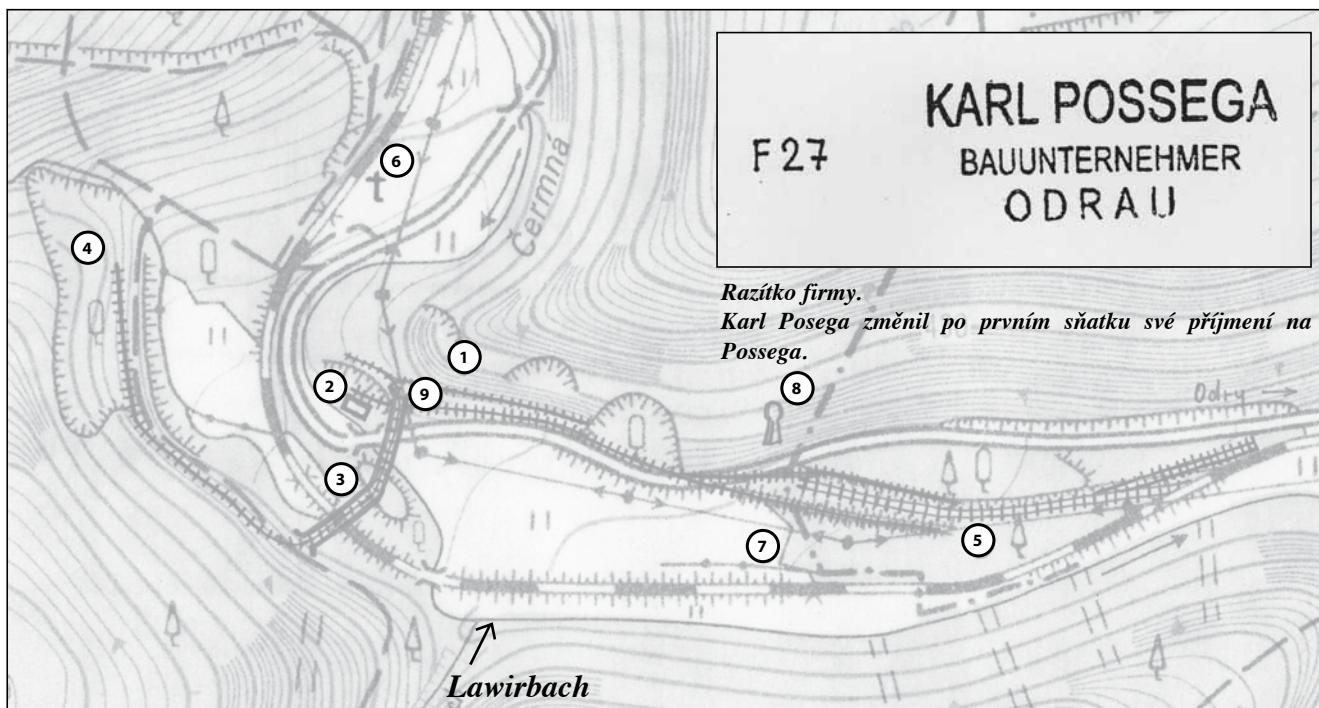
Pohled na lokalitu bývalého Weidelova mlýna. (Foto Petr Lelek)

Poznámka:

Při poslední návštěvě 19. listopadu 2006 se podařilo najít zbytky základu přemostění o němž vyprávěl p. František Kostka a dále místa, kde stával drtič kamene, kudy vedly ostatní lomové drážky a koleje překládky kamene na kamenském katastru.

Na fotografii z roku 1921 je zachycena Marie Šimová (Kubíčková), matka Oskara Kubíčka, jako služebná u majitelů kamenolomu.

Legenda k mapě

1. Kamenolom Česká skála v ohbí potoka Čermenky (v mapě Čermná) na katastrálním území Vítkov.
2. Bývalá budova sociálního a technického zabezpečení kamenolomu.
3. Přemostění úzkokolejné drážky přes trať a silnici se středovým valem.
4. Část kamenolomu na k. ú. Klokočov, zde byla těžena kvalitní droba na blokový kámen. Zbytek byl převážen drážkou na druhou stranu údolí k drcení a následnému vagónování.
5. Bývalé překladiště drceného kameniva z lomové drážky na železniční vagóny na k.ú. Kamenka. Dnes jsou drážka i odstavná kolej zrušeny.
6. Místo, kde dříve stával Drešlův, později Weidelův mlýn. Byl zbourán při výstavbě železnice v roce 1891. Ležel na k.ú. Vítkov. Na jeho místě byl postaven kamenný kříž.
7. Trojmezí katastrů Vítkov, Kamenka a Klokočova při ústí Lawirbachu do Čermenky – zde možná byli pohřbíváni sebevrazi a nějakým způsobem degenerovaní lidé.
8. Pylon s německým textem u katastrální hranice Kamenky (viz příspěvek Lawirbach).
9. Základy drtiče kameniva s výsypkami.

Lawirbach

Podle ústního podání bývalého ředitele spálovské základní devítileté školy a zaníceného vlastivědného pracovníka Františka Šustka se u České skály vlevá zprava do Čermenky potok zvaný Lawirbach.¹⁾

Údajně se ve středověku měli v těchto místech pohřbívát lidé, o nichž se myslelo, že jsou vampýři (během dne se chovali jako normální lidé a v noci sáli lidem krev jako upíři). Dnes však víme, že šlo většinou o lidi s nějakým poškozením těla nebo duševně choré. Na takovýchto místech byli též pohřbíváni vrazi a sebevrazi. Místa pro pohřbívání byla vybírána většinou na odlehlých a opuštěných místech, často na hranici panství, kde se stýkaly tři katastrální hranice. Podobné historicky doložené místo – tzv. Smolno – se nalézá například poblíž Zeleného kříže ve Vojenském výcvikovém prostoru Libavá a podobně je tomu u Zapovězeného lesa u Oder.

Snad právě takové místo se nacházelo i zde v údolí Čermenky při ústí potoka na

trojmezí Vítkova, Klokočova a Kamenky. Podporují to pověsti získané od starých obyvatel Vítkova a Klokočova, které zaznamenal František Šustek (ústní podání z besedy o historii a přírodě v roce 1992 v hospodě U stromu ve Spálově). Rovněž název vedlejšího údolíčka, jímž přitéká do Čermenky potůček z Kamenského rašeliniště, zvaného V Peklech – Pekla (Höllengrund) napovídá o opuštěnosti a divokosti místa.

Naše badatelská skupina se rozhodla terénním průzkumem osvětlit výše zmíněné domněnky a pověsti. Přesně v prostoru trojmezí však byla nalezena pouze jedna mince. Šlo o krejcar z r. 1800. Je otázkou, zda se hlouběji v zemi nenalézá něco cennějšího, což by mohlo být potvrzeno až sondážním výkopem.

V blízkosti trojmezí se mimo bývalého překladiště kameniva s vlečkou nachází další objekt, i ten má prozatím nepříliš objasněnou historii. Stojí vlevo ve svahu nad silnicí II. třídy

spojující Vítkovem s Odrami na katastrální hranici (či těsně u ní) mezi Vítkovem a Kamenkou.²⁾ Jde o pylon z umělého kamene, jehož horní část tvoří elipsovitě rozšířené zrcadlo (hlavice) se špatně čitelným německým textem.³⁾

Zprvu jsme předpokládali, že pylon může mít nějaký vztah k domnělému pohřebišti u Lawirbachu, uvažovali jsme také, že může být připomínkou míst, kde se v dobách protireformace scházeli jinověrci (luteráni, čeští bratři), kteří tzv. lavírovali. Jako příklad by se dala uvést historie Popského dolečku (Pfofengraben) v údolí Suché u Spálova.

Překlad textu, který provedli p. Karel Gold a Petr Bill, však říká něco zcela jiného, co nemá s legendou o Lawirbachu nic společného. Stala se zde nějaká lidská tragická událost o čemž svědčí nápis:

*An dieser
Stelle wurde
...ti Ehrenreich
am 22/4 1932 durch ein
grausames Geschick
der Liebe seiner
Eltern ent-
rissen*

*Na tomto
místě byl(a)
...ti Ehrenreich
dne 22. 4. 1932
krutým osudem
(krutou sudbou lásky)
vyrván(a) svým milujícím
rodičům*

Bohužel je jméno nečitelné a není jasné, zda šlo o muže či ženu. Berti či Gerti – zdrobnělina mužského jména Berthold, Bernard, Bertram nebo Gerhard, Gottfried, Gottlieb a podobně. Mohla by to být ale i žena – např. Otti, ale možná i jinak Gerti, Hedi, ...

Závěrem je třeba konstatovat, že oba objekty – pylon i domnělé pohřebišťe Lawirbach – dál skrývají svá tajemství, která vyzývají ke svému objasnění. Nenašel by se někdo z čtenářů, kdo by mohl pomoci k vysvětlení? Pokud ano, podělte se s námi.

*Květoslav Wiltsch,
Historicko-vlastivědný spolek v Odrách
Foto Radim Jarošek*

Poznámky

¹⁾ Lawirbach – *Lavierbach* je složené slovo z německého *lavieren* (často používaný výraz v rakouské němčině) a podstatného jména *der Bach*. Slovo *lavieren* má řadu významů – kroutit se, šikovně se proplétat, obcházet, rozlévat se, roztékat se atd. *r Bach* je potok. Tedy kroucíci nebo rozlévající se potok. Zdejší terén po levé straně silnice od železničního přejezdu dále k Vítkovu by tomuto rozlévání potoka odpovídal.

Karel Gold

²⁾ Poloha sloupu je vyznačena pod č. 8 v mapě u příspěvku Česká skála

³⁾ Podobný objekt se nachází i ve Slezských Vítkovicích. Tyto památné sloupy se vyráběly ve Vítkově. Informaci poskytl p. Berndt Malcher, rodák z Vítkovic, dnes žijící v NSR. *Jaroslav Duda*

Škola

Škola v Kamence čp. 86 v roce 1900. (Foto Karl Stabile, Fotografisches Atelier, Odrau). Uloženo v archivu Spálova.

Historie školního vyučování sahá v Kamence do roku 1760, kdy vyučoval ve vlastním domku chalupník a vysloužilý voják, snad invalida, Andreas Blaschke v č. 8. V minimálních prostorách a s nepravidelnou docházkou žáků všech věkových kategorií podle počasí a uvolnění z domácích hospodářských prací se vyučovalo hlavně v době mimo hlavních prací na poli. Žáci prakticky bez pomůcek a bez lavic byli odkázáni na odposlech triviálního učiva čtení, psaní a trochu počítání.

V době reorganizace školství za Josefa II. zde nacházíme jako učitele Antona Blaschkeho, pravděpodobně syna Andrease Blaschkeho a to v roce 1785, ale již 1788 zajišťoval vyučování v Kamence excurrando (výpomocně) učitel Stephan Tropper z Vésky.

Dekretem c. k. krajského úřadu v Hranicích byl zde ustanoven Anton Olbrich, který zde působil až do své smrti 1845. Vyučoval nejprve na výminku svého rodného domku č. 61 a později v tzv. staré škole č. 69. I tato škola však nevyhovovala ani nejzákladnějším potřebám a byla roku 1808 zrušena. Žáci měli chodit do školy do Vésky. Dne 28. srpna 1809 se všichni obyvatelé obce písemně zavázali, že si školu, která jim byla povolena výnosem Krajského úřadu z 16. října 1808 č. 5498, postaví na vesnici na vlastní náklady z dobrého materiálu bez příspěví studijního fondu, že ji budou udržovat stále v dobrém stavu a dále že budou učitelé platit určený pevný plat v hotovosti 130 zl. ve čtvrtletních splátkách, včetně poskytování povoleného ročního příspěvku na dřevo z c. k. církevního fondu 13 zl. 13 kr. Za tím účelem dali do zástavy své usedlosti a dovolili, aby toto písemné prohlášení bylo garantováno tím, že bude zapsáno do pozemkové knihy u každé jednotlivé usedlosti. Na čísle 69 se však učilo ještě do roku 1817, dokud nebyla dostavěna škola čp. 68.

Za učitele Olbricha zde působil několik pomocníků: r. 1812 Florián Tengler z Kamenky;

r. 1816 Friedrich Demel z Moravice; r. 1823 jeho syn Franz Olbrich; r. 1826 Wenzel Lipowsky; r. 1832 jeho druhý syn Josef Olbrich. Obec si žádala 1845 o právo na učitelské místo, což jí bylo přiznáno výnosem Moravsko-slezského zemského gubernia z 4. září 1845.

Od 1. září 1847 působil v Kamence jako učitel Jodef Mühr. Od září 1857 do konce března 1858 zajišťoval školní službu učitel Franz Wondra z Velkých Heřmáněk, poté sem přišel z Heřmáněk učitel Franz Zohner a zůstal tu do roku 1863. Od 20. dubna do 20. července 1863 tu byl prozatímním učitelem Emanuel Schreiber. Učitel Josef Pateyski z Vítkova tu působil až do své smrti 11. dubna 1868, pak učitel z Vésky Vilém Jakob excurrando, učitel Josef Rudolf od r. 1868 do r. 1872, poté odešel do Vésky. Jeho nástupce Josef Schindler z Hranic zde působil od 1873 do 30. května 1875. Roku 1874 byla schválena žádost obce, aby byla škola přeřazena ze třetí do druhé platové třídy, takže učitel měl nyní místo 400 zl. plat 500 zl. Po jeho odchodu do Tošovic sem opět z Vésky zajížděl Josef Rudolf. Od roku 1876 do r. 1882 byl zde učitelem Johann Mühr, po dalším vystřídání tří učitelů zde nastoupil v r. 1883 Franz Schilbab z Veselí.

Budova čp. 68 sloužila ke školským účelům až do roku 1893, kdy byla postavena přízemní budova nové školy nákladem 6 777 zl., jež dostala číslo 86. Děti však přibývalo a po 14 letech se prostory jevily jako nepostačující, a proto byla o prázdninách v roce 1907 zvednuta o jedno poschodí se dvěma třídami, škola se stala dvoutřídkou. V přízemí bydlel řídící a pomocný učitel, žáků nebylo daleko do stovky.

K další větší úpravě došlo v roce 1932, když rozšířením prádelny vznikla školní kuchyně. Dívky se tam učily vařit. Na jaře roku 1936, kdy byla obec Kamenka elektrifikována, byla i do školy zavedena elektřina a o prázdninách roku 1938 byl

Kamenská škola čp. 86 v roce 1930. Uloženo v Státním okresním archivu Nový Jičín.

ve škole instalován vodovod a ve sklepě tlaková domácí vodárna.

Válečné události v roce 1945 nenechaly školu nedotčenou. Při dělostřeleckém ostřelování za přechodu fronty zasáhl granát střechu a exploze zničila i jednu třídu. Okna se vysypala v celé budově. Za této situace nebyla škola ještě po prázdninách 1945 schopna provozu a nebyl ani český učitel. Češi za pomoci Němců, kteří tu ještě zbyli, se dali hned do opravy a koncem roku byla škola jakž takž připravena.

Pravidelné vyučování českých dětí začalo 14. ledna 1946. Prvním učitelem byl Vladimír Ježek z jižní Moravy. Učil dohromady všechny žáky od 1. do 8. ročníku společně. Bylo jich třicet. Po půl roce ho vystřídal od 1. září 1946 Stanislav Šustáček. Přibýlo dětí z dále přichozích rodin a vznikla druhá třída. Vyučovala v ní ředitelova manželka

První škola v Kamence. Foto Petr Lelek

Emilie Šustáčková. V té době se do Kamenky nastěhovalo několik rodin Rumunů (zemědělských dělníků) a počet dětí stoupl ze 33 na 51. Za rok, v létě 1948, Rumuni zase odešli do vlasti a škola se stala opět jednotřídkou. Za další rok (1949) se Šustáčkoví odstěhovali a byl sem přeložen Antonín Šustek, dosud učitel ve Spálově. Žáci od 6. ročníku už chodili do Vítkova.

K zásadním změnám došlo v roce 1956. Místní národní výbor se rozhodl vybudovat v obci zemědělský útulek pro předškolní děti zaměstnaných matek („laická“ mateřská škola, pracovaly zde pěstounky, nikoliv učitelky). Okresní hygienik souhlasil jen s umístěním ve škole v bytě ředitele. Antonín Šustek se odmítl přestěhovat do některého z nabízených rekonstruovaných domů v obci (tak zvaných dosídlovacích), proto byl přeložen. Na jeho místo nastoupil 1. září 1956 Milan Tomáš, učitel ze Starých Těchanovic. Bydlel zpočátku v jediné místnosti uvolněné po obecní knihovně ve škole. Z ostatních čtyř místností učitelského bytu vznikl tedy zemědělský útulek. Od října se škola opět stala dvojtřídní. Druhou třídu učila Eliška Staňková přeložená z Melče. Tu posléze vystřídala Jarmila

Druhá kamenská škola. Foto Petr Lelek

Bartošáková čerstvá absolventka novojičínského pedagogického gymnázia z Tošovic. Počet dětí se pohyboval stále okolo padesáti vlivem nové etapy dosídlování pohraničí.

V roce 1957 se začalo se zatrubněním potoka za školou, aby tu mohlo být vybudováno školní hřiště (dokončeno v roce 1960) a v roce 1958 se přistoupilo ke generální opravě celé školní budovy.

Od 1. února 1961 se škola jmenovala místo národní – „Základní devítiletá škola 1.– 5. ročník“. V té době dostávali žáci veškeré školní potřeby a učebnice zdarma na státní náklady. Od 1. září 1961 vystřídal paní učitelku Miroslav Boháč, učitel z Nového Jičina. Učil tu rok než se kolegyně, nyní provdaná Bürgermeisterová, vrátila z mateřské dovolené.

Dne 1. října 1965 se stala ze zemědělského útulku mateřská škola. První ředitelkou byla ustanovena Jaroslava Štěpánková z Oder, učitelkou Libuše Jašíčková ze Studénky.

Rozsáhlé stavební úpravy a technické vybavení, k nimž došlo v roce 1971 v rámci pomoci pohraničí, dosáhly hodnoty díla cirka jeden a půl milionu korun ze státních prostředků! Ještě

Třetí škola v pořadí. Foto Petr Lelek

Poslední školní budova. Foto Petr Lelek

ke mnoha dalším vylepšením interiéru i k vybavení školy moderními didaktickými pomůckami došlo během následujících let. Ironií osudu však pozdě. Počet dětí připadajících v úvahu pro školní docházku v budoucích letech neklamně ukazoval, že dojde k zániku druhé třídy. Porodnost klesala. Mladí lidé odcházeli z obce, obyvatelstvo stárne a nové byty se nestavějí: roku 1973 byla Kamenka zahrnuta do tzv. IV. kategorie obcí, s jejichž dalším rozvojem se do budoucna nepočítá. Bytovky plánované v Kamence budou stát v Heřmanicích.

Dnem 30. června 1972 se datuje konec dvojtřídní školy v Kamence, učitelka Jarmila Bürgermeisterová šla od 1. září 1972 spolu s částí zdejších žáků do sousedních Heřmanic. Malá kamenská jednotřídka bez perspektivy existovala ještě tři roky. Do června 1973 ji řídil Milan Tomáš, další dva roky po něm Jarmila Bürgermeisterová, která se vrátila zpět z Heřmanic.

27. červen 1975 byl posledním vyučovacím dnem kamenské školy. Učilo se v ní nepřetržitě od roku 1893, z toho česky od roku 1946. O inventář se rozdělily škola v Heřmanicích a mateřská škola v Kamence.

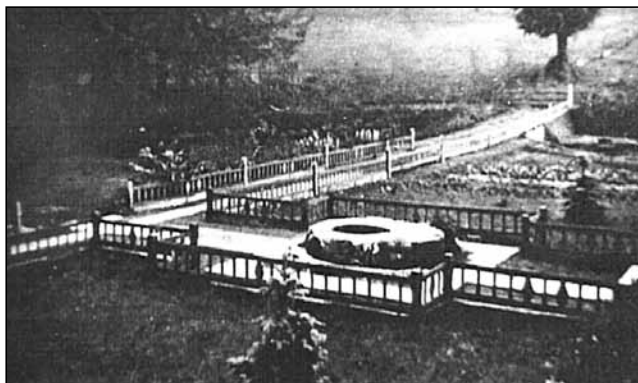
Krásná renovovaná škola v Kamence naštěstí slouží dále školským účelům jako jakési újezdní zařízení pro Kamenku, Heřmanice, Vésku a Vlkovice a v jednu dobu i pro Odry, kde měli v mateřinkách plno a továrna Optimit sem denně dopravovala až 10 dětí svých zaměstnankyň mikrobusem.

To všechno je dnes už dávnou minulostí, neboť už opět i nad mateřskou školou visí Damoklův meč uzavření pro malý počet dětí. Velká škoda.

Milan Tomáš

(starší údaje před r. 1945 jsou čerpány rovněž z Rollederovy kroniky)

Koupaliště

Koupaliště někdy před 2. světovou válkou. Fotografie poskytla německá rodačka z Kamenky p. Bloeckerová.

V letech 1935–1937 vybudovala obec ve vlastní režii pod vedením stolařského mistra Karla Olbricha veřejné koupaliště. V obci byla též založena Plavecká a bruslařská jednota. Hlavní dozor nad údržbou a provozem koupaliště měl tehdy právě stolař Karl Olbrich z čp. 97

Koupaliště se nacházelo v údolíčku Kamenného potoka na hranici s Věskou. Byly vybetonovány dva bazény (pro děti a pro dospělé) se zařízením na výměnu vody, šatnami, kabinami, písčitou „pláží“ i s restaurační místností. Okolí bazénů i budov bylo jedinečně upraveno: uprostřed květinových záhonků a okrasných keřů lemovaných dlažděními chodníčky se peril vodotrysk. Opodál bylo místo pro hudbu a tanec. Koupaliště bylo napájeno ze čtyř studní ve svahu v okolním lese, voda se nejdříve předeřívávala v dětském bazénu. Potok koupaliště obtékal v rourách a neznečišťoval je. Dokonce osvětlení bylo elektrické, koupaliště mělo vlastní dynamo. Chodili sem nejen obyvatelé Kamenky, ale i návštěvníci z Fulneku, Vítkova a Oder.

V 2. světové válce bylo koupaliště neudržované a částečně zdevastované. Hned v roce 1946 začali noví osídlenci s jeho obnovou. Obchodník Husák s hostinským Pastouškem opravili přívod vody, kabiny, upravili okolní terén a začátkem června 1946 bylo koupaliště slavnostně otevřeno.

Ubíhaly roky a koupaliště pozvolna chátralo a koncem padesátých let bylo dílo zkázy již téměř dokončeno.

V roce 1961 se plánovalo vyčištění bazénu a další práce, brigády ale časem ustaly. K betonování stěn bazénu došlo až na podzim roku 1973, beton ale zničily předčasné mrazy, a tak se část hotového díla musela opravit až na jaře 1974. Pozemek patřící obci Kamenka byl převeden do správy MNV Heřmanice, byla opravena a zpevněna komunikace ke koupališti od Vésky, vyčištěn přívod vody, provedeny nátěry, hrubá stavba šaten, oplocení a další práce. Pouze dva roky však bylo koupaliště využíváno k rekreaci a koupání. Pak přišlo sloučení s Odrami a převedení koupaliště do dlouhodobého užívání pionýrské organizaci „Svazarmovci“ z Ostravy a děti z Ostravska zde trávily prázdniny. V areálu stával stanový tábor, samotné koupaliště ale chátralo a nakonec byl i tábor v 90. letech z hygienických důvodů zakázán.

Pak přišel onen neblahý rok 1997 s červencovou

Koupaliště v dubnu 1999, kdy bylo již povodní v roce 1997 silně poškozeno. Dnes však destrukce pokročila ještě podstatně dále ... (Foto Jaroslav Duda)

povodní a vody rozvodněného Kamenného potoka způsobily totální devastaci celého areálu. Místo postupně pohlcuje vegetace ...

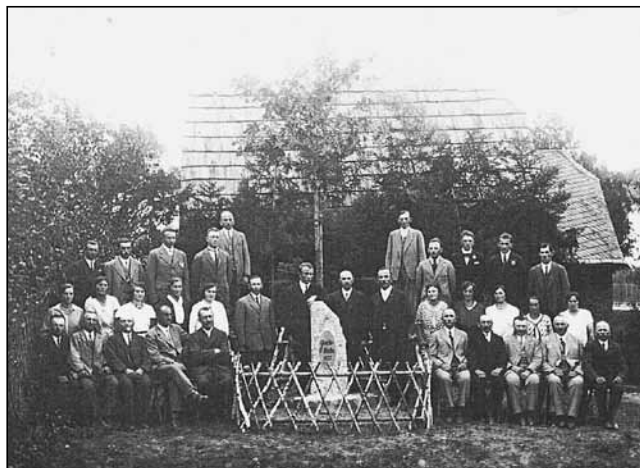
Jaroslav Duda

(s využitím materiálů Státního okresního archivu Nový Jičín)

Další místa a stavby

Goethův pomník

V roce 1932 umístil uprostřed obce ke stému výročí úmrtí slavného básníka Německý kulturní svaz spolu se Spolkem Němců k jeho počtě pamětní kámen. Na kameni byl nápis „Goethe – Eiche 1932“ a vedle něj byl vysazen dub (viz foto).

Pomník padlým rudoarmějcům

První čeští osídlenci postavili z vděčnosti za osvobození Československé republiky a Kamenky dvěma zde padlým rudoarmějcům kamenný pomník. Stojí u hlavní silnice naproti domu čp. 9 nedaleko kaple (na místě bývalého Goethova pomníku). Vyzdíl ho předseda prvního místního národního výboru Josef Pastušek. Na čelní stěně má mramorovou desku s nápisem „Za naši

svobodu jste bojovali, za naši vlast jste padli, my věrní vám zůstaneme“. Rudou plechovou hvězdičku na vrcholu někdo v roce 1989 ulomil. Slavnostní odhalení se konalo 5. května 1946 za vysoké účasti místních lidí, ke kterým se připojil průvod občanů z Heřmanic. Okolo pomníku byly vysázeny čtyři mladé lípy, ze kterých se do dneška uchovala jediná. Pomník je v seznamu památek svého druhu a pečuje se o něj.

Foto Petr Lelek

Hostince

První výčep lihovin byl na čp. 1, tehdejším fojtství, otevřen roku 1896. O dva roky později se začalo se stavbou obecního hostince čp 87. Po dobu stavby se nalévalo ve výměnku na čp. 12,

aby se využilo dosažené (získané) licence. Obecní hostinec sloužil také jako zájezdní hospoda.

Dorfwirtshaus in Kamenig.
Nach einem Eisenbilde von N. Gerlich.

Převzato z Rollederovy kroniky

Hraniční kámen

Přesně na trojmezí katastrálních hranic mezi Kamenkou, Věskou a Slezskými Víkovicemi se nachází hraniční kámen. Na kameni jsou ze třech stran římské číslice – konkrétně XXXII – a písmena D (Dörfel), K (Kamitz) a W (Wolfsdorf). Byl osazen do terénu kolem roku 1836.

Foto Jaroslav Duda

Mezníky v Panském (Oderském) lese

Hranice Panského lesa byly vyznačeny přímo v terénu očíslovanými mezníky a do dnešních dnů se jich dochovalo velké množství. Kameny pocházejí, resp. byly osazeny do terénu, v období 1785–1840.

Silnice

Foto Petr Lelek

Okresní silnice z Oder do Vítkova vedla v 19. století přes Vítkovku a Kamenku. Už v roce 1832 byla snaha přeložit ji do údolí Odry a Čermenky. Přeložení však nebylo provedeno. V roce 1879 byly však předloženy plány a výkresy pro novou okresní silnici a v roce 1880 byla stavba v údolí Odry a Čermenky realizována. Obec Heřmanice prosila o zachování staré silnice, ale neúspěšně. Marné byly i petice obcí Kamenka a Véska, aby byla znovu vyměřena cesta v minulosti zrušená cesta Kamenka–Vítkov, neboť nejvyšším rozhodnutím z 24. listopadu 1888 schválilo Jeho Veličenstvo usnesení Zemského sněmu, které se vyslovilo pro zrušení okresní silnice z Oder přes Kamenku do Vítkova v obcích Tošovice, Víkovic, Véska, Heřmanice a Kamenka. Po opětovných žádostech však byla dříve zrušená okresní silnice Odry–Kamenka v roce 1896 opět prohlášena za okresní.

Ke stavbě, resp. zkvalitnění okresní silnice Odry–Kamenka–Vítkov se stavěla roku 1856 z nařízení opavského hejtmanství za pomoci kamenských

rolníků. Sedláci se však zdráhali, silnici budovali liknavě a termín byl několikrát prodloužen. Nakonec přišlo do vesnice z trestu na rolníky 35 vojáků s velitelem a ubytovali se až po čtyřech u těch sedláků, kteří se nařízení nejvíce protivili. Výsledek byl překvapující – během čtrnácti dnů byla silnice dobudována. V letech 1925 až 1927 pak došlo k přeložení silnice a jejímu napřímení přes obec.

Na staré okresní cestě do Vítkova se za zatáčkou u rašeliniště dochoval starý kilometrovník (viz foto).

Zdroj:

Rollederova kronika

Cesty

Kilometrovník č. 12 na staré kamenské cestě. Foto Petr Lelek

Stará kamenská cesta (vlevo kilometrovník). Foto Petr Lelek

Z Kamenky vede lesem cesta jako spojka k silnici Odry–Vítkov. Prochází místem nazývaným „Holzgrund“. Zde vlastnila obec břidlicový lom, kde se získávala krytina na školu stavěnou počátkem 19. století a v roce 1828 vybudovanou kapli.

Druhá spojovací cesta, která vede ze severního konce vesnice k silnici do Vítkova, v údolí Čermanky se nazývala Mühlweg – *Mlýnská cesta*. Zde kdysi stával vodní mlýn. Nedaleko tohoto místa se nachází kamenolom, dříve patřící k usedlosti č. 4.

Třetí spojovací cestou do oderského údolí je tak zvaný „Diebsteig“ – *Zlodějská stezka*, stezka podél Panského lesa.

Čtvrtá spojnice měla název „Der schlimme (krumme) Weg“ – *Špatná (Křivá) cesta*, která se u bývalého čermenského mlýna připojuje na okresní silnici.

Za zmínku stojí ještě na hranici ke Kunčicím a Vítkovicím vedoucí chodník dříve nazývaný „Städtersteig“ – *Měšťácký chodník*.

Jaroslav Duda, Karel Gold

Zdroje:

Rollederova kronika (1903), Kamitzer Gedenkbuch (Karl Köhler) a Chronik der Gemeinde Kamitz (Josef Malcher)

Tak vypadalo kamenské fojtství. (Státní okresní archiv Nový Jičín) Foto Petr Lelek

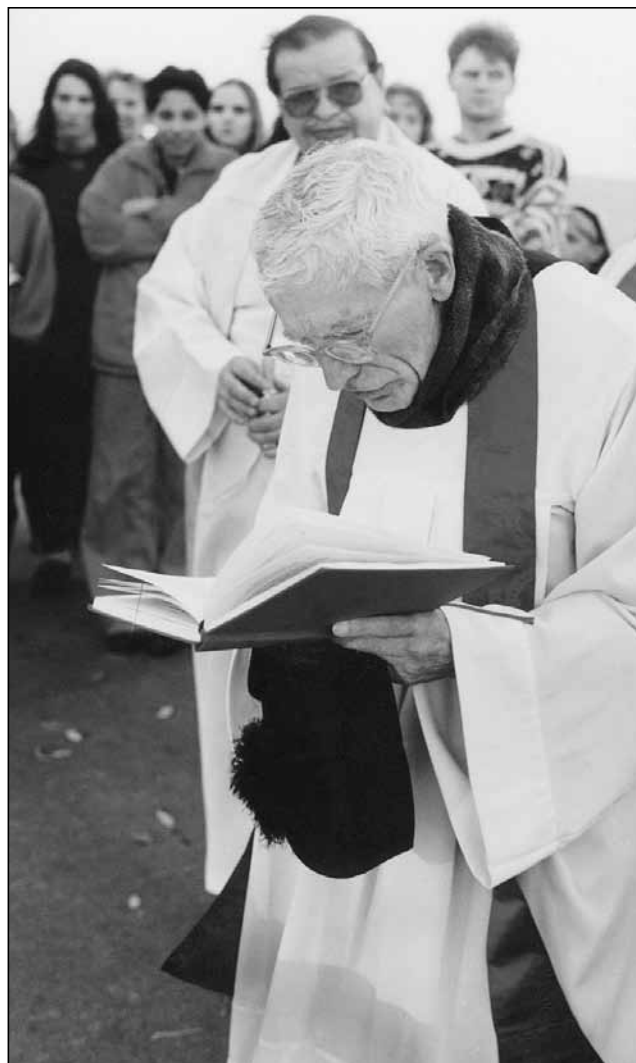
Pohlednice ze 30. let 20. století. (zapůjčena Milanem Tomášem)

Osobnosti

Farář František Bureš

V letech 1962–1998 působil na zdejší římskokatolické farnosti se sídlem ve Vésce farář František Bureš. Pocházel z Jestřábí na Valašsku, kde se narodil 5. ledna 1922 ve skromných venkovských poměrech. Po ukončení základní školy studoval na Velehradě u jezuitů a pak na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži, kde maturoval v roce 1942. Dále studoval teologii na Bohoslovecké fakultě v Olomouci, kde přijal kněžské svěcení 5. července 1947. Působení v duchovní správě začal jako kooperátor v Lipníku nad Bečvou, později v Bílovci, jako provizor v Březové a pak v Jindřichově na Opavsku a jako administrátor v Šenově u Nového Jičína a ve Vésce u Oder (od 26. dubna 1962), kdy byl nakonec titulárním farářem. Za dobu svého působení ve Vésce nechal opravit střechu a fasádu na tamějším

kostele, střechu na kostele ve Vlkovicích a fasádu a střechu na kapli v Heřmanicích.

Po odchodu na odpočinek v roce 1998 dosud žije v Charitním domově pro zrakově postižené ve Vlastovičkách u Opavy. I tam přes svůj věk a podlomené zdraví působí jako duchovní v ústavní kapli.

V Kamence se zapsal jako mimořádně vzdělaný člověk znalý nejen několika jazyků (hebrejštinu, řečtinu, latinu, angličtinu, němčinu, španělštinu, italštinu a trochu i maďarštinu), ale i botaniky a matematiky. Umí hrát na harmonium a varhany. Svými schopnostmi a znalostmi pomáhal ochotně spoluobčanům, zvláště studujícím. Byl příkladem nesmírně skromného a morálně vynikajícího člověka. Veškeré své volné prostředky investoval do rozsáhlé vícejazyčné knihovny ve které studoval celý život. V církevní sféře získal titul konzistorního rady.

Milan Tomáš

(doplněno dle textu Životopis P. Františka Bureše od Jiřího Šenkeříka z Heřmanic u Oder, Véska 92)

Farář Valentin Nepustil (uprostřed). Foto poskytl bývalý kronikář Věský Ferdinand Olbrich.

Z dalších osob, které se o Kamenku zasloužily stojí za to zmínit se alespoň o **Ferdinandu Paulerovi**, který byl v letech 1849–1882 starostou obce. Za jeho působení byla postavena okresní silnice do Vítkova. Po jedno období byl poslancem Zemského sněmu, v letech 1873–1880 byl členem c. k. školní rady v Opavě a byl nositelem zlatého kříže Za zásluhy s korunou.

Nelze také opomenout faráře **Valentina Nepustila** z farnosti Véska, ke které Kamenka patří. Působil zde v letech 1905–1934, odkud odešel jako konsistoriální rada do Troubek u Přerova. Byl to lidový, velmi oblíbený kněz, který pro své obce hodně vykonal.

V souvislosti s Kamenkou se někdy uvádí i **Mikuláš Albrecht z Kaménka Silesius**. Jde však o mylný údaj, neboť vřazení místa narození M. A. do Kamenky u Oder je mylné. Údaj vnesl do literatury fulnecký lékárník S. V. Oppl v roce 1928 (viz příspěvek Jaromíra Peterky „Mikuláš Albrecht z Kaménka“ ve Vlastivědném sborníku okresu Nový Jičín r. 1992, č. 49).

Mikuláš Albrecht se narodil v Horním Slezsku, v Kamionku, malé osadě městečka Krapkowice asi v roce 1547.

Turistická základna TOM v Kamence

Turistická základna TOM. (Foto Petr Lelek)

V polovině prosince roku 2002 zakoupila Asociace turistických oddílů mládeže základnu pro své členy – dům č.p. 50 v Kamence. Chalupa neslouží jen „tomíkům“ – je zde možno poskytnout ubytování i jiným zájemcům z řad veřejnosti.

Kapacita objektu je 25 osob (max. 35), k dispozici rovněž pozemek pro stany, travnaté

hřiště, ohniště, možnost parkování aut a uložení kol nebo lyží.

Nutný je vlastní spacák, dále přezůvky, utěrky, mycí prostředky a WC papír.

Vybavení: topení ústřední na tuhá paliva a elektřinu, sprchy a WC, teplá voda, plně vybavená kuchyňka (lednice, mrazák, plynová kamna i vařič, nádobí, hrnce, nože), klubovna a jídelna.

Cena za ubytování:

Pro nečleny Asociace TOM, KČT, LLM a Junák 70 Kč za noc, plus cena energie (v průměru asi 80–90 Kč za noc). V termínu 23. 12. – 2. 1. je sazba dvojnásobná. Minimální obsazenost je 10 osob (mohou přijet např. i dva turisté, ale platí za všech deset).

Adresa základny:

TZ TOM
Kamenka č.p. 50
742 35 Odry

Kontakt na správce – objednávky:

PhDr. Pavel Vaňásek
Opavská 126
749 01 Vítkov
tel.: 608 444 722

Nový život na železniční zastávce Klokočov

V romantickém lesnatém údolí říčky Čermenky stojí od roku 1891 budova železniční zastávky Klokočov z ostře pálených cihel. V době zahájení provozu lokální dráhy Suchdol nad Odrou–Budišov nad Budišovkou bylo toto místo nejbližší velké vesnice Klokočov, podle níž dostala zastávka své jméno. Paradoxem však je, že budova č. p. 85 stojí na katastru vesnice Kamenka, podle níž mohla být zastávka také pojmenována. Sloužila totiž až do šedesátých let minulého století jako hlavní místo pro spojení s okolním světem pro obě vesnice. Ještě dnes vzpomíná pan Ing. Tomáš z Kamenky, jak právě odtud jezdíval na studie a jak na zastávku musel chodívat skoro hodinu pěšky ze svého domova.

Původně železniční zastávka Klokočov nesloužila pouze osobnímu provozu. Na nástupišti byla zřízena manipulační kolej pro nakládku dřeva z okolních lesů. Užitečná délka koleje byla 50 m a vešly se na ni tři železniční vagony. Proto byl v blízkosti vybudován manipulační sklad se zázemím pro manipulanty a lesní dělníky. V té době byla nad železniční zastávkou Severomoravskými státními lesy provozována lesní školka, kde byly pěstovány sazenice lesních dřevin pro obnovu okolních lesů. Do dnešních dnů tuto bývalou lesní školku připomíná dožívající oplocení a lesní porost z ponechaných i náletových dřevin. Protože se skládka dřeva nacházela pod vedením vysokého napětí, byla zrušena po tragické nehodě, ke které došlo u Severomoravských státních lesů při nakládání dřeva pod vedením vysokého napětí na Budišovsku. Po zrušení nakládky dřeva byla později odstraněna i manipulační kolej. V devadesátých letech minulého století pak byla zrušena dřevěná stavba, kde bylo zázemí dřevoskladu a která stávala u silnice vlevo od vjezdu k železniční zastávce.

Železniční zastávka Klokočov plnila v době parního provozu funkci technologickou, protože se zde parní lokomotivy před stoupáním trati do Vítkova doplňovaly („dozbrojovaly“) vodou. Za tím účelem byla zastávka vybavena studnou a vodním jeřábem. Čerpání vody do lokomotivy se z počátku dělo pomocí parního pulzometru, tj. čerpadlem využívajícím tlaku páry samotné lokomotivy. Protože bylo toto doplňování vody

pomalé a poněvadž takto nebylo možno čerpat vodu do tzv. „kropicích vlaků“ tažených motorovým vozidlem (tyto vlaky kropily kolejiště herbicidy proti růstu trávy), byla ve svahu nad vodním jeřábem vybudována podzemní nádrž, do které byla voda ze studny tlačena elektrickým ponorným čerpadlem a z níž pak do vodního jeřábu tekla samospádem. Vodní jeřáb byl často v provozu v letech 1955–1959 při stavbě Kružberské přehrady a vodovodního přivaděče. Tehdy pro vodu do Klokočova zajížděla lokomotiva ze stanice Vítkov-Janské koupele, kde sloužila v zimním období k rozmrazování šterku a písku ve výsypných vozech parou. Po skončení provozu parními lokomotivami v sedmdesátých letech minulého století byl vodní jeřáb ponechán svému osudu a zub času vykonal své dílo.

Samotná budova zastávky se původně skládala ze čtyř místností, verandy a dřevěného venkovního suchého WC. Ze strany od nástupiště byla čekárna a služební místnost (výdejna jízenek). Z druhé strany byla veranda, kuchyně a ložnice. Po druhé světové válce bydlela v bytě rodina Jana Tylicha, který pracoval v železniční stanici Suchdol n. O. jako referent, Jeho manželka prodávala na železniční zastávce jízenky a prováděla úklid. Později se odstěhovali do železniční stanice Hladké Životice a uvolněný byt obdržela rodina Františka Martinčíka, který pracoval v železniční stanici Odry jako skladištní dělník. Výdejna jízenek byla zrušena a služební místnost byla uvolněna pro bydlení. Manželé Martinčíkovi měli šest dětí, z nichž syn se stal strojvedoucím a dvě dcery pracují jako osobní pokladní u ČD. Rodiče a dvě děti zemřeli, dospělé děti se odstěhovaly a poslední zde žijící syn Josef, se z železniční zastávky Klokočov přestěhoval do domu s pečovatelskou službou do Vítkova v roce 1995. Zde žije dodnes. Od roku 1995 zastávka chátrala a hrozil jí podobný osud, jaký postihl železniční zastávku Mankovice.

Celý areál pustl, byly zbourány okolní kůlny, po nichž zůstaly v okolí spousty odpadů. Původní zahrádka zarostla vysokou buřinou. Co bylo však nejhorší, že objekt samotné železniční zastávky

Jezdci na jednom z country expresů.

přitahoval nenechavce a různé pobudy, kteří se zde zanechali např. satanistické symboly. Těmito symboly byla vymalována každá místnost. A tak bylo pouze otázkou času, kdy někdo ukrade plechovou krytinu ze střechy a zastávka tak bude odepsána k demolici.

Chátrání železniční zastávky Klokočov nedalo spát ochráncům přírody z Oder (členům Základní organizace Českého svazu ochránců ev. č. 70/13 v Odrách), kteří chtěli tento památkově hodnotný objekt zachránit. Pro zjištění stavu železniční zastávky uspořádali „zjišťovací“ výpravu. Při bližším ohledání se nám vybavily vzpomínky, kdy zastávka ještě fungovala. Mnozí z nás, a to nejen my - ochránci přírody, tady prožili nezapomenutelné okamžiky. Dokladem toho jsou dodnes čitelně vyrytá jména stovek návštěvníků na cihlách po obvodu stavby. Jména jsou psána česky, rusky i německy. Kolik adresných i neadresných návštěvníků toto místo muselo asi navštívit. To nikdo nespočítá. Určitě vzpomínají, jako my ochráněři, na to, co zde prožili. Proto jsme na nejbližší členské schůzi rozhodli, že se pokusíme vzít si zastávku do pronájmu jako terénní základnu. Do budoucna jsme ji chtěli dokonce od ČD koupit, aby sloužila jako základna pro milovníky přírody, skauty a pro ekologickou výchovu mládeže.

Po podání oficiální žádosti nám byla železniční zastávka Klokočov v roce 1997 pronajata. Po vyřízení všech formalit souvisejících se změnou užívání zastávky z bytu na terénní základnu jsme se na jaře roku 1998 dali do práce. Nejdříve jsme se snažili zastávku zabezpečit proti další devastaci. Nic však nezabránilo darebákům z okolí, aby nám i přes zabezpečení občas nezpůsobili nějakou škodu. Proto další zabezpečovací akce urychlujeme, aby každý věděl, že zastávka opět někomu slouží.

Nejvíce práce dalo uklidit okolní prostranství a půdu od odpadků. Byla toho traktorová vlečka. Také zlikvidování buřiny bylo problematické. V letním období jsme vnitřní prostory vymalovali, vybitá okna zasklili a okenice zpevnili, aby to zloděje odradilo. Postupem doby byla naše vznikající

základna vybavována i inventářem. V začátku nám nejvíce pomohla firma Optimit a. s. Odry darem různých skříní, lavic, židlí a jiných věcí ze zrušeného učňovského střediska. Dík za to patří především tehdejšímu řediteli panu Ing. Milanovi Tomášovi z Kamenky. Ostatní vybavení se shánělo postupně od soukromým dárců. Tu přibýly matrace, peřiny, váleudy, jindy nádobí, či jiné drobnosti.

Při červencových povodních v roce 1997 byly sklep, zdevastovaná studna i okolí železniční zastávky zaplaveny vodou z Čermenky. Do bývalého bytu a čekárny se však voda nedostala. To dokládá dokonalost stavitelství našich předků, kdy pouhým pozorováním krajiny a předáváním letitých zkušeností, navrhovali a stavěli pěkné a přitom účelné stavby. A to bez počítačů, internetu a jiných výdobytků moderní doby.

V roce 1998 jsme požádali Nadaci rozvoje občanské společnosti v Praze o dotaci k odstranění povodňové škody u studny. V rámci této dotace jsme provedli celkový úklid okolí studny a železniční zastávky, odvedli od studny vody z dešťových svodů budovy zastávky, studnu jsme vyčistili a opakovaně vyčerpali, osadili jsme nové betonové skruže, dvoudílný kryt a novou ruční pumpu, obetonovali jsme ústí studny a samotnou studnu jsme opakovaně vydesinfikovali. Protože je studna veřejně přístupná a nejsme schopni garantovat čistotu vody ve studni, vodu považujeme za užitkovou a ke konzumaci ji používáme pouze po převaření.

Každým dalším rokem se organizaci podařilo vylepšit zastávku, takže ten, kdo na zastávce déle nebyl, vždy okamžitě poznal, že je tu něco nového. Lidé nám v našem snažení začali fandit,

Interiér kuchyně na zastávce.

Country expresy byly velmi hojně navštěvovány.

a tak bych uvedl jeden až dojemný případ. Jednou zastavila u zastávky starší škodovka a vystoupil z ní starší muž. Řekl, že nás již delší dobu pozoruje a že nám moc fandí.

No a zajímal se, jestli něco nepotřebujeme, protože rád pomůže. Obešel pak celou budovu načež poznamenal, že do čekárny sežene novější dveře a místo vytlučených luxfer nechá udělat nové okno. Ten dobrý muž – „KAMARÁD“ se jmenuje Max. Alespoň touto cestou mu za jeho nezištnou pomoc děkujeme.

Je potřeba zmínit, že zastávka začala také sloužit veřejnosti. Udržujeme v provozu samotnou čekárnu, která je na rozdíl od ostatních podobných železničních zastávek na stejné trati cestujícím stále k dispozici. Mimo to však železniční zastávka Klokočov díky své poloze v lesnatém údolí Čermenky začala sloužit cestujícím a účastníkům zvláštních jízd parních vlaků – především jarních a podzimních country expresů. Zde se vždy odbýval hlavní program v podobě přepadení vlaku westernovými jezdci při jeho zpáteční jízdě od Vítkova. Country expresy začaly být tak populární, že jsme je v posledních letech organizačně zajišťovali s vypětím všech sil. I když má naše organizace přes 20 členů a při Country expresech nám nezištně vypomáhali další kamarádi a známí, vždy jsme měli plné ruce práce a to nejen při samotné akci.

Zastávka musela být vždy připravena v předstihu. Pro jezdce na koních bylo třeba zřídit úvaziště koní, pro návštěvníky lavice a stoly u ohniště, postavit prodejní stánky, přístřešky a uklidit široké okolí zastávky od všech odpadků. Dále bylo třeba opravit dešťové svody a okapy, natřít střechy, opravit plot, postavit kůl pro házení nožů, vyséct trávu, připravit dříví na opékání, instalovat pytle na odpadky, natáhnout lanko na pouštění skřítky Prutníčka a zajistit další nutné práce.

Největší přípravnou akcí pro jízdy Country expresů bylo zprovoznění vodního jeřábu sloužícího k doplňování vody do parních lokomotiv. Tuto naši iniciativu podpořila svým grantem další nadace – OPEN SOCIETY FUND Praha. Nebýt našich

přátel z Klubu historie kolejové dopravy z Ostravy nebo např. Zdenka Kaspříka, který nám pomohl s odbornými zámečnickými pracemi, stěží bychom tuto akci zvládli.

Při samotných jízdách Country expresů byl pro děti (ale i pro mnohé rodiče a prarodiče) hlavní atrakcí let skřítky Prutníčka, kdy byla vyprávěna samotná pověst. Na konci vypravování byly děti vyzývány, aby skřítky přivolaly, což se jim vždy podařilo. Tuto bájnou postavíčku z pověstí Oderska vytvořil přednosta železniční stanice Suchdol n. O. v. v. pan František Macek z Oder. K dobré náladě cestujících Country expresů i návštěvníků železniční zastávky Klokočov pravidelně hrály 2–3 country kapely. Součástí programu byly i vlastivědné exkurze, kdy cestující parního vlaku mohli pokaždé navštívit jiný malebný kout Budišovska a Vítkovska.

K oslavě 110. výročí zahájení provozu (stalo se tak 15. října 1891) na lokální trati Suchdol n. O.–Budišov n. Bud. uspořádali ochránci přírody spolu s Klubem historie dopravy z Ostravy, s dalšími spolky a s městy a obcemi podél této tratě dne 13. 10. 2001 jízdu tří historických vlaků (dvou zvláštních parních a jednoho motorového nasazeného na běžné spoje) s bohatým kulturním programem. Celodenní program byl netradiční v tom, že oba zvláštní parní vlaky při jízdě z Budišova n. Bud. do Suchdolu n. O. cestovaly časem. Město Budišov n. Bud. se odělo do období začátku provozu na této trati, Vítkov byl ve znamení První republiky, železniční zastávka Klokočov byla v obležení fašistických vojsk, Heřmánky připomněly padesátá léta a tramping a v Odrách připravený 1. máj připomenul období reálného socialismu. V Suchdole n. O. již z rána proběhlo v obci slavnostní znovuodhalení sochy císaře Františka Josefa II. a v železniční stanici se uskutečnila velká výstava železniční techniky, lokomotiv a v čekárně výstava železničních modelů.

Na oslavu konce 2. světové války 8. května spolupořádali oderští ochránci přírody s městy Vítkov a Odry další veřejnou akci a sice Otevírání

Program zpestřovala i vystoupení kapel.

cyklistické sezóny jízdou po cyklostezkách Oderska a Vítkovska. Na železniční zastávce Klokočov byl pro všechny zúčastněné připraven program s občerstvením. Pokud již vykuklo teplé jarní sluníčko, byla velikou atrakcí soutěž o „Miss a Missáka mokré tričko“ spočívající v koupeli pod vodním jeřábem. Odvážní dostali diplom a drobnou cenu.

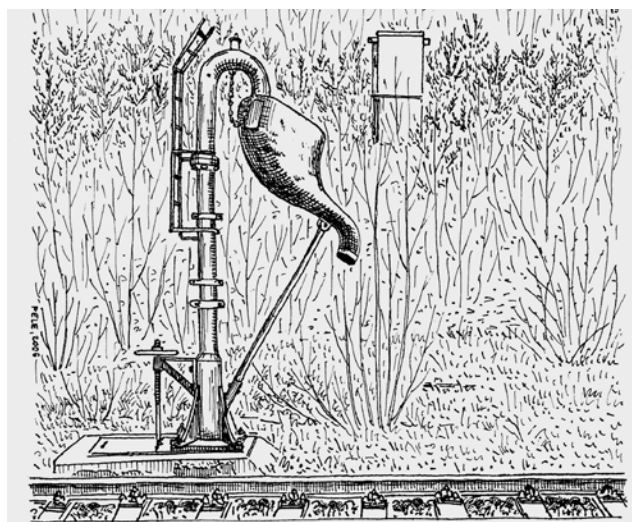
To je zhruba výčet akcí pořádaných na železniční zastávce Klokočov ochránci přírody z Oder pro širokou veřejnost.

Protože stárneme, ubývá nám sil i aktivních členů, rozhodli jsme se v roce 2006, že již tak náročná akce pořádat nebudeme a že se vrátíme k našemu hlavnímu poslání – chránit přírodu. Doufáme, že se najdou jiné spolky, které snad naši aktivitu převezmou.

Do budoucna se zaměříme na to, aby byl chod zastávky komornější a aby ji mohli navštěvovat ve větší míře ochránci či milovníci přírody. Zastávku totiž půjčujeme ověřeným kolektivům za symbolické režijní náklady. Rádi zde vidíme železničáře nebo dětské oddíly mládeže, se kterými máme jen ty nejlepší vztahy.

Původně obytná část zastávky má tři místnosti – kuchyň, klubovnu a ložnici. V kuchyni jsou kamna na dříví, malá kuchyňská linka (pro vodu je nutno chodit ke studni), stůl, poličky a skříň s nejnütnejším nádobím. Klubovna je vybavena rohovým krbem, dlouhým stolem, židlemi, křesly a dvěma rozkládacími válendami, na nichž se dá spát. V ložnici máme tři vojenské dvouposchodové postele a několik odkládacích skříní. Věci se dají odkládat rovněž ve vstupní chodbě vybavené věšáky. Z této chodby se vstupuje do malého sklepa, který spolu se spíží slouží k uchování potravin. V letních měsících je možno spát na půdě, kde máme 14 postelí. Půda sice není vytápěná, ale postele máme vybaveny lůžkovinami. Otužilejší návštěvníci si tak mohou spaní vyzkoušet i v zimě.

Vodu na vaření i na hygienu si nosíme ze studny. U studny se nesmí umývat kvůli možnému znečištění. U budovy zastávky jsme si zřídili

Vodní jeřáb u zastávky na kresbě Petra Leleka.

přístřešek o rozměrech asi 5 x 10 m, který je vhodný pro posezení a oslavy. Dva záchody jsou suché – klasické latríny. Z dob pořádání Country expresů máme u železniční zastávky zřízena dvě ohniště s posezením u stolů kdo zažil stmívání v údolí Čermanky u ohně, jistě na tu romantiku do konce života nezapomene.

Okolí železniční zastávky Klokočov je vhodné k výletům pěšky, na kole i vlakem. V houbařské sezoně nalezne hříby každý. Nejbližší možnost koupání je v Odře u Klokočůvku, ve Vítkovském Balatonu nebo na koupališti v Odrách. Poblíž železniční zastávky Klokočov se nachází chráněné území – Přírodní památka „Na Čermence“, a další přírodní zajímavosti jako Kamenské rašeliniště, opuštěný důl na břidlici Marie, odchovna koní plemene Slezský Norik ve Františkově dvoře u Klokočova, ranč „U Kulhavé sovy“ v Klokočově, skalní ostroh s vyhlídkou „Švédská skála“. Pěkný je i výlet do údolí řeky Odry k poutnímu místu Panna Marie ve skále u Spálova.

To je zhruba vše, co by se dalo říct o naší zastávce. Milovníky přírody vždy vítáme, STAČÍ ZAKLEPAT.

*Květoslav Wiltšch
Foto Petr Lelek*

Pověsti

O ztraceném formanovi

Několik polí dále vpravo od cesty směrem na Vítkov, asi tam, kde začíná les Fojtství, se nachází bažinaté místo, o kterém se vypráví, že dříve tam nebylo bezpečno. Za noci tam tančily bludičky a bylo slyšet děsivé výkřiky hio, hio apod. Forman vezoucí o Štědrém dni náklad soli se dostával pro špatnou cestu, která tudy tehdy vedla do Vítkova, velmi pomalu dopředu. Koně strašně mlátil a nehorázně klel. Za trest se tam s koňmi i povozem propadl a nemůže najít pokoj.

Lupiči (Loupežníci) od „Höllengrundu“ (patrně Pekla, Podsvětí, Pekelné rokliny, Pekelného údolí)

Přibližně ve vzdálenosti dva až tři kilometry po staré cestě od Kamenky směrem na Vítkov se nachází tzv. Höllengrund, někdy uváděný též jako Höllengraben. Má podobu rokle táhnoucí se uprostřed lesů až do údolí Čermanky. Zde měla před husitskými válkami ležet ves Kamenec (Stará Kamenka). Zdejší polnosti a mladé lesy jsou

ve stabilním katastru Kamenky zapsány pod názvem (Neukamitz Ried), tedy trať Nová Kamenka.

Zmíněná opuštěná ves Kamenec resp. Stará Kamenka měla být za husitských válek úplně vyrabována, vypálena a zničena. Později zbylé ruiny sloužily všelijaké chátře jako úkryt. Naši předkové vyprávěli o starých, propadlých klenutích sklepů, ve kterých ještě koncem 18. století vyhledávali pastýři úkryt před nepohodou ...

Před velkým selským dvorem v Kamence č. 18 stál na dřevěném sloupu zavěšený, připevněný mariánský obraz. O původu tohoto obrazu se z lidového vyprávění dozvídáme následující:

Mohlo to být snad několik let po skončení husitských válek. Jednoho večera, bylo to v selském dvoře č. 18 v Kamence, sedělo před kolovrátky několik mladých dívek při plápolajícím a čoudícím světle svíček a loučí. Dívky předly přízi. Kolovrátky vesele bzučely, děvčata střídavě zpívala a vyprávěla si příhody veselé, smutné, ba i děsivé.

Při tom došlo v průběhu hovoru i na lupiče sídlící v Höllengrundu (Pekle). Na náhle nadhozenou otázku, kdo by snad měl tu odvahu, teď za tmy dojít k lupičům do Pekla a donést odtamtud větvíčku jeřabin, se jedno z děvčat k úžasu všech přihlásilo.

Přes všechna napomenutí a námitky ostatních děvčat se dívčina dala hned na cestu. Ostatní zůstaly bojácně u svých kolovrátků, ale práci jim nešla od ruky, všechny myslely na odvážnou kamarádku a netrpělivě očekávaly její návrat.

Dívka zatím běžela dolů do Höllgrundu, připlížila se obezřetně až do blízkosti lupičského obydlí a ulomila větev z keře jeřabin, kterými byly obrostlé zdi ruin. Přes všechnu opatrnost se přece ale jen uvolnil jeden kámen a s rachotem se valil do hloubky. To postačilo spící lupiče probudit.

Hbitě jak mladá srna dívka běžela rychle zpět vzhůru po staré stezce do kopce, do bezpečí vesnice. A lupiči za ní!. Téměř už ji nohy nechtěly nést a odstup od jejích pronásledovatelů byl čím dál kratší.

S posledními silami a s prosbou o pomoc Matku Boží dosáhla přece jen selského dvora, který ležel téměř na okraji vsi. Už už otevírala dveře domu, celá se chvějíc, když po ní hodil nejbližší z loupežníků nůž. Naštěstí ji nezasáhl a nůž zůstal trčet ve dveřích. Lupiči pak zmizeli v temné noci.

Z vděčnosti za poskytnutou ochranu Matkou Boží pak byl před domem postaven mariánský obraz.

Z dopisu Ferdinanda Paulera, rodáka z Kamenky, vrchního učitele v Braunsdorfu, který psal v roce 1925 kamenskému starostovi podklady pro sepsání kroniky. Kronikářem byl tehdy Karel Köhler.

Materiál je uložen ve Státním okresním archivu Nový Jičín ve fondu Archiv obce Kamenka.

Překlad z němčiny Dominik Štíma a Jaroslav Duda

Ilustrace Jiří Zelený

Doslov kronikáře

Už šest desetiletí uplynulo od doby, kdy se zdejší krajem po staletích opět rozezněla česká řeč, hlahol domova, zazněla česká píseň a zazvonil šťastný smích svobodného člověka ve svobodné zemi.

Kolik jen se toho změnilo kolem nás! Kam oko pohlédne, tam je pro pamětníka důvod k zavzpomínání, popud k vyprávění nebo k tichému zamyšlení v mlčenlivé vzpomínce. Avšak krajina jako celek zůstává a okouzluje nás i naše děti, jako kdysi očarovala ty, kteří si ji vyvolili za svůj domov a zůstali zde, aby ji vzdělali, aby ji – poznamenanou potem a mozoly generací před námi – zušlechtili k dnešnímu obrazu. Pokračujeme v tom i my, neboť zde je do přírody vtesáno kus ryzího lidství dlátem v ruku mistra – pracujícího člověka.

Ano, u nás je krásně. Milujeme svoji rodnou zemi, ctíme její hrdý a pracovitý – a je-li třeba i statečný lid. Opravdu je u nás hezky. Je tu možné kráčet vonnou ornici poddajnou jako střída čerstvého chleba, který z ní každoročně vzhází. Je možné stanout tiše na pokraji lesa a vdechovat jeho pryskyřičnou vůni, pozorovat při tom zvěř vycházející za potravou. Lze vnímat vůni zrajících

klasů i šum za letního poledne, trylky skřivana z jara i skřek havrana nad zasněženou plání v zimě. Je kouzelné na výšině otočit hlavu vzhůru a pozorovat oblaka, jak spěchají od Jeseníků pozdravit Beskydy, obdivovat ticho noci nebo ruch žňového dne.

Kam oko dohlédne od obzoru k obzoru se jako krajoví táhnou věčné kopce střídající nesčetné barevné odstíny modři, zeleně i šedi lesů. Od obzoru k obzoru se mění barevná stínohra červánků po ránu nebo zlatá výheň při západu slunce.

Člověk, poutník na této zemi, zůstane stát omámen přírodou, která sice postrádá romantickou divokost velehor, ale ani neunavuje fádností rovin. Je to laskavý kraj, pohostinný a tvarů oblych jako pecen chleba se vzduchem průzračným jak pohár křišťálové vody.

Chléb se nikdy nepřejí a voda nepřepije. Takový kraj jako ony nikdy nezevšední. Ten lze jen obdivovat a milovat, hluboce vnímat. Není to nesnadné, je pouze třeba otevřít oči i uši, duši i srdce a vstřebávat vůni domova všemi póry své lidské bytosti. Bez halasných slov ale s upřímným obdivem a vstřícnou vůlí nechat se polaskat a obohatit o poklady, kterých nikdy není dost a které nikde jinde než doma nenajdeš.

Doma – to už dnes můžeme klidně a sebevědomě říkat všichni, kdož tu od počátků (a často krušných) vytrvali, všichni, kdož se zde narodili a konečně všichni to, kteří mají pevnou vůli a nezvratné přesvědčení, že budou schopni tento kout země v budoucnu spolu se svými dětmi domovem nazývat.

Láska, věrnost a obdiv k vlasti začíná a rodí se ze vztahu k rodnému domu, místu, obci. Učme sebe i své děti, které po nás převezmou kormidlo života, právě této lásce, té nejušlechtilejší ze všech lásek na světě.

Na mysli tane bezděčně parafráze na slova hymny „... a to je ta krásná země, země slezská domov můj“.

Bývalý větrný mlýn v Kamence na kótě 561 m n. m.

Milan Tomáš

© PELE, 1993